

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимининг
Давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти

5230200 – *Менежмент (қурилиш)* бакалаврият таълим йўналишининг
давлат таълим стандарти

Расмий нашр

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ УЗБЕКИСТАНА

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана

Государственный образовательный стандарт высшего образования

Государственный образовательный стандарт направления образования
бакалавриата 5230200 – *Менежмент (строительство)*

Издание официальное

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон Республикаси
Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
Давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалавриат таълим йўналиши
давлат таълим стандарти

Расмий нашр

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази;
- Тошкент давлат иқтисодиёт университети.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил «10» Март даги 84 - сонли буйруғи.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги.

4. ИЛК БОР КИРИТИЛГАН.

Мазкур стандарт Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалга қўлланилиши (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиши тўғрисидаги маълумотлар «Ўзстандарт» агентлиги томонидан нашр этилувчи кўрсаткичларда чоп этилади.

Мазкур стандартни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

бет

1.	Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари	1
2.	Қўлланилиш соҳаси	2
3.	Атамалар, таърифлар, қисқартмалар	3
4.	Таълим йўналишининг тавсифи	3
5.	5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи.....	4
6.	Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар	4
7.	Таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари	23
8.	Бакалавриятнинг асосий таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шаронтларга белгиланган талаблар	38
8.1.	Бакалавриятнинг асосий таълим дастурлари ўзлаштирилишига белгиланган умумий талаблар	38
8.2.	Таълим дастурининг татбиқ этилиши	39
8.3.	Малака амалиётини ташкил этиш талаблари	39
8.4.	Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш бўйича талаблар	40
8.5.	Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари	40
8.6.	Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар	41
9.	Бакалавр тайёрлаш сифатини баҳолаш	41
10.	Эслатма	42
11.	Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати	43
12.	Илова	44
13.	Библиографик маълумотлар	45
14.	Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари	46

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти
5230200 – Менеджмент (қурилиш) бакалавриат таълим
йўналишининг давлат таълим стандарти

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана

Государственный образовательный стандарт высшего образования
Государственный образовательный стандарт высшего образования
бакалавриата 5230200 – Менеджмент (строительство)

State Educational Standards of Continuous Education of Uzbekistan
State Educational Standards of Higher Education
State Educational Standards on the level of bachelors of 5230200 -
Management (construction)

Амал қилиниши «15» 09 2014 йилдан
Токланмаган

1. Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари

Мазкур таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қуйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 йил 29 август, №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури тўғрисида»ги қонуни. Тошкент, 1997 йил 29 август № 463-1.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида»ги 5 – сонли Қарори.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли Қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги “Янгиланган «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш тўғрисида”ги 302-сонли буйруғи.

O'ZSTANDART AGENTLIGI
4926 son bilan
«11» 09 2014 yilda
Davlat ro'yxatiga olindi

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 190-сонли буйруғи.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 281-сонли буйруғи.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 446-сонли буйруғи.

13. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 158-сонли буйруғи.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида» 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сон Фармони.

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

2. Қўлланиш соҳаси

2.1. Олий таълимнинг ушбу давлат таълим стандарти (ОТ ДТС) 5230200 – *Менеджмент (қурилиш)* таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш таълим дастурлари ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун мажбурий талаблар мажмуини ифодалайди.

2.2. Олий таълим муассасаси мазкур таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда ДТС асосида таълим дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

2.3. ОТ ДТСнинг асосий фойдаланувчилари:

- мазкур таълим йўналиши ва тайёргарлик даражаси бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда таълим дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул олий таълим муассасаларининг профессор – ўқитувчилари;
- таълим йўналишининг таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;
- ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);
- битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи давлат аттестация комиссиялари;
- олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;
- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли давлат органлари;
- таълим йўналишини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар

Мазкур стандартда Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури ҳамда олий таълим соҳасидаги халқаро ҳужжатларга мос равишда атамалар ва таърифлардан фойдаланилган:

касбий фаолият тури – таълим йўналишига ўзгартишлар киритиш мақсадида касбий фаолият объектига таъсир қилишнинг усуллари, услублари ва тавсифи;

компетенция – тегишли соҳада касбий фаолият юритиш учун зарур бўлган билим, кўникма, малака ва шахсий сифатлар мажмуи;

модуль – тарбиялаш ва ўқитишга йўналтирилган мақсадлар ва натижаларга нисбатан муайян мантикий тугалланганликка эга бўлган ўқув фани (курси) ёки ўқув фанлари (курслари)нинг маълум бир қисми;

таълим йўналиши – таълим дастури бўйича олий таълим муассасаси битирувчиси томонидан эгалланган ва бериладиган “бакалавр” академик даражаси доирасида касб фаолиятининг муайян турини бажаришни таъминловчи базавий ва фундаментал билимлар, ўқувлар ва кўникмалар комплекси;

касбий фаолият объекти – предметлар, воқеликлар, жараёнлар ва фаолият доирасида ҳаракатга йўналтирилган тизимлар;

касбий фаолият соҳаси – илмий, ижтимоий, иқтисодий, ишлаб чиқаришда намоён бўладиган касбий фаолият объектларининг мажмуи;

бакалаврият - олий таълим йўналишларидан бири бўйича пухта билимлар берадиган, ўқиш муддати камида тўрт йил бўлган таянч олий таълим;

бакалавриятнинг таълим дастурлари (бакалаврият дастури) – ўқув фанларининг бакалаврият йўналишларига қўйиладиган малака талабларига мувофиқ кадрларнинг зарурий ва етарли даражадаги тайёргарлигини таъминловчи блоklarга жамланган рўйхати;

ўқув-ўрганиш натижалари – ўзлаштирилган билимлар, амалий малакалар, кўникмалар мажмуи.

ДТС – давлат таълим стандарти;

АРМ - ахборот ресурс маркази;

ИТИ - илмий тадқиқот институтлари;

ОТМ - олий таълим муассасаси.

4. Таълим йўналишининг тавсифи

4.1. 5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг таълим дастурини амалга оширган, унинг назарий ва амалий машғулотларини тўлиқ ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли ўтган шахсга «бакалавр» малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий ҳужжат(лар) берилди.

4.2. Таълим дастурининг меъёрий муддати ва мос малака(даража)си 1-жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Таълим дастурининг муддати ва битирувчиларининг малакаси

Таълим дастурининг номи	Малака (даража)	Таълим дастурини ўзлаштиришнинг меъёрий муддати
Бакалавриятнинг таълим дастури	Бакалавр	4 йил

5. 5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи

5.1. Бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳаси

5230200 – Менежмент (қурилиш) – иқтисодийёт соҳасидаги йўналиш бўлиб, у давлат, акционерлик ва хусусий компаниялар (фирмалар), ишлаб чиқариш бирлашмалари, иқтисодийётнинг турли соҳа ва тармоқларини, жумладан қурилишни бошқариш, уларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш истикболларини белгилаш бўйича иқтисодий, ташкилий масалалар ечимларини менежментнинг ривожланиш қонуниятлари ва замонавий концепциялари асосида ишлаб чиқиш ва амалга оширишни ўз ичига олади.

Бакалаврларнинг касбий фаолияти қуйидагиларни қамраб олади

– компания, фирма, корхоналар ташкилий тузилишининг оптимал вариантларини танлаш;

– компания, фирма, корхоналар бошқарув тизимини лойиҳалаштириш;

– бошқарув тизимининг турли погоналарида ваколатлар ва вазифаларни тақсимлаш;

– корхона, ташкилотда меҳнатни рағбатлантириш тизимини йўлга қўйиш;

– бошқарувда тизимли ёндоқув тамойилларини тадбиқ этиш;

– компания, фирма, корхоналарнинг бошқарув тизимида фаолият кўрсатиш.

5.2. Бакалаврларнинг касбий фаолиятининг объектлари

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий фаолиятининг объекти бўлиб давлат, акционерлик компаниялари, корхоналари, хусусий фирмалар, илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари, илмий-тадқиқот ташкилотлари, ўқув муассасалари ҳисобланади.

5.3. Бакалаврнинг касбий фаолияти турлари

• илмий тадқиқот;

• ташкилий-бошқарув;

• ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаси кабишларни ўз ичига олади.

Бакалавр тайёрланадиган касбий фаолиятнинг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

5.4. Касбий мослашув имкониятлари

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналишини тугатган бакалавр педагогик қайта тайёрлашдан ўтгандан кейин ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида махсус фанлардан дарс бериш ҳуқуқига эга бўлади.

5.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий тайёргарликдан кейин 5A230201 - Менежмент (тармоқлар ва соҳалар бўйича) магистратура мутахассислиги бўйича икки йилдан кам бўлмаган муддатда ўқишни давом эттириши мумкин.

Шунингдек, бакалавр ўрнатилган тартибда олий таълим муассасаларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси фанлар академияси ва тармоқ ИТИларида мустақил изланувчи сифатида илмий-тадқиқот олиб бориши мумкин.

6. Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

6.1. 5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар:

а) умумий талаблар:

– дунёқараш билан боғлиқ тизимли билимларга эга бўлиши; гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар асосларини, жорий давлат сиёсатининг долзарб

масалаларини билиши, ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиши;

– Ватан тарихини билиши, маънавий миллий ва умуминсоний қадриятлар масалалари юзасидан ўз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол гоёсига асосланган фаол ҳаётий нуқтаи назарга эга бўлиши;

– табиат ва жамиятда кечаётган жараён ва ходисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши, табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаши ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва ўз касб фаолиятида фойдалана билиши;

– инсоннинг бошқа инсонга, жамиятга, атроф - муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ва маънавий мезонларни билиши, касб фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;

– ахборот йиғиш, саклаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, ўз касб фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиши;

– тегишли бакалаврият йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши;

– янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;

– соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида илмий тасаввур ҳамда эътиқодга, ўзини жисмоний чиниктириш қобилиятига эга бўлиши керак.

б) касбий талаблар:

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

– корхоналарда менежмент фаолиятини ташкил этиш бўйича илмий-тадқиқот ишларини амалга оширишга қатнашади;

– менежмент соҳасига тегишли мамлакатдаги ва хорижий давлатлардаги фан-техника ютуқларини, махсус адабиётлар ва бошқа илмий-техник ахборотларни ўрганади;

– мавзу бўйича иқтисодий ахборотларни йиғиш, қайта ишлаш, таҳлил қилиш ва тизимлаштириш ишларини амалга оширади;

– интернет тармоғидан энг янги илмий-техник ютуқлар ҳақидаги маълумотларни тўплайди ва таҳлил қилади;

– илмий тадқиқот натижаларини амалиётга қўллаш жараёнларида қатнашади.

Ташкилий-бошқарув фаолиятида

– ишлаб чиқариш фаолияти сифатини бошқариш жараёнларини ишлаб чиқиш ва татбиқ этиш;

– ишлаб чиқариш жараёнларини амалга ошириш учун зарур бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари ва ресурсларини режалаштириш;

– замонавий ахборот технологиялар тизимини яратиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш методлари ва механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

– менежмент тадқиқотлари ечимларини амалиётга татбиқ этиш;

– ишлаб чиқариш жараёнларини бошқариш;

– фикрлар ҳар хил бўлган шароитда бошқарув қарорини қабул қилиш;

– корхоналар ишини ташкил қилиш ва уни бошқариш;

– бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш ва уни бажариш, назорат қилиш ва амалга оширган ишнинг натижаларини баҳолаш;

– ишлаб чиқариш жараёнларининг атроф-муҳит муҳофазаси, ёнғин, техника ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мослигини мониторинг қилиш қобилиятига эга бўлиши керак.

Ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш фаолиятида:

– корхоналарнинг ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш бўйича ишларини режалаштириш ва бажариш;

- ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналарида менежментни ташкил этиш;
- бошқаришнинг намунавий технологик жараёнларини ишлаб чиқиш ва қўллаш;
- ишлаб чиқариш жараёнларини амалга ошириш учун зарур бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари ва ресурсларини режалаштириш;
- ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналарида менежмент тамойилларини қўллаш;
- бажарилаётган назарий ва амалий ишлар мавзуси бўйича математик, информацион ва имитацион моделларни ишлаб чиқиш ва татқиқ қилиш;
- лойиҳавий ва дастурий ҳужжатларни ишлаб чиқиш;
- корхоналарда менежмент тадқиқотларини ўтказиш;
- корхоналарни бизнес- режасини ишлаб чиқиш;
- корхоналар фаолиятини таҳлил қилиш;
- амалиётда ахборот технологияларининг халқаро ва касбий стандартларини қўллаш;
- ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантиришнинг маркетинг стратегияларини ишлаб чиқиш *қобилиятига эга бўлиши керак.*

6.2. Таълим дастурлари бўйича билим, малака ва қўникмаларга қўйилган талаблар

6.2.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар бўйича талаблар:

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоки бўйича талаблар Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тасдиқлаган «*Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар*» блоки бўйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

6.2.2. Математик ва табiiий-илмий фанлар бўйича талаблар:

6.2.2.1. Олий математика фани бўйича

Бакалавр:

- математика усуллари оламни идрок этишда асосий эканлиги;
- математик тушунчалари умумийлиги ҳақида;
- математик моделлаштириш;
- математик модел, чизикли регрессия тенгламалари, башорат қилиш усуллари, тренд тушунчаси;
- иқтисодий жараёнларнинг математик моделлари ёрдамида уларни прогноз қилиш;
- эҳтимоллар назарияси асосий тушунчалари: тасодифий ҳодиса, улар устида амаллар, ҳодисалар учун асосий муносабатлар;
- шартли эҳтимол, тўла эҳтимол ва Байес формулалари ҳақида тушунчалар;
- математик анализ, функционал анализ, чизикли алгебра ва математиканинг бошқа асосий тушуллари;
- дискрет ва узлуксиз тасодифий миқдорлар, уларнинг тақсимот ва зичлик функциялари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- аналитик геометрия, олий ва чизикли алгебра, математик анализ, дифференциал тенгламалар, каторлар ҳақидаги назария ва формулаларини;
- математик белгилар ва оддий тизимлар ёрдамида жараёнларни математик моделлаштириш;
- муайян жараён учун эҳтимолли моделлар куриш, курилган моделлар доирасида ҳисоблар олиб бориш;
- функционал ва ҳисоблаш топширигини ечиш моделини;
- эҳтимоллар назариясининг аксиомалари ва улардан келиб чиқадиган хулосалар;
- асосий дискрет тақсимот қонуллари (биномиал, геометрик, Пуассон);
- энг муҳим зичлик функциялари (текис тақсимлаш, кўрсаткичи ва нормал), бу зичлик функциялар и ёрдамида иқтисодий масалаларни тақсим этиш;

- нуктавий баҳолаш (силжимаганлик, асослилик, самаралилик);
  - энг яхши баҳолаш усуллари (моментлар усули, ҳақиқатга энг яқин баҳолаш усули, энг кичик квадратлар усули) **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
  - объектлар миқдорий ва сифат муносабатларини ифодалаш учун математик белгилардан фойдаланиш;
  - экспорт маълумотларни ишлаб чиқишнинг асосий усул ва йўриқларидан фойдаланиш;
  - олинган натижаларнинг фойдаланиш чегарасини баҳолаб, уларни иерархик тузилишини ҳисобга олиб моделларни тадқиқ этиш;
  - иккинчи тартибли чизик ва сиртлар тенгламаларини содда шаклга келтириш ва параметрларидан фойдаланиш;
  - алгебраик тенгламаларни аналитик ва тақрибий ечиш;
  - тенгламалар тизимини аналитик ва тақрибий ечиш;
  - бир ва кўп ўзгарувчилар функциялар учун дифференциаллаш, интеграллаш;
  - ихтиёрий тартибли дифференциал тенгламаларни аналитик ва тақрибий ечишни тадқиқ этиш;
  - иқтисодий жараёнлар моделини тузишда кўп ўлчовли регрессия моделидан фойдаланиш;
  - танланма таксимот қонунининг номаълум параметри жойлашган оралиқларини топиш;
  - танланма таксимот қонуни ҳақидаги статистик гипотезаларни текшириш
- қўникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.2.2. Иқтисодий-математик усуллар ва моделлар фани бўйича

Бакалавр:

- асосий иқтисодий қонунлар ва қонуниятлар;
- иқтисодий тизимлар ва жараёнларнинг мураккаблиги;
- ижтимоий-иқтисодий тизимларни тасвирлаш усуллари;
- ижтимоий-иқтисодий жараёнларнинг асосий кўрсаткичлари;
- оптималлаштириш, баланс, динамик дастурлаш, тўрли моделлаштириш, ўйинлар назарияси усуллари;
- микро ва макро жараёнлар таҳлилида қўлланиладиган математик усуллар ва моделлар;
- ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланиладиган ресурсларнинг чегараланганлиги ва ноёблиги;
- математик моделлаштириш тамойиллари;
- оптимал қарор қабул қилиш усуллари;
- корхона ва фирмалар фаолияти кўрсаткичларини компьютер технологиялари асосида моделлаштириш **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- иқтисодий қонунлар ва қонуниятларнинг амал қилиш механизмини;
- мураккаб иқтисодий тизимлар ва жараёнларни моделлаштириш тамойилларини;
- ижтимоий-иқтисодий тизимларни тасвирлаш усуллари;
- ижтимоий-иқтисодий жараёнларнинг асосий кўрсаткичларини;
- микро ва макро жараёнлар таҳлилида қўлланиладиган математик усуллар ва моделларни;
- ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланиладиган ресурсларнинг чегараланганлиги ва ноёблигини;
- ижтимоий-иқтисодий жараёнлар таҳлилида оптималлаштириш моделларидан фойдаланишни;
- ноаниқлик ва таваккалчилик шароитида **оптимал қарор қабул қилиш**

- миллий иқтисодиёт субъектлари фаолияти кўрсаткичларини компьютер технологиялари асосида моделлаштиришни *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- мураккаб иқтисодий тизимлар ва жараёнларни моделлаштириш;
- ижтимоий-иқтисодий тизимларни тасвирлашда математик усуллардан фойдаланиш;
- ижтимоий-иқтисодий жараёнларнинг асосий кўрсаткичлари асосида иқтисодий-математик моделлар тузиш ва уларни баҳолаш;
- микро ва макроиқтисодий кўрсаткичлар таҳлилида иқтисодий-математик моделлаштириш воситаларидан фойдаланиш;
- чегараланган ресурсларни оптимал тақсимлаш усуллари ва моделларидан фойдаланиш;
- истеъмолчининг хатти-ҳаракатини моделлаштириш;
- ноаниқлик ва таваккалчилик шароитида оптимал қарор қабул қилиш;
- иқтисодий ривожланишнинг сценарийли моделларини тузиш;
- махсус амалий дастурлар пакетлари ва компьютер технологиялари асосида ижтимоий-иқтисодий жараёнларни моделлаштириш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.2.3. Информатика ва ахборот технологиялари фани бўйича

Бакалавр:

- ахборот ва маълумот тушунчалари;
- ахборотларни йиғиш, қайта ишлаш, тақдим этиш жараёнлари;
- ахборот инфраструктураси;
- ахборотлаштириш концепцияси ва унинг вазифалари;
- Ўзбекистон Республикасининг ахборотлаштириш дастури ва уни амалга оширишнинг чора-тадбирлари;
- Ўзбекистон Республикасининг ахборотлаштириш, компьютерлаштириш ва замонавий ахборот технологияларини иқтисодиётга татбиқ этиш тўғрисидаги қонунлари;
- юқори малакали мутахассисларни тайёрлашда фаннинг аҳамияти;
- ахборотлашган жамият ва ундаги замонавий ахборотлаштириш жараёнлари;
- ахборот технологиялари ва автоматлаштирилган ахборот технологиялари;
- бошқарувда ахборот технологияларининг қўлланилиши;
- замонавий техник воситалар, операцион тизимлар ва инструментал воситалардан фойдаланиш усуллари, матн ва жадвал ахборотларни қайта ишлаш дастурлари маълумотлар базаси ва объектга мўлжалланган дастурлаш тиллари, ҳисоблаш жараёнларини автоматлаштириш тамойиллари ва услублари;
- маълумотлар базаси ҳақида тушунча ва унга қўйиладиган талаблар;
- автоматлаштирилган иш жойлари ва уларнинг фаолият кўрсатиш тамойиллари;
- турли иқтисодиёт тармоқларининг ахборот тизимлари таснифи ва уларда қўлланилаётган дастурий маҳсулотлар;
- ахборотни химоялашга талаб ва зарурати;
- АКТнинг ривожланиш тенденциялари, ривожланиш йўналишлари ва уларнинг тавсифи *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- техник воситаларни;
- операцион тизимлар ва уларнинг имкониятларини, дастурий маҳсулотлар ривожланишининг асосий тенденцияларини;
- дастурлаш тиллари, локал ҳисоблаш тармоқлари ва Интернет тармоғи функционал имкониятларини;
- замонавий амалий дастурий таъминотини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- ахборотни қайта ишлаш техник ва дастурий воситаларини қўллай олиш;
- замонавий операцион тизимларидан фойдаланиш;

- файл, папка ва ойналар билан ишлаш;
- алгоритмлаш асосларини ҳамда чизикли, тармокли ва такрорий ҳисоблаш жараёнларини ташкиллаштириш тамойилларини билиш;
- маълум бир дастурлаш тилида турли иктисодий жараёнлар дастурларини ярата олиш;
- матнли ахборотни қайта ишлаш процессори ва электрон жадваллардан фойдаланишни билиш;
- маълумотлар базалари ва банклари ҳақида тушунчага эга бўлиш;
- Internet ва локал тармоқларида самарали ишлай олиш;
- турли иктисодиёт тармоқлари ахборот тизимлари таснифи ва унда қўлланилаётган дастурий маҳсулотлардан фойдалана олиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3. Умумқасбий фанлар бўйича талаблар:

6.2.3.1. Иктисодий таълимотлар тарихи фани бўйича

Бакалавр:

- "Иктисодий таълимотлар тарихи" фанининг предмети ва ўрганиш усули;
- иктисодий йўналиш ва мактабларни вужудга келиши ва ривожланишининг асосий босқичлари;
- иктисодий ғояларнинг асосий оқимлари эволюциясининг хусусиятлари ва тенденциялари;
- турли давр ва жамиятларда пайдо бўлган иктисодий фикрлар ва таълимотларнинг мамлакат ривожига таъсири *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- иктисодий таҳлилнинг асосий қондалари ва муаммоларини ажрата олишни;
- турли иктисодий мактаб ва йўналишлар вакиллари томонидан иктисодий фикр ва ғояларнинг талқин этилиши эволюциясини кузатишни;
- иктисодий назария ва ҳўжалик амалиётининг ўзгаришидаги ўзаро боғлиқликни кўрсатиб беришни;
- иктисодий тараққиётга олиб келган ғоялар ва иктисодий сиёсатнинг мазмунини, иктисодий ривожланишининг юксалиш ва сустлашув сабабларини;
- жаҳон ҳўжалигининг ривожланиши тўғрисидаги иктисодий ғояларни;
- Ўзбекистон Республикасида бозор муносабатларига ўтиш даври концепциясини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- турли иктисодий концепциялар ва уларнинг хулосаларини методологик таҳлил қилиш;
- турлича иктисодий назарияларнинг ижобий ва салбий жиҳатларини ажрата олиш ва улардан иктисодий сиёсатни шакллантиришда фойдалана олиш;
- иктисодий таълимотларнинг ривожланишидаги ўрганилаётган қонуниятлар негизда миллий иктисодиётни ислоҳ қилиш билан боғлиқ мунозарали масалаларни муҳокама қилиш ва муаммоли ҳолатларни мустақил равишда баҳолаш;
- иктисодий ислохотларни назарий жиҳатдан асослаш ҳамда амалга оширишнинг хорижий ва мамлакатимиздаги тажрибалари натижаларини баҳолаш;
- турли даврдаги иктисодий ғояларни умумлаштириш ва таҳлил этиш, улардан илмий-амалий хулосалар чиқариш ва таклифлар бера олиш *кўникмаларига эга бўлишлари керак.*

6.2.3.2. Иктисодиёт назарияси (давоми) фани бўйича

Бакалавр:

- миллий иктисодиёт ва унинг макроиктисодий ўлчамлари;
- ялпи ички маҳсулот ва унинг ҳаракат шакллари;
- ялпи талаб ва ялпи таклиф ўртасидаги мувозанат ва унинг ўзгариши;
- истеъмол ва жамғарма даражасини белгиловчи омиллар.

– жамгарма ва инвестиция ўртасидаги мувозанатнинг классик ва кейнсча моделлари;

- иқтисодий ўсишнинг кейнсча ва неокейнсча моделлари;
- миллий бойлик ва унинг таркибий қисмлари;
- иқтисодий мувозанат даражасини аниқлаш усуллари;
- меҳнат ресурслари, уларнинг бандлиги ва ишсизлик;
- молия тизими ва молиявий сиёсат;
- пул-кредит тизими, уни давлат томонидан тартибга солиш;
- бозор иқтисодиётини тартибга солишда давлатнинг иқтисодий роли;
- аҳоли даромадлари ва давлатнинг ижтимоий сиёсати;
- жаҳон хўжалиги ва унинг эволюцияси;
- халқаро иқтисодий интеграция жараёнлари тўғрисидаги турлича назариялар;
- халқаро савдо тўғрисидаги турли хил назариялар *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

бўлиши;

- ЯИМни ҳисоблашга турлича ёндашувларни;
- ялпи талаб ва ялпи таклиф ўртасидаги мувозанат ва унинг ўзгаришини;
- истеъмол ва жамгарма даражасини белгиловчи омилларни;
- жамгарма ва инвестиция ўртасидаги мувозанатнинг классик ва кейнсча моделларини;

моделларини;

- иқтисодий ўсишнинг кейнсча ва неокейнсча моделларини;
- иқтисодий салоҳиятдан самарали фойдаланиш муаммоларини ҳал этиш йўналишларини;

йўналишларини;

- иқтисодий мувозанат даражасини аниқлаш усулларини;
- бюджет тақчиллиги ва давлат қарзлари, уларнинг иқтисодиётга таъсирини;
- инфляция ва унинг олдини олиш усулларини;
- давлатнинг иқтисодиётни тартибга солишдаги бевосита ва билвосита усулларини;

усулларини;

- даромадлар тенгсизлиги ва унинг даражасини аниқлашни;
- халқаро иқтисодий интеграция жараёнлари тўғрисидаги турлича назариялар ва уларнинг асосий йўналишларини;

уларнинг асосий йўналишларини;

- халқаро савдо тўғрисидаги турли хил назарияларни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

фойдалана олиши;

- ЯИМ ҳажмини ҳисоблаш ҳамда унинг таркибидаги миқдор ва сифат ўзгаришларини баҳолаш;

ўзгаришларини баҳолаш;

- ялпи талаб ва ялпи таклиф ўртасидаги мувозанатнинг ўзгаришини таҳлил қилиш;

қилиш;

- классик, кейнсча ва неокейнсча моделлар ёрдамида иқтисодий ўсиш, жамгарма ва инвестиция ўртасидаги мувозанат ва бошқа жараёнларни таҳлил қилиш ва назарий хулосалар чиқариш;

хулосалар чиқариш;

- иқтисодий салоҳиятдан самарали фойдаланиш муаммолари юзасидан назарий хулосалар чиқариш;

хулосалар чиқариш;

- классик, монетаристик, кейнсча назариялар асосида иқтисодиётни тартибга солиш даражаси ва усулларига баҳо бериш;

солиш даражаси ва усулларига баҳо бериш;

- жаҳон хўжалиги тараққиётидаги замонавий тенденцияларни кузатиш ва улар тўғрисида назарий хулосалар чиқариш *қўникмаларига эга бўлишлари керак.*

тўғрисида назарий хулосалар чиқариш *қўникмаларига эга бўлишлари керак.*

6.2.3.3. Микроиқтисодиёт фани бўйича

Бакалавр:

- микроиқтисодиёт фани предмети, вазифалари, тадқиқот услублари;
- фanning базис тушунчалари;
- ресурслар чекланганлиги ва иқтисодиётнинг бош муаммоси;

- бозор иқтисодиёти тамойиллари;
- талаб ва таклиф, бозор мувозанати, максимал ва минимал нархлар **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- бозор иқтисодиётида истеъмолчи танлови ва унга таъсир килувчи омилларни;
- эластиклик ёрдамида сотувчи даромадини таҳлил этишни ҳамда солиқ юқини истеъмолчи ва ишлаб чиқарувчи ўртасида тақсимлаш масаласини;
- истеъмолчи танлови масаласини;
- "Даромат" самараси ва "Алмаштириш" самарасини;
- ишлаб чиқариш назарияси ва функциясини;
- чекли унумдорликнинг камайиш қонунини;
- ишлаб чиқариш омилларидан самарали фойдаланишни;
- фирмаларнинг ташкилий-иқтисодий асосларини;
- ишлаб чиқариш харажатлари ва фирма фойдасини максималлаштириш шартларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- ноаниқлик шароитида қарор қабул қилиш;
- таваккалчилик ва уни пасайтириш;
- корхоналарда максимал фойдага эришиш нуқтасини аниқлаш;
- талаб ва таклиф эластиклигини ҳисоблаш;
- рақобатлашган бозор шароитида нархни белгилаш;
- нархлар диверсификациясидан фойдаланиш;
- умумий, ўзгарувчан, ўзгармас, чекли харажатларни ҳисоблаш, умумий ва чекли фойдани ҳисоблаш;
- рақобатлашган монополия, олигополия ва соф монополия шароитида фойдани максималлаштириш;
- меҳнат бозори, капитал бозори ва ер бозорини таҳлил қилиш;
- капитал қўйилмалар самарадорлигини аниқлаш **кўникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.3.4. Макроиқтисодиёт фани бўйича

Бакалавр:

- меҳнат бозори, капитал бозори ва ер бозорини таҳлил қилиш;
- макроиқтисодиёт фанининг объекти, предмети ҳамда макроиқтисодий агентлар;
- макроиқтисодий кўрсаткичларнинг моҳияти ва уларни ҳисоблаш шартлари;
- асосий макроиқтисодий моделлар ва уларда иқтисодий жараёнларнинг кечиши ҳамда макроиқтисодий сиёсат натижаларини ақс эттириш;
- товар ва хизматлар бозорида макроиқтисодий мувозанатга эришиш механизмининг моҳияти;
- пулга талаб, пул таклифи ва пул бозорида мувозанатга таъсир этувчи омиллари;
- бюджет-солиқ ва пул-кредит сиёсатининг мақсадлари, воситалари ҳамда кўринишлари;
- иқтисодий ўсишнинг моҳияти, ўлчаниши, омиллари ва моделлари;
- ташқи савдо сиёсатининг назарий асослари ва воситалари;
- мамлакат тўлов балансининг тузилиши, макроиқтисодий аҳамияти ва уни тартибга солиш усуллари;
- валюта курсининг моҳияти, макроиқтисодий аҳамияти, уни белгиловчи омиллар ва барқарорлигини таъминлаш шартлари;
- очик иқтисодиётда макроиқтисодий сиёсатни амалга ошириш хусусиятлари **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- иқтисодий жараёнларни таҳлил қилишда макроиқтисодий моделларни қўллашни;
- макроиқтисодий кўрсаткичларни таҳлил қилишни;

- макроектисодий сиёсатнинг ижобий ва салбий оқибатларига баҳо беришни;
- макроектисодий сиёсатнинг натижаларини прогноз қилишни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- макроектисодий кўрсаткичларни ҳисоблаш;
- асосий макроектисодий моделларнинг ўзгарувчиларини аниқлаш ва тенгламаларини тузиш;
- товарлар ва хизматлар бозорида қисқа ва узок муддатли мувозанатни таъминлаш механизмини тушунтириб бериш;
- пул бозорида мувозанат юзага келишининг ўзига хос хусусиятларини аниқлаш;
- макроектисодий сиёсатнинг иқтисодий жараёнлар ва алоҳида кўрсаткичларга таъсир кўрсатиши қонуниятларини аниқлаш;
- турли макроектисодий вазиятларда бюджет-солиқ ёки пул-кредит сиёсатини қўллаш ҳамда ўзаро мувофиқлаштириш шартларини тушунтириб бериш;
- ташқи савдо сиёсати ва валюта курсини тартибга солиш орқали тўлов баланси ҳолатига, ялпи талаб ва ялпи таклиф ҳажмларига таъсир кўрсатиш усулларини тавсифлаб бериш;
- очик иқтисодиёт шароитида макроектисодий жараёнларнинг кечиши ҳамда макроектисодий сиёсатнинг ўзига хос хусусиятларини, миллий ва жаҳон иқтисодиёти даражасида бозор механизми қандай амал қилишини изоҳлаб бериш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.5. Минтақавий иқтисодиёт фани бўйича

Бакалавр:

- минтақавий иқтисодиёт фанининг предмети, вазифалари, тадқиқот услублари;
- фанининг асосий тушунчалари ва уларнинг моҳияти;
- минтақавий иқтисодиётнинг назарий-методологик асослари ва улардан бошқарув амалиётида фойдаланиш кўникмалари;
- минтақавий иқтисодиётнинг қонуниятлари ва тамойиллари ҳамда улардан амалиётда фойдаланиш йўналишлари;
- ишлаб чиқариш кучларини ҳудудий ташкил этиш қонуниятлари ва тамойиллари;
- ишлаб чиқариш кучларини ҳудудий ташкил этишга таъсир этувчи омиллар;
- минтақа иқтисодиётини бошқариш воситалари ва механизмларидан фойдаланиш *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- минтақалар иқтисодиётини таҳлил қилиш ва уларни ижтимоий-иқтисодий ривожланишини бошқаришни;
- ҳудудларнинг табиий-иқлимий ва ижтимоий-иқтисодий шароити ва иқтисодий салоҳиятини;
- ишлаб чиқариш кучларини ташкил этиш ва уни такомиллаштириш йўналишларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- минтақалар иқтисодиётини иқтисодий-экологик ёндашув асосида таҳлил қилиш;
- барқарор иқтисодий ривожланишнинг истиқбол кўрсаткичларини башорат қилиш ва тегишли ҳулосалар чиқариш;
- ишлаб чиқаришни ҳудудий ташкил этиш;
- минтақавий муаммолар ечимини асослаш;
- ҳудудий ривожланиш бўйича хорижий мамлакатлар тажрибаларини билиш ва улардан амалиётда фойдаланиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.6. Статистика фани бўйича

Бакалавр:

- статистиканинг предмети ва ўзига хос хусусиятлари;

– hozirgi Ўзбекистон Республикаси давлат статистикаси ва халқаро статистиканинг ташкил этилиши;

- статистик кузатишнинг моҳияти ва аҳамияти;
- гуруҳлаш вазифалари, турлари ва белгилари;
- мутлақ ва нисбий кўрсаткичлар;
- статистик жадваллар ва графиклар;
- ўртача миқдор турлари ва шакллари;
- квадрат ва куб ўртача миқдорлар ҳамда улардан амалиётда фойдаланиш;
- вариация кўрсаткичлари ва статистика амалиётида улардан фойдаланиш;
- танланма кузатиш, унинг мазмуни, қўлланиш сабаблари ва афзалликлари;
- жуфт корреляция;
- детерминация коэффиценти ва унинг талқини;
- динамика қаторларининг турлари, таҳлил қилиш кўрсаткичлари;
- динамика қаторлари маълумотлари асосида статистик прогнозлаш;
- иқтисодий индексларнинг моҳияти, аҳамияти ва роли;
- статистика амалиётида қўлланиладиган иқтисодий индекслар;
- аҳоли турмуш даражаси ва уни ифодаловчи статистик кўрсаткичлар;
- миллий ҳисоблар тизимининг моҳияти, аҳамияти ва функциялари **ҳақида**

тасаввурга эга бўлиши;

- ижтимоий-иқтисодий ҳодисалар, уларнинг муҳим белгиларини;
- статистика услубиятини;
- статистик маълумотлар ва уларни гуруҳлаш, унинг мазмуни, аҳамияти ҳамда вазифаларини;

- статистик кўрсаткичларни таҳлил қилишни;
- нисбий ва мутлақ кўрсаткичлар, уларнинг мазмуни ва акс эттириш шакллари;
- статистик маълумотларни жадвалларда ва графикларда тасвирлашни;
- ўртача миқдорлар ва уларнинг шакллари;
- даражали ўртача миқдорларни;
- асимметрия коэффиценти ва уни аниқлаш тартибини;
- танланма кузатишда репрезентативликни таъминловчи танлаш усулларини;
- жуфт регрессия тенгламасини тузиш тартибини;
- динамик қаторларида қатор ўртача даражаларини ҳамда таҳлил қилиш кўрсаткичларини ҳисоблашни;

- динамика қаторлари даражаларини интерполяциялаш ва экстраполяциялашни;
- истеъмол нархлари индексини тузиш тартибини;
- аҳоли турмуш даражаси ва уни ифодаловчи статистик кўрсаткичларни ҳисоблаш ва таҳлил қилишни;

- миллий ҳисоб-китоблар тизими асосида макроиқтисодий кўрсаткичларни ҳисоблашни ва статистик баҳолашни;

- иқтисодий жараёнларни таҳлил қилишда макроиқтисодий моделларни қўллашни;
- макроиқтисодий кўрсаткичларни таҳлил қилишни;
- макроиқтисодий сиёсатнинг ижобий ва салбий оқибатларига баҳо беришни;
- макроиқтисодий сиёсат натижаларини прогноз қилишни **билиши ва улардан**

фойдалана олиши;

- статистик усуллар ёрдамида статистик тадқиқотлар олиб бориш;
- махсус уюштирилган статистик кузатишлар ва рўйхатлар ўтказиш;
- статистик кўрсаткичларни статистик таҳлил қилиш ва баҳолаш;
- вариация кўрсаткичларини ҳисоблаш ва уларни талқин қилиш;
- амалиётда корреляцион-регрессион усуллардан фойдаланиш;

- динамика қаторларида асрий тенденциялар, мавсумий ва конъюнктуравий ўзгаришларни ҳисоблаш;
  - статистика амалиётида иқтисодий индексларни ҳисоблаш ва уларни талқин қилиш;
  - ялпи ички маҳсулот дефляторини ҳисоблаш;
  - миллий ҳисоб-китоблар тизимининг асосий категориялари ва тушунчаларидан статистика амалиётида фойдаланиш;
  - аҳоли турмуш даражасини ифодаловчи статистик кўрсаткичларни ҳисоблаш
- қўникмаларга эга бўлиши керак.*

6.2.3.7. Меҳнат иқтисодиёти фани бўйича

Бакалавр:

- меҳнатнинг намоён бўлиш шакллари ва функциялари;
  - меҳнат бозорининг шаклланиш ва ривожланиш қонуниятлари;
  - меҳнат бозорини таҳлил қилишнинг иқтисодий-математик моделларини татбиқ этиш усуллари ва ахборот манбалари;
  - аҳолининг иш билан бандлик концепцияси;
  - меҳнат унумдорлигини ошириш омиллари ва захиралари;
  - инсон тараққиётининг асосий унсурлари, мезонлари ва индикаторлари;
  - инсон тараққиёти концепциясининг юзага келиши ва шаклланиши;
  - Мингйиллик ривожланиш мақсадлари мониторингини амалга ошириш;
  - аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича давлат сиёсатининг асосий йўналишлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
  - аҳолини иш билан бандлигини тартибга солиш усулларини;
  - меҳнат ресурслари балансини тузиш ва ишга жойлаштиришга муҳтож шахслар сонини аниқлаш услубиятини;
  - меҳнат бозорида талаб ва таклифни истиқболлаштиришни;
  - меҳнат унумдорлигини ўлчаш усуллари ва улардан фойдаланишни;
  - инсон тараққиёти индекси ва уни ҳисоблаш услубиятини;
  - Мингйиллик декларацияси ва минг йиллик ривожланиш мақсадларини;
  - саломатлик даражаси ва ҳаёт давомийлиги индексини ҳисоблаш усулларини
- билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- меҳнат бозори конъюктураси ва унинг ишлаш механизми;
  - меҳнатга ҳақ тўлаш тизимларини ташкил этиш;
  - асосий иш натижалари учун рағбатлантириш тизимларини ишлаб чиқиш ва уларнинг самарадорлигини аниқлаш;
  - иш вақти фондиди тузиш ва ундан фойдаланишни иқтисодий таҳлил қилиш;
  - инсон тараққиёти индексини ўрта арифметик индексларда ҳисоблаш;
  - турмуш даражаси, тенгсизлик кўрсаткичлари ва демографик вазиятни баҳолаш
- қўникмаларга эга бўлиши керак.*

6.2.3.8. Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар фани бўйича

Бакалавр:

- жаҳон иқтисодиёти тизими, тармоқ тузилиши;
- жаҳон хўжалиги тизими ривожланишининг асосий қонуниятлари, тенденциялари ва замонавий хусусиятлари;
- жаҳон мамлакатларининг гуруҳларга таснифланиши ва уларнинг ижтимоий-иқтисодий тавсифлари;
- халқаро иқтисодий муносабатларнинг асосий шакллари ва замонавий хусусиятлари;
- жаҳон хўжалигининг глобал муаммолари;

– жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида Ўзбекистоннинг ўрни *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;

– жаҳон хўжалиги ва халқаро иқтисодий муносабатлар соҳасида маълумотлар йиғишни ташкиллаштириш ва уларнинг сифатини баҳолашни;

– кузатишлар натижасида олинган маълумотларни тизимлаш ва қайта ишлашни;

– маълумотларни қайта ишлаш натижаларини умумлаштириш ва таҳлил қилиш усулларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;

– жаҳон иқтисодий ўсиш ва ривожланишининг асосий кўрсаткичларини ҳисоблаш ва таҳлил қилиш;

– жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатларнинг ривожланиш тенденцияларини аниқлаш;

– хорижий мамлакатларнинг асосий иқтисодий кўрсаткичларини таҳлил қилиш асосида уларнинг ривожланиш даражасини аниқлаш;

– халқаро иқтисодий муносабатлар соҳасида ҳамкорликнинг энг оқилона услуб ва кўринишларини аниқлаш *кўникмаларига эга бўлиши керак*.

6.2.3.9. Менежмент фани бўйича

Бакалавр:

– менежментнинг назарий асослари;

– менежментнинг ривожланиш тарихи ва замонавий концепциялари;

– менежментнинг фан сифатида шаклланиш шарт-шароитлари;

– менежментнинг илмий мактаблари;

– Ўзбекистонда бошқарувнинг ривожланиши;

– менежментнинг хорижий моделлари;

– бошқарув ва менежмент;

– менежментнинг илмий ёндашувлари ва тамойиллари;

– меҳнатни бошқаришнинг ҳунармандчилик, технократик, инновацион усуллари;

– бошқарувнинг моҳияти ва тизими;

– менежернинг услуби ва имиджи;

– ишга доир этика ва этикет *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;

– бошқарув меҳнатининг таърифи, хусусиятлари ва турларини;

– бошқарув меҳнатини илмий ташкил этишни;

– раҳбар ўзини-ўзи бошқаришини;

– менежер фаолиятини режалаштириш ва ташкил этишни;

– меҳнат жамоаларида ходимларни бошқаришни;

– жамоа тушунчаси, турлари, шаклланиш босқичларини;

– ходимларга таъсир ўтказиш ва уларни бошқаришни;

– низоларни ҳал этиш йўлларини;

– ташкилотлар тушунчаси ва уларнинг тавсифини;

– ташкилий тузилмаларнинг турларини;

– ташкилотларнинг асосий ташкилий-ҳуқуқий шаклларини;

– ташкилотларнинг янги турларини;

– ташкилотлар ривожланишидаги замонавий тенденцияларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;

– бошқарув усулларидан фойдаланиш;

– менежмент технологиясини ташкил этиш;

– бошқарув жараёни ва вазифаларини белгилаш;

– режалаштириш, ташкил этиш, мотивациялаш, мувофиқлаштириш;

– бошқарувда ахборотлар ва коммуникациялардан фойдаланиш;

– ташкилотларнинг ички ва ташқи муҳитини таҳлил этиш;

– бошқарув қарорларини қабул қилиш;

- ташкилий ўзгаришларни бошқариш;
- корхона салоҳиятини бошқариш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.10. Маркетинг фани бўйича

Бакалавр:

- маркетинг концепцияси, тамойиллари, функциялари ва вазифалари;
- корхонада маркетинг фаолиятини ташкил этиш тизими;
- маркетинг комплекси, маркетинг фаолиятини режалаштириш;
- маркетинг хизматларини ташкил этиш;
- маркетингни ички ва ташқи муҳити;
- бозор конъюнктураси ва бозор сизими;
- товар, нарх, сотиш ва коммуникация *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- мамлакатимизда ва хорижда маркетинг ривожланишининг замонавий тенденцияларини;

- маркетинг концепциясидан самарали фойдаланиш усулларини;
- корхонада маркетингни ташкил қилиш шаклларини;
- маркетингнинг асосий тамойилларини;
- янги товар ишлаб чиқиш ва бозорга чиқариш усулларини;
- корхонада рақобат муҳитини шакллантиришни;
- маркетинг соҳасидаги меъёрий ҳужжатларни;
- истеъмолчилар хулқ-атворини таҳлил қилишни;
- маркетинг тадқиқотлари ўтказиш усулларини;
- бозорни сегментлаш ва харидорлар турларини аниқлашни;
- талаб, тақлиф ва бозор ҳажмини аниқлашни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- замонавий маркетинг концепцияларини татбиқ этиш;
- маркетинг хизматларини ташкил этиш;
- маркетинг режасини ишлаб чиқиш;
- бозор ҳолати ҳақида ахборот тўплаш, қайта ишлаш ва таҳлил қилиш;
- бозор конъюнктурасини тадқиқ этиш;
- товар сифатини самарали бошқариш;
- товар рақобатбардошлигини ошириш;
- янги товарларга нарх белгилаш;
- маркетинг коммуникацияси элементларидан фойдаланиш;
- реклама самарадорлигини аниқлаш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.11. Пул, кредит ва банклар фани бўйича

Бакалавр:

- пул тушунчаси, унинг асосий хусусиятлари, такрор ишлаб чиқаришдаги ўрни;
- пулнинг функциялари ва пул муомаласи қонуни;
- кредит моҳияти, унинг замонавий кўринишлари;
- кредит пуллари ва унинг замонавий шакллари;
- пул агрегатлари;
- пул ва кредит назарияларини узвий кетма-кетлиги;
- бозор иқтисодиёти шароитида пул-кредит тизими фаолияти, унинг иқтисодиётга таъсирини, молия бозоридаги ва уларнинг таркибий тузилиши;

- қимматли қоғозлар бозори, қимматли қоғозлар тури ва уларнинг замонавий шароитидаги турлари;

- Ўзбекистон Республикаси пул-кредит тизими ва унинг таркибий тузилиши *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

- замонавий пул-кредит ва банк тизимини келиб чиқиш тарихи ҳамда ривожланиш босқичларини;

- кредит ва банк тизими функцияларини;
- пул-кредит инструментларини;
- Марказий банк ва тижорат банкларининг функцияларини;
- пул-молия бозорлари, валюта бозорлари амалий фаолияти тўғрисида, ссуда бозорлари, ссуда капитали ҳаракатини, цинар ва экспорт операцияларини молиялаштиришни, қимматли қогозлар портфелини бошқариш, инфляция жараёни ва унга қарши чора-тадбирлар тўғрисида билимларини олиш мақсадида замонавий иқтисодий ҳамда банк тизими маълумотларини тўплаш манбаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- пул-кредит назарияси, пул ислоҳотлари, пул эмиссияси ва уни бошқариш йўллари, дунё мамлакатлари пул-кредит ва банк тизимларидаги ўзгаришлардан фойдаланиш;

- халқаро ва молиявий банк тизимлари операциялари ҳамда уларни мамлакат иқтисодиётига таъсирини аниқлаш;

- пул, кредит, қимматли қогозлар, молия бозорлари, капитал бозорлари фаолияти кўрсаткичларини таҳлил қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.12. Бухгалтерия ҳисоби фани бўйича

Бакалавр:

- Ўзбекистон Республикасининг ҳисоб тизими;
- бухгалтерия ҳисобининг предмети, объекти ва вазифалари;
- хўжалик юритувчи субъектларда бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш асослари;
- хўжалик юритувчи субъектларнинг маблағлари, уларнинг ташкил топиш манбалари ва хўжалик жараёнлари;
- бухгалтерия ҳисоби усуллари;
- молиявий ҳисобот ва ундан фойдаланувчилар *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- хўжалик юритувчи субъектларда бухгалтерия ҳисобини юритишнинг меъёрий-ҳуқуқий асосларини;
- бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш тамойилларини;
- Ўзбекистон Республикасининг “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги қонуни;
- Бухгалтерия Ҳисобининг Миллий Стандартларини;
- “Маҳсулот (иш,хизмат) ишлаб чиқариш ва уни сотиш бўйича харажатлар таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида”ги Низомни;
- хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳисоб сиёсатини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- хўжалик юритувчи субъектлар активлари ва пасивлари ҳисобини олиб бориш;
- харажатлар таркиби ва маҳсулот таннархини чиқариш;
- фойда ва зарарлар ҳисобини аниқлаш;
- хусусий капитал ва мажбуриятлар ҳисобини қилиш;
- хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий натижасини аниқлаш ва ҳисобини юритиш;

- молиявий ҳисобот маълумотларига таъсир этувчи омилларни таҳлил қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.13. Иқтисодий таҳлил ва аудит фани бўйича

Бакалавр:

- хўжалик юритувчи субъектнинг иқтисодий салоҳиятини баҳолаш;
- субъектнинг иқтисодий самарадорлик кўрсаткичларига комплекс баҳо бериш ва аудиторлик текширувига тайёрлаш;
- электрон ҳисоблаш машиналари (компьютер воситалари)нинг таҳлил ва аудит жараёнида қўллаш ҳақида *тасаввурга эга бўлиши;*

- турли мулкчилик шаклида иқтисодиёт субъектларини тўғри бошқаришда иқтисодий таҳлил ва аудитнинг ролини;
- иқтисодий таҳлил ва аудитнинг асосий тамойиллари (принциплари)ни;
- иқтисодий таҳлил ва аудитнинг асосий вазифаларини;
- иқтисодий таҳлил ва аудитнинг усулларини;
- хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятида иқтисодий таҳлил ишларини ташкил қилишни;
- иқтисодий таҳлил ва аудитда фойдаланиладиган ахборот манбаларини;
- хўжалик фаолиятини инфодаловчи кўрсаткичларни таҳлил қилиш ва аудит усулларини;
- автоматик бошқариш тизимида комплекс иқтисодий таҳлилни ташкил қилишни шакл ва усулларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- иқтисодий таҳлил ва аудит жараёнида зарур бўладиган манбалар ҳажмини аниқлаш, тўплаш, уларни тўғрилигини текшириш, қайта ишлаш, таҳлил ва аудитга мослаштириш;
- таҳлил ва аудит натижаларини умумлаштириш ҳамда расмийлаштириш;
- таҳлил ва аудит натижалари бўйича ҳисобот ва хулоса тайёрлаш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.14. Молия фани бўйича

Бакалавр:

- молия ва солиққа оид муносабатларнинг юзага келишига доир назарий ва илмий қарашлар;
- бюджет-солиқ сиёсатининг таркиби, унинг ишлаб чиқиши, амалга оширилиши ва асосий йўналишлари;
- солиқ тизими, бюджет тизимининг мазмуни ва уларнинг ҳуқуқий асослари;
- давлат бюджети даромадлари манбалари ва харажатлари тузилиши;
- Ўзбекистонда солиқларнинг бюджетга ундирилиши ва уларнинг тақсимланиш жараёнлари;
- халқаро солиққа тортиш ва молиявий муносабатларнинг ташкил этилиши *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- солиққа тортиш тамойиллари ва элементларини;
- солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни ҳисоблай олиши ва уларни бюджетга ўтказиш тартибларини;
- бюджетдан маблағ олувчиларнинг харажатлар лойиҳасини тузиш, тасдиқлатиш ва молиялаштириш тартибларини;
- турли даражадаги бюджетларни тузиш ва ижро этиш механизмларини;
- солиқ ва молия тизимида амалиётда қўлланиладиган дастурий маҳсулотлар ва маҳсус компьютер дастурларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- солиқ тўловлари ва бюджет харажатларини тақсимлаш бўйича маҳаллий ҳокимиятлар, статистика, солиқ ва молия органлари ўртасида юзага келадиган иқтисодий-ҳуқуқий муносабатлар ва уларни мувофиқлаштириш;
- марказлаштирилган ва марказлаштирилмаган пул фондларини шакллантириш ва тақсимлаш ҳамда молиявий назорат қилиш;
- Ўзбекистонда солиқ, бюджет ҳамда монетар сиёсатнинг ўзаро боғлиқлигини таҳлил этиш;
- хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий ресурсларининг шаклланиши, тақсимланиши ва уларда солиқ-бюджет назоратини ўтказиш;
- давлатнинг иқтисодиёт субъектлари фаолиятини солиқлар орқали рағбатлантириш ва молиявий соғломлаштириш юзасидан тадбирларини йўлга қўйиш;

– бюджет-солик сиёсатининг истикболларини белгилаш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.15. Инвестицияларни баҳолаш фани бўйича

Бакалавр:

- инвестицияларнинг иқтисодий ривожлантиришдаги аҳамияти;
- инвестицияларни баҳолашнинг назарий ва услубий асослари;
- инвестицияларни жалб этиш ва баҳолашнинг асосий тамойиллари;
- инвестицияларнинг турлари ва уларнинг моҳияти;
- инвестицияларни жалб қилиш манбалари;
- инвестицияларга доир Ўзбекистон Республикаси ва халқаро қонунчилик;
- Ўзбекистон Республикасининг инвестиция сиёсати;
- давлат инвестиция дастурларини баҳолаш ва бошқариш;
- инвестицияларни жалб қилиш ва баҳолашнинг стратегик ва тактик усуллари

ҳақида тасаввурга эга бўлиши;

- инвестиция жараёнларини ривожлантириш моделларидан фойдаланиш;
- инвестицияларнинг иқтисодий самарадорлигини аниқлаш;
- инвестициялардан қутилаётган даромадни аниқлаш;
- инвестиция муносабатлари қатнашчиларининг ҳуқуқий ҳолатини аниқлаш;
- инвестиция муҳити ва унга таъсир кўрсатувчи омилларни баҳолаш;
- эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш;
- инвестицияларни баҳолаш ва бошқариш стратегиялари;
- инвестицияларни баҳолашнинг ривожланган мамлакатлар тажрибаси;
- корхоналарнинг инвестиция муҳити жозибadorлик даражасини аниқлашни

билиши ва улардан фойдалана олиши;

– мамлакат иқтисодийига инвестициялар оқимини кўпайтириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқиш;

- инвестицияларни бошқаришдаги таваккалчиликни баҳолаш;
- бевосита ва портфель инвестицияларни жалб этиш ҳолатини таҳлил қилиш;
- лизинг ва франчайзинг асосида техника ва технологияларни жалб этиш;
- инвестициялар ва инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолаш;
- инвестиция жараёнларини бошқариш моделлари хусусиятларини аниқлаш;
- инвестицияларни жалб қилиш ва баҳолашда инновацион инфратузилмалар фаолиятдан самарали фойдаланиш;
- инвестицияларни сиёсий ва бошқа хавф-хатарлардан суғурталаш;
- инвестицияларнинг ижтимоий-иқтисодий натижаларини баҳолаш

кўникмаларига эга бўлиши керак.

6.2.3.16. Ишлаб чиқариш технологиялари фани бўйича

Бакалавр:

- мамлакат саноатининг таркиби;
- ишлаб чиқариш технологияларининг аҳамияти ва вазифалари;
- саноатда ишлатиладиган хом - ашёлар турлари ва таркиблари;
- ишлаб чиқариш жараёнларини оптималлаштириш;
- ишлаб чиқариш технологиялари таснифи;
- саноатта қирувчи тармоқларни ривожлантириш бўйича қонунлар ва қонуниятларни билиши ҳамда қўллаш олиш;

– саноат корхоналарининг ижтимоий-иқтисодий самарадорлигини ошириш йўллари асослаш;

– агросаноат мажмуасига қирувчи тармоқлар корхона ва ташкилотларда ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқаришнинг самарали усуллари жорий этишни;

– sanoat mahsulot va xizmatlariga талаб va taklifni ўrganish va ularni kondirish йўллари билиш;

- тармоқлар ўртасидаги узвий алоқаларнинг ривожланиш тенденциялари;
- илм - фанга оид иқтисодий категорияларнинг моҳияти;
- Ўзбекистон Республикасининг саноат иқтисодий сиёсатининг моҳияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиш;**

тасаввурга эга бўлиш;

– ишлаб чиқариш технологиялари унумдорлигини баҳолаш усуллари қўллаш;

– ишлаб чиқариш технологияларига оид иқтисодий статистик ва ҳисобот маълумотларни йиғиш, қайта ишлаш va таҳлил қилишни;

– миллий, тармоқлар, ҳудудий va корхона иқтисодиётини ўзаро алоқадорлигини;

– ишлаб чиқариш технологияларида бозор муаммолари бўйича асосий иқтисодий талабларни шакллантира олиш бўйича **билиш va улардан фойдалана олиш;**

– талаба технологик интеграцияси, унинг ривожланиши va ишлаб чиқаришнинг шаклланиш қонуниятлари;

– мамлакат саноатининг таркиби, унинг ривожланиб бориши;

– ишлаб чиқариш технологияларининг ҳозирги ҳолати va уни ривожлантириш йўллари тўғрисида илмий асосланган хулосалари;

– ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун зарур билимлар асосида уни бошқариш юзасидан тўғри қарорлар қабул қилиш тартиблари;

– технологияни бошқариш модели қўллаш;

– ишлаб чиқариш технологиялари бўйича чора – тадбирларни режалаштириш;

– ривожланган давлатларда саноатни ривожланишининг умумий хусусиятлари тўғрисида **қўникмаларига эга бўлиш керак.**

6.2.3.17. Стратегик менежмент фани бўйича

Бакалавр:

– стратегик менежментнинг шаклланиши va тарихи;

– стратегик менежментнинг ривожланиши va унинг илмий мактабларини;

– стратегик менежментда бошқарув маданиятини;

– стратегик сиёсатнинг мазмуни va моҳиятини;

– стратегик менежментнинг предмети va мазмунини;

– стратегик менежмент қонунлари va тамойилларини;

– стратегик менежмент услублари;

– стратегик менежмент илмий услубларининг самарадорлигини ошириш асосларини белгилаш;

– стратегия тушунчаси моҳияти va турларини аниқлаш, стратегик бошқарув моҳияти va аҳамиятини асослаб бериш **ҳақида тасаввурга эга бўлиш;**

– талаба стратегик менежментнинг предмети va мазмунини ёритувчи назариялари таснифлаш;

– стратегик менежмент қонунлари va тамойилларини қўллаш билишни;

– стратегик менежмент илмий услубларининг самарадорлигини ошириш асосларини белгилаш va татбиқ этишни;

– стратегияларнинг мазмун-моҳияти va турларини аниқлаш ҳамда самарали фойдаланиш усулларини белгилаб олишни;

– стратегияларни асослаб беришни **билиш va улардан фойдалана олиш;**

– талаба корхонада стратегик муҳитни va стратегик вазиятни ўрнатиш;

– оптимал бошқарув структурасини татбиқ этиш;

– стратегик менежмент қонунлари va тамойилларини татбиқ этиш;

– стратегик менежмент услубларини қўллаш;

– стратегик менежмент усулларини қўллаш самарадорлигини ошириш;

– стратегик бошқаришда қарорларни оқилона ишлаб чиқиш ва фойдаланиш йўлларини аниқлаш;

– корхонада умуман стратегик бошқарувни ташкил этиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.18. Қурилишни режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш фани бўйича Бакалавр:

– қурилишни режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш фанининг назарий ва амалий асослари;

– қурилиш ишларини режалаштириш ва ташкил этишнинг мазмуни, моҳияти ва тамойиллари;

– қурилиш –монтаж ташкилотлари тизими;

– қурилиш ишлаб чиқариш ишлари таснифи ва таркиби;

– қурилиш соҳасидаги туб ислохотлар натижалари;

– қурилиш ишлаб чиқаришнинг модернизация ва диверсификация қилиш жараёнлари мазмун-моҳияти *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

– қурилиш ишларини тайёрлаш ва ташкил этиш борасида норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни;

– қидирув ишларини уюштириш услубларини;

– қурилиш оқими элементлари ва турларини;

– қурилишда тақвимий ва тўрсимон режаларнинг қўлланиши усулларини;

– қурилиш бош тархи(ҚБТ)ни белгилаш ва уни лойиҳалашнинг асосий тамойилларини;

– қуриладиган бино ва иншоотларнинг техник-иқтисодий асосланганини;

– қурилиш технологияси ва ундаги асосий методларни;

– қурилиш майдонида ишларни режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш усулларини;

– қурилиш ишларини бошқариш ва унинг самарадорлигини ошириш йўлларини

билиши ва улардан фойдалан олиши;

– қурилиш ишларини режалаштириш ва ташкил этиш;

– қурилишда тақвимий ва тўрсимон режаларни туза олиш;

– қурилиш оқими параметрларини ҳисоб-китоб қилиш;

– ҚБТдан фойдалана олиш;

– қурилишда ишчи-ходимлар меҳнатини ташкил этиш ва бошқариш;

– қурилиш объектларида моддий-техник ресурсларга бўлган эҳтиёжни аниқлай олиш;

– қурилиш ишлари жараёнини самарали уюштириш ва оптималлаштириш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.19. Инновацион менежмент фани бўйича

Бакалавр:

– инновацион менежмент тамойиллари;

– инновацияларни бошқариш;

– инвестициялар тўғрисида;

– инновацион менежер фаолияти;

– инновация бозори *ҳақида тасаввурга эга бўлиш;*

– инновацион менежмент фаолиятини ташкил этишни;

– чет эл тажрибаларидан Япония, АҚШ ва бошқа ривожланган давлатлар олимлари ва менежерлар томонидан яратилган назарияларни чуқур эгаллашни;

– инвестицияларни лойиҳалаш ва бошқаришни;

– илм-фан тараққиёти асосида ишлаб чиқаришни йўлга қўйишни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- корхона фаолиятида инновацияларни техник-иқтисодий таҳлил қилиш;
- ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга инновациянинг таъсирини белгилаш;

- инновацион лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва қўллаш;
- инвестицияларни самарали йўналтириш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.4. Иқтисослик фанлари бўйича талаблар

6.2.4.1. Қурилиш индустрияси корхоналарида ишлаб чиқаришни ташкил

этиш фани бўйича

Бакалавр:

- миллий иқтисодиётда қурилиш индустриясининг ўрни;
- қурилишда кичик бизнес ва тадбиркорликнинг аҳамияти;
- қурилиш ташкилотлари тизими;
- қурилиш тармоғида илмий-техник тараққиёт;
- қурилиш индустриясини ишлаб чиқариш бирлашмалари *ҳақида тасаввурга эга*

бўлиши;

- қурилиш индустриясининг техник – иқтисодий хусусиятларини;
- қурилиш индустрияси корхоналарида ишлаб чиқариш асосий аломатларини;
- қурилиш индустрияси корхоналарини жойлаштириш тамойилларини;
- корхона раҳбарларининг ташкилий идора қилиш усулларини *билиши ва улардан*

фойдалана олиши;

- қурилиш индустрияси маҳсулоти ва унинг технологиялигини таҳлил қилиш;
- корхона ишлаб чиқариш харажатларини ҳисоблаш;
- асосий ишлаб чиқариш жараёнларини ташкил этиш *қўникмаларига эга бўлиши*

керак.

6.2.4.2. Халқаро менежмент фани бўйича

Бакалавр:

- глобаллашув шароитида халқаро бизнес ва уни бошқариш;
- молиявий-иқтисодий инқирозлар;
- халқаро бизнеснинг ташқи сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий ва маданий муҳити;
- халқаро бизнеснинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари;
- халқаро компанияларда ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва ривожлантириш

асослари;

- халқаро компанияларни бошқариш назарияси ва усуллари;
- халқаро компанияларнинг давлат билан муносабатлари;
- Ўзбекистон Республикасининг бу соҳада қабул қилинган давлат ва ҳукумат

қарорлари ва давлат сиёсатининг асосий йўналишлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

- талаба глобал миқёсда фикрлаш, хорижда тадбиркорлик шароитларига тез мослашишни;

- халқаро бизнеснинг ташқи сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий ва маданий муҳитини таҳлил қилишни;

- фирманинг халқаро миқёсда фаолият кўрсатиш имкониятларини ўрганиш, баҳолаш ва асослаб беришни;

- хорижий тадбиркорлик учун мамлакат ва чет эллик ҳамкорни танлай олишни;

- хорижий тадбиркорлар билан самарали муомала қилишни;

- халқаро менежментда ҳамкорликнинг энг оқилона услуб ва кўринишларини

аниқлай *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- талаба корхоналар, ташкилотлар, вазирликларнинг ташқи иқтисодий алоқаларини ташкил этиш ва бошқариш;

- халқаро иқтисодий муносабатларни тартибга солувчи қонуний актлар ва норматив ҳужжатларни тузиш ва расмийлаштириш;

- халқаро иқтисодий муносабатларни амалга оширишнинг кўринишлари, усуллари ва хусусиятларидан фойдаланиш;
- халқаро ва қўшма корхоналар фаолиятини ташкил этиш ва бошқаришнинг илмий услубий асосларидан фойдаланиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.4.3. Ишлаб чиқариш менежменти фани бўйича

Бакалавр:

- ишлаб чиқариш менежментининг назарий ва амалий асослари;
- бозор иқтисодиётининг қонунлари ва тамойиллари;
- хорижий мамлакатлар тажрибаси;
- бозор иқтисодиёти шароитида менежментнинг методологик асослари *ҳақида тасаввурга эга бўлиш;*
- ишлаб чиқариш жараёнини танлаш ва лойиҳалаш;
- харидорбоп маҳсулот турлари ва миқдорини аниқлаш;
- ишлаб чиқариш сарф-ҳаражатлари ҳисоблаш;
- захира материалларини аниқлаш, ҳисоблаш;
- режалаштириш самарадорлигини ошириш тўғрисида *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- фан-техника тараққиёти ютуқларига ҳозиржавоблик билан ўзлаштира олиши;
- ишлаб чиқариш менежментини ташкил этиш;
- товар сифатини танлаш, шакллантириш ва юритиш;
- бозор механизми элементларини аниқлаш ва уларни таҳлил қилиш, ишлаб чиқаришга

таалукли амалий ўйинларни ўтказиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.3. Танлов фанлари бўйича бакалаврларнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар.

Таълим йўналиши бўйича фан-техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7. Таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари

7.1. 5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича бакалаврларни тайёрлашнинг таълим дастури таълимнинг кундузги шакли бўйича 4 йил ўқишга мўлжалланган бўлиб, қуйидаги вақт тақсимотига эга:

Назарий таълим	136 ҳафта
Аттестация	19 ҳафта
Таътил	31 ҳафта
Малака амалиёти	13 ҳафта
Битирув иши	5 ҳафта
Жами	204 ҳафта

7.2. Талаба ҳафталик ўқув юқламасининг максимал ҳажми 54 соат, шундан аудиториядаги ўқув юқламаси – 32 соат, қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

7.3. Жорий, оралик ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда таълим дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик ўқув даври учун ҳафталик ўқув юқмалардан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

7.4. Таълим дастурини ўзлаштиришда бир қатор масалалар ёки интеграллаштирилган курслар муаммолари бўйича талабаларнинг мустақил таълими кўзда тутилади.

7.5. 5230200 – *Менежмент (қурилиш)* бакалаврият таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар мазмуни ва компонентлари

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанларнинг зарурий мазмуни ва компонентлари «Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар» блоки бўйича бакалаврлар тайёрларлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

7.5.2. Математик ва табиий-илмий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.2.1. Олий математика:

“Олий математика” курсининг предмети, мақсади ва вазифалари, унинг иқтисодиётда тутган ўрни. Матрицалар ва уларнинг хоссалари. Детерминантлар ва уларнинг асосий хоссалари. Чизикли тенгламалар тизими. Тенгламалар тизимини ечишнинг усуллари. Гуасс усули. Бир жинсли чизикли тенгламалар тизими. Леонтьевнинг кўп тармоқли иқтисод учун баланс модели. n -ўлчовли ҳақиқий арифметик векторлар фазоси. Комплекс сонлар. Векторлар тизими. Чизикли фазо. Квадратик формалар. Халқаро савдо модели. Аналитик геометриянинг предмети ва вазифалари. Текисликдаги аналитик геометрия. Тўғри чизик, айлана, эллипс, гиперболо ва парабола. Иккинчи тартибли эгри чизикнинг умумий тенгламасини текшириш. Фазодаги аналитик геометрия. Иккинчи тартибли сиртлар. Математик анализ элементлари. Тўпламлар ва улар устида амаллар. Сонли кетма – кетликлар ва уларнинг хоссалари, яқинлашувчанлиги. Бир ўзгарувчи функция, унинг берилиш усуллари. Функция лимити. Ажойиб лимитлар. Функциянинг узлуксизлиги. Узилиш турлари, асимптоталар. Узлуксизликнинг иқтисодиётга татбиқлари: тўр модели. Бир ўзгарувчи функция ҳосиласи. Ҳосиланинг механик, геометрия ва иқтисодий талқини. Мураккаб функция ҳосиласи. Функция экстремумининг зарурий ва етарли шартлари. Функция қавариқлиги ва ботиқлиги. Эгилиш нуқталари. Лопитал қондаси. Макроиқтисодиётда маржинал харажатлар. Функция эластиклиги тушунчаси. Кўп ўзгарувчи функция ва унинг хусусий ҳосилалари. Кўп ўзгарувчи функция экстремуми. Шартли экстремуми. Кўп ўзгарувчи функцияларнинг иқтисодиётга татбиқлари: энг кичик квадратлар усули. Бошланғич функция ва унинг хоссалари. Аниқ интеграл ва уни ҳисоблаш усуллари. Интегралнинг иқтисодиётдаги татбиқлари. Дифференциал тенгламалар. Биринчи тартибли дифференциал тенгламалар, ўзгармас коэффициентли юқори тартибли чизикли тенгламалар. Дифференциал тенгламаларнинг иқтисодиётда қўлланилиши. Сонли қаторлар ва уларнинг яқинлашиш шартлари. Функционал қаторлар. Даражали қаторлар. Даражали қаторларни дифференциаллаш ва интеграллаш. Тейлор ва Маклорен қаторлари.

“Эҳтимоллар назарияси ва математик статистика”нинг фан сифатида вужудга келиш босқичлари ва унинг иқтисодий жараёнларда қарор қабул қилишдаги роли. Элементар ҳодисалар фазоси, ҳодиса ва улар устида амаллар. Эҳтимоллар назариясининг аксиоматик қурилиши. Эҳтимол тушунчаси. Эҳтимоллик таърифлари ва хоссалари. Шартли эҳтимол. Ҳодисаларнинг боғлиқмаслиги. Тўла эҳтимоллик формуласи. Байес формуласи. Боғлиқмас синашлар кетма-кетлиги. Бернулли теоремаси. Пуассон теоремаси. Муавр-Лапласнинг локал ва интеграл теоремалари. Энг катта эҳтимоллик сон. Тасодифий миқдор ҳақида тушунча. Дискрет тасодифий миқдорлар ва уларнинг тақсимот қонунлари (биномиал, геометрик ва Пуассон тақсимот қонунлари). Узлуксиз тасодифий миқдорлар. Тақсимот функция тушунчаси. Зичлик функцияси (текис тақсимланган, кўрсаткичли ва нормал зичлик функциялар). Нормал қонуннинг иқтисодиётда қўлланилиши. Кўп ўлчовли тасодифий миқдорлар. Ковариация ва корреляция коэффициенти, уларнинг хоссалари. Катта сонлар қонуни. Бир хил тақсимланган ва турли тақсимланган тақсимланган учун марказий лимит теоремалари. Эмпирик тақсимот функция ва унинг хоссалари. Нуктавий

баҳолар, уларнинг асосий хоссалари. Баҳолашнинг классик усуллари (Пирсоннинг моментлар усули, Фишернинг ҳақиқатга энг яқин баҳолаш усули, Лежандрнинг энг кичик квадрат усули). Интервалли баҳолар. Ишонччилик интервали. Статистик гипотезаларни текшириш. I ва II тур хатоликлар. Критерийнинг қуввати. Асосий ва альтернатив гипотезалар. Оддий ва мураккаб гипотезалар. Пирсоннинг мослик критерийси. Регрессион таҳлилнинг асосий масалалари. Чизиқли корреляцион таҳлил. Чизиқли регрессия тенгламаси. Параболик, гиперболик ва даражали регрессия тенгламаси. Кўп ўлчовли регрессион модел.

7.5.2.2. Иқтисодий-математик усуллар ва моделлар:

Ижтимоий-иқтисодий тизимларнинг иерархик тузилиши. Миллий иқтисодиётни модернизациялаш шароитида иқтисодий-математик моделлаштиришнинг зарурлиги ва аҳамияти. Иқтисодиётни бошқаришда иқтисодий-математик моделлар ва ахборот технологияларини қўллаш самарадорлиги. Иқтисодий тизимларни блокларга бўлишнинг иқтисодий ва техник шартлари. Иқтисодий-математик моделлаштириш тамойиллари. Модел ва моделлаштириш жараёнининг маъноси. Иқтисодий-математик моделларни яратиш шартлари. Моделлар таснифи. Математик моделлар турлари ва уларни қўллаш соҳалари. Иқтисодий-математик моделлаштириш босқичлари. Оптимал дастурлаш усулининг иқтисодий жараёнларни моделлаштиришдаги имкониятлари. Муқобил қийматли ва натурал оптималлик мезонли моделлар: максимал фойда, минимал харажат, маҳсулот комплектини максимал ишлаб чиқариш, ускуналарни максимал юклаш. Чизиқли дастурлаш усули масаласининг умумий қўйилиши ва унинг иқтисодий талқини. Ассортимент масаласининг математик модели. Л.В.Канторовичнинг асосий режали ишлаб чиқариш масаласи: ингредиентлар, маҳсулотлар, ресурслар, ярим фабрикатлар ва фарклар усуллари. Иқтисодий масалаларни қўйилишида иккиланганлик шартлари. Чизиқли дастурлаш усулининг берилган ва иккиланган масалаларининг иқтисодий талқини. Иккиланган теоремалар ва уларни иқтисодий мазмуни. Иккиланган баҳолар хусусиятлари ва уларнинг иқтисодий таҳлилда қўлланилиши. Ишлаб чиқаришнинг “тор жойлари” ва танқис ресурсларни аниқлаш. Ўзаро алмашадиган ва алмашмайдиган ускуналар гуруҳини юклашнинг матрицавий ва иқтисодий-математик модели. Оптималлик мезони ва чегаравий шартлар. Саноат материалларини оптимал қирқиш моделлари ва мезонлари. Умумий чиқиндини минималлаштириш ва комплектлар сонини максималлаштириш. Транспорт масаласи турлари: бир маҳсулотли ва кўп маҳсулотли. Классик транспорт масаласининг матрицавий ва иқтисодий-математик модели. Транспорт масаласи моделидаги ўзгарувчилар ва чегаравий шартлар тизими. Транспорт масаласини ечиш усуллари. Истеъмолчи нафлик функциясини максималлаштириш. Нафлик функцияси экстремумини аниқлаш усуллари: Лагранж кўпайтувчиси ёрдамида истеъмолчи танловини оптималлаштириш. Бефарқлик эгри чизиқлари ва бюджет чегараси. Миллий ҳисоблар тизимида “харажатлар-ишлаб чиқариш” модели. Баланс тенгламаларини ечиш усуллари. Тармоқлараро баланснинг принципаал схемаси. Маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва тақсимлашда тармоқлараро баланснинг иқтисодий-математик моделини умумий кўриниши. Тармоқлараро баланс квадрантларининг характеристикалари. Динамик дастурлаш масаласининг умумий қўйилиши. Беллманнинг функционал тенгламалари. Динамик моделларда “оптималлик тамойили”. Товар захираларини тартибга солишнинг принципаал тизимлари. Захираларни бошқаришни стохастик модели. Тармоқли моделларни қўллаш соҳалари. Тармоқли графда цикл. Кетма-кет ва параллел бажариладиган ишлар. Тармоқли графда “йўл”. Критик йўлни аниқлаш усуллари. Ўйинлар турлари. Ўйин ва ўйин коидалари. Тўлов ва ютуқлар матрицаси. Максимин ва минимакс стратегиялар. Вальднинг максимин мезони. Сэвижнинг минимакс хатар мезони. Гурвицнинг “пессимизм-оптимизм” мезони. Аралаш ва соф стратегиялар. Ноаниқлик шароитида шартларни қабул қилиш.

7.5.2.3. Информатика ва ахборот технологиялари:

Ахборот тушунчаси. Ахборот ва маълумотларнинг таснифи ва хусусиятлари. Ахборотларни йиғиш, узатиш, қайта ишлаш ва такдим этиш жараёнларининг таснифи. Жамиятни ахборотлаштириш жараёнлари. Ахборотлашган жамият. Ахборот маданияти. Иқтисодийда ахборот технологиялари фанининг мақсад, вазифалари ва предмети. Ахборот инфраструктураси. Ахборотлаштириш концепцияси ва унинг вазифалари. Ўзбекистон Республикаси ахборотлаштириш дастури ва уни амалга оширишнинг чора-тадбирлари. Ўзбекистон Республикасининг ахборотлаштириш, компьютерлаштириш ва замонавий ахборот технологияларини иқтисодийга татбиқ қилиш тўғрисидаги қонуни. Юқори малакали мутахассисларни тайёрлашда фанининг аҳамияти. Технологиялар. Ахборот технологиялари. Технологияларнинг умумназарий жиҳатлари. Моддий ресурслар: маҳсулот, ахборот маҳсулоти, технология компонентлари Автоматлаштирилган ахборот технологияларининг таснифи. Ахборот тизимининг бутун ҳаётий цикли. Ахборот технологиясининг элементлари. ААТни татбиқ этиш усуллари. Компьютер графикаси. Тармоқли ААТ. Интеграллашган ахборот технологиялари. Ахборот фаолияти. Ахборот-коммуникациялар бизнеси иштирокчиларининг ўзаро муносабатлари. Интерактив хизматлар. Ахборот-коммуникациялар бизнесига таъсир қилувчи омиллар. Ахборот маҳсулотлари. Интерактив хизматлар маҳсулотларининг таснифи. Ахборот технологиялари эволюцияси. Механик, электро-механик, электрон давр. Ахборотни такдим этиш тизимининг ривожланиши. Нутқ, ёзув, китоб. Коммуникация тизимининг ривожланиши. Телеграф, телефон, радио, телевизор, Интернет, видеоконференция, телеконференция. Ахборот технологияларининг ривожланиш тенденциялари. Глобаллаштириш. Конвергенция. Ташкилотни бошқаришнинг автоматлаштирилган ахборот тизими. Автоматлаштирилган ахборот тизимларининг концептуал ва функционал модели. Автоматлаштирилган ахборот тизимининг тузилиши. Ахборот таъминоти. Техник таъминот. Математик таъминот. Дастурий таъминот. Умумий тизимли дастурий таъминот. Махсус дастурий таъминот. Услубий таъминот ва ташкилий таъминот. Эргономик таъминот. Ҳуқуқий таъминот. Лингвистик таъминот. Ахборот тизимининг функционал қисми. Автоматлаштирилган ахборот тизимининг ҳаётий цикли. Автоматлаштирилган ахборот тизимларини автоматлаштириш даражаси бўйича туркумлаш. Автоматлаштирилган ахборот тизимларининг бошқарув жараёни бўйича туркумланиши. Автоматлаштирилган ахборот тизимларининг қўлланилиш ва фаолият кўрсатиш соҳаси бўйича туркумланиши. Бошқарув тизимининг даражаси бўйича автоматлаштирилган ахборот тизимларининг туркумланиши. Автоматлаштирилган ўқитиш тизимлари. Сифат даражаси бўйича автоматлаштирилган ахборот тизимларининг синфларга бўлиниши.

7.5.3. Умумқасбий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.3.1. Иқтисодий таълимотлар тарихи:

«Иқтисодий таълимотлар тарихи» фанининг предмети ва ўрганиш усули. Қадимги дунё иқтисодий ғоялари. Феодал жамияти ва унинг емирилиши давридаги иқтисодий қарашлар. Ўрта Осиёдаги темурийлар давригача бўлган иқтисодий ғоялар. Амир Темур ва темурийлар давридаги иқтисодий ғоялар ва иқтисодий сиёсат. Меркантилизм иқтисодий таълимотининг моҳияти ва аҳамияти. Классик мактабнинг иқтисодий таълимотлари. Англия ва Францияда классик мактабнинг вужудга келиши. Физиократизм иқтисодий таълимоти. Классик иқтисодий мактабнинг тўла шаклланиши. Адам Смитнинг иқтисодий таълимотлари. Д.Рикардо, Ж.Б.Сэй, Т.Мальтус ва бошқаларнинг иқтисодий таълимотлари. Ж.Милль, Ж.Мак-Куллох ва бошқаларнинг иқтисодий ғоялари. Классик иқтисодий мактабга муқобил ғояларнинг моҳияти. Бозор иқтисодийга муҳолиф йўналиш моҳияти ва унинг тарихий тадбири. Германиядаги тарихий мактаб ғояларининг ўзига хос хусусиятлари. Маржинализм таълимоти ва неоклассик иқтисодий мактаблар. Иқтисодий тартибга солиш концепциялари. Институционализм йўналиши моҳияти ва аҳамияти. Номукамал рақобат бозори назариялари. Иқтисодий давлат томонидан

тартибга солиш таълимотлари. Ж.М.Кейнснинг иқтисодий таълимоти. Кейнсчилар ва неокейнсчилик. Неолиберализм гояларининг моҳияти ва аҳамияти. Ҳозирги замон иқтисодий таълимотлари эволюцияси. Иқтисодиёт бўйича Нобель мукофоти лауреатларининг гоялари. Жаҳон хўжалигининг ривожланиши тўғрисидаги иқтисодий гоялар. Ўтиш даври иқтисодий таълимотлари. Ўтиш даврининг моҳияти ва аҳамияти. Ўзбекистон Республикасидаги маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бозор муносабатларига ўтиш даври концепцияси.

7.5.3.2. Иқтисодиёт назарияси (давони):

Миллий иқтисодиёт ва унинг макроиқтисодий ўлчамлари. Ялпи ички маҳсулот ва унинг ҳаракат шакллари. Миллий ҳисоблар тизими. ЯИМни ҳисоблашга турлича ёндашувлар. Ялпи талаб ва ялпи таклиф. Ялпи талаб ва ялпи таклиф ўртасидаги мувозанат ва унинг ўзгариши. Истеъмол, жамғарма ва инвестициялар. Истеъмол ва жамғарма даражасини белгиловчи омиллар. Жамғарма ва инвестиция ўртасидаги мувозанатнинг классик ва кейнсча моделлари. Иқтисодий ўсишнинг кейнсча ва неокейнсча моделлари. Миллий бойлик ва унинг таркибий қисмлари. Иқтисодий салоҳиятдан самарали фойдаланиш муаммолари. Миллий иқтисодиётнинг нисбатлари ва мувозанати. Иқтисодий мувозанат даражасини аниқлаш усуллари. Иқтисодиётни таркибий ўзгартириш, диверсификациялаш модернизациялаш асосида мутаносибли ривожлантирилиши. Иқтисодиётнинг циклиги ва макроиқтисодий беқарорлик. Меҳнат ресурслари, уларнинг бандлиги ва ишсизлик. Молия тизими ва молиявий сиёсат. Давлат бюджети ва унинг молиявий ресурсларни шакллантиришдаги аҳамияти. Бюджет тақчиллиги ва давлат қарзлари, уларнинг иқтисодиётга таъсири. Пул-кредит тизими. Инфляция ва унинг келиб чиқиш сабаблари. Пул-кредит тизимини давлат томонидан тартибга солиш. Банклар ва уларнинг бозор иқтисодиётидаги роли. Бозор иқтисодиётини тартибга солишда давлатнинг иқтисодий роли. Иқтисодиётни тартибга солишнинг классик, монетаристик, кейнсча назариялари. Давлатнинг иқтисодиётни тартибга солишдаги бевосита ва билвосита усуллари. Аҳоли даромадлари ва давлатнинг ижтимоий сиёсати. Даромадлар тенгсизлиги ва унинг даражасини аниқлаш. Жаҳон хўжалиги ва унинг эволюцияси. Халқаро иқтисодий интеграция ва Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига кириб бориши. Халқаро иқтисодий интеграция жараёналари тўғрисидаги турлича назариялар ва уларнинг асосий йўналишлари. Давлатлараро иқтисодий интеграциянинг ривожланишидаги шарт-шароитлар. Халқаро савдо тўғрисидаги турли хил назариялар. Халқаро валюта-кредит муносабатлари.

7.5.3.3. Микроиқтисодиёт:

Микроиқтисодиёт фанининг предмети, вазифалари, тадқиқот услублари, фanning базис тушунчалари. Ресурслар чекланганлиги ва иқтисодиётнинг бош муаммоси. Бозор ва бозор иқтисодиёти. Талаб ва таклиф, бозор мувозанати, максимал ва минимал нархлар. Талаб ва таклиф эластиклиги. Эластиклик назариясини амалда қўллаш. Эластиклик ёрдамида сотувчи даромадини таҳлил этиш. Эластиклик орқали солиқ юкини истеъмолчи ва ишлаб чиқарувчи ўртасида тақсимлаш масаласи. Бозор иқтисодиётида истеъмолчи танлови ва унга таъсир қилувчи омиллар. Истеъмолчи танлови масаласи. “Даромад” самараси, “Алмаштириш” самараси. Ишлаб чиқариш назарияси. Нафтлилик назарияси. Чекли унумдорликнинг камайиш қонуни. Ишлаб чиқариш омилларидан самарали фойдаланиш. Ишлаб чиқариш функциялари. Фирмаларнинг ташкилий-иқтисодий асослари. Ишлаб чиқариш харажатлари ва фирма фойдаси. Қисқа муддатли оралиқда рақобатлашган бозорда фирма ҳаракати, мувозанати, фойдаси ва таклифи. Узок муддатли оралиқда фирма ва тармоқ мувозанати. Масштаб самараси. Корхонанинг самарали қуввати. Бозор тузилмалари турлари. Соф монополия, рақобатлашган монополия ва олигополия шароитида нарх белгилаш. Рақобатлашган монополия, олигополия ва соф монополия шароитида фойдани максималлаштириш шартлари. Монополияга қарши қонунчилик, меҳнат бозори, капитал бозори ва ер бозори, иқтисодий рента. Умумий мувозанатлик. Ноаниқлик шароитида қарор қабул қилиш. Таваккалчилик ва уни

пасайтириш йўллари. Ташқи самара, Коуз теоремаси ва унинг аҳамияти. Бозор иқтисодиётини бошқаришда давлатнинг роли.

7.5.3.4. Макроиктисодиёт:

Макроиктисодиёт тушунчаси, ресурслар, товар ва хизматлар ҳамда даромадларнинг доиравий айланиши. Асосий макроиктисодий кўрсаткичлар ва уларни ҳисоблаш: макроиктисодий ҳолатни акс эттирувчи асосий кўрсаткичлар. Иқтисодий даврлар ва иқтисодий тебранишларнинг сабаблари. Меҳнат бозорида мувозанат механизми. Ишсизликнинг иқтисодий оқибатлари. А. Оукен қонуни. Инфляциянинг моҳияти, турлари ва ҳисобланиш усуллари. Инфляция ва ишсизлик ўртасидаги боғлиқлик. Филипс эгри чизиги. Истеъмол ва инвестиция функциялари. Истеъмол ва жамғариш, уларнинг графиклари. Истеъмол ва жамғаришга чегараланган мойиллик. Акселератор модели. AD - AS модели. Классик иқтисодчиларнинг иқтисодий мувозанат назарияси хусусиятлари. Кейнснинг макроиктисодий мувозанат назарияси асослари. Ҳақиқий ва режалаштирилган харажатлар. «Кейнс хочи». Ишлаб чиқариш ҳажмининг мувозанат даражасига эришиш механизми. Автоном харажатлар мультипликатори. Пул агрегатлари. Пулга талабнинг классик назарияси. Пулга талабнинг кейнсча назарияси. Банк ва пул мультипликатори. Пул таклифининг кенгайтирилган модели. Бозор иқтисодиётида давлатнинг роли: давлатнинг бозор иқтисодиёти ривожланишига аралашуви зарурлиги. Давлатнинг иқтисодий функциялари. Иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солиш воситалари. Ресурсларни қайта тақсимлаш ва барқарорлаштириш сиёсати. Фискал сиёсат. Пул-кредит сиёсати. Пул-кредит ва фискал сиёсатнинг ўзаро боғлиқлиги. IS-LM модели. IS - LM моделининг моҳияти ва AD-AS модели билан боғлиқлиги. Иқтисодий ўсиш ўлчови. Иқтисодий ўсишнинг Домар модели. Иқтисодий ўсишнинг Р. Харрод модели. Р.Солоунинг неокласик модели асослари. Халқаро савдо назарияси. Ташқи савдо сиёсати. Тўлов баланси. Валюта курси. Ўзбекистон Республикаси валюта сиёсатининг ўзига хос хусусиятлари ва натижалари.

7.5.3.5. Минтакавий иқтисодиёт:

Минтакавий иқтисодиёт фанининг, объекти ва предмети, мақсади ва вазифалари. Минтакавий иқтисодиёт фанининг услублари ва бошқа фанлар билан алоқаси. Минтакавий иқтисодий сиёсат тушунчаси ва унинг моҳияти. Минтакавий иқтисодий сиёсатни амалга ошириш йўналишлари. Минтакавий иқтисодий сиёсат бўйича хорижий тажрибалар. Ўзбекистоннинг минтакавий иқтисодий сиёсати. Ишлаб чиқариш тушунчаси ва унинг мазмун моҳияти. Ишлаб чиқаришни ташкил этиш йўллари. Ишлаб чиқаришнинг ташкилий ва ҳудудий шакллари. Ҳудудий меҳнат тақсмоти ва унинг халқаро амалиёти. Иқтисодий районлаштириш принциплари. Ўзбекистон иқтисодий районлари ва уларнинг ривожланиш хусусиятлари. Ўзбекистонда ишлаб чиқариш кучларини ривожланиш хусусиятлари. Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш бўйича хорижий тажрибалар. И.Тюненнинг «Қишлоқ хўжалик стандарти» назарияси. А.Вебернинг саноат «стандартлар» назарияси. А.Лёшнинг «жойлаштириш» назарияси. Ф.Перрунинг «ўсиш кутблари». Табиий ва иқтисодий салоҳият тушунчалари, уларнинг иқтисодий аҳамияти. Табиий ресурсларни ҳудудий жойлашуви ва минтакаларнинг табиий ресурс салоҳияти. Ўзбекистон аҳолисининг таркиби ва уни ўрганиш усуллари. Аҳолининг ҳудудий тарқалиши. Аҳолининг ишлаб чиқарувчи ва истеъмолчилик хусусиятлари. Меҳнат ресурслари ва унинг таркиби. Аҳоли бандлигининг минтакавий хусусиятлари. Минтака меҳнат бозори, уни тартибга солишнинг ҳудудий хусусиятлари. Ўзбекистон саноатининг тармоқ таркиби. Миллий саноатнинг ривожланиш хусусиятлари. Саноат тармоқларининг минтакавий таркиби. Саноат ишлаб чиқаришнинг ихтисослашуви ва уни ривожлантириш шарт-шароитлари. Иқтисодиёт диверсификацияси ва саноат ишлаб чиқаришидаги таркибий ўзгаришлар. Ҳудудларда инновацион сиёсат ва уни жорий қилиш йўллари. Қишлоқ хўжалиги тармоғининг ҳудудий хусусиятлари ва ихтисослашуви. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини такомиллаштириш масалалари. Фермер хўжалиklarини ташкил этиш, уларни ривожлантиришнинг иқтисодий шарт-шароитлари. Транспорт ва

ахборот коммуникациялари тизими. Ўзбекистонда транспорт тизимини ислох қилиш ва коммуникация корхоналарини ривожлантириш истикболлари. Ижтимоий соҳалар ва уларни ривожланишидаги минтакавий хусусиятлар. Минтакалар молияси ва маҳаллий бюджетнинг ҳудудий ривожланишидаги роли. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожлантириш хусусиятлари. Кичик корхоналар ривожланишидаги хорижий тажрибалар. Минтакаларда кичик бизнесни ривожлантириш йўналишлари. Минтакалар экспорт салоҳияти. Ташқи иқтисодий алоқалар таркиби ва ундаги минтакавий хусусиятлар. Минтакаларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишни тартибга солишни назарий ва услубий асослари. Ҳудудий ўсиш назариялари. Минтакаларни тартибга солишда маҳаллий шароитнинг туган ўрни. Минтакалар ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даражасини тенглаштириш муаммолари. Ҳудудий дифференциация ва иқтисодий ўсиш ўртасидаги тафовутларга барҳам бериш йўналишлари. Давлат ҳокимиятининг турли погоналари ўртасидаги ваколатларни тақсимлаш вазифалари ва тамойиллари. Бошқарув органлари ўртасида ваколатларни тақсимлаш зарурияти, муаммолари. Минтакаларнинг интеграцион бирлашмалар билан алоқалари. Ўзбекистон ва унинг ҳудудларини жаҳон ҳўжалик тизимига интеграрцияси. Минтакаларда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш.

7.5.3.6. Статистика:

“Статистика” фанининг предмети ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Оммавий ҳодиса, унинг муҳим белгилари. Статистика методи. Статистик тадқиқот ва унинг босқичлари. Ҳозирги замон Ўзбекистон Республикаси Давлат статистикаси ва халқаро статистика. Статистик кузатиш моҳияти ва аҳамияти. Статистик кузатишни ташкил этиш тамойиллари. Статистик сводкалаш ва гуруҳлаш, унинг мазмуни, аҳамияти ва вазифалари. Гуруҳлаш турлари. Статистик кўрсаткич турлари ва таснифи. Статистик кўрсаткичларни тақдим этишнинг асосий усуллари. Умумлаштирувчи кўрсаткичлар тизими. Мутлақ ва нисбий кўрсаткичлар. Мутлақ кўрсаткич турлари. Нисбий кўрсаткичлар, уларнинг мазмуни ва ифодалаш шакллари. Статистик жадваллар. Статистик маълумотларни графикларда тасвирлаш. Диаграммалар. Ўртача миқдор турлари ва шакллари. Арифметик ўртача: оддий ва тортилган шакллари. Геометрик ўртачанинг хоссалари. Квадратик ва кубик ўртача миқдорлар ҳамда уларни қўллаш масалалари. Даражали ўртача. Вариация моҳияти ва уни статистик ўрганиш зарурияти. Вариация кўрсаткичлари. Асимметрия коэффициентлари ва уни аниқлаш тартиби. Тақсимот эксцесси, унинг моҳияти ва даражасини миқдорий баҳолашнинг аҳамияти. Танланма кузатиш, унинг мазмуни, қўлланиш сабаблари ва афзалликлари. Танланма репрезентативлигини таъминловчи танлаш усуллари. Корреляцион-регрессион усулларини қўллаш шарт-шароитлари. Жуфт корреляция. Жуфт регрессия тенгламасини тузиш тартиби. Жуфт корреляция коэффициентлари ва уни талқини. Детерминация коэффициентлари ва уни талқин этиш. Динамика қаторларининг турлари. Қатор ўртача даражаси ва ўртача динамикаси суратини аниқлаш усуллари. Динамика қаторларида асрий тенденциялар, мавсумий ва конъюнктуравий тебранишлар, уларни ўрганиш зарурияти. Динамика қатори даражаларини интерполяциялаш ва экстраполяциялаш. Иқтисодий индексларнинг моҳияти, аҳамияти ва роли. Агрегат индекслар, уларнинг синтетик ва аналитик функциялари. Жорий ва базис вазли индекслар, уларнинг хусусиятлари. Статистика амалиётида қўлланиладиган иқтисодий индекслар. ЯИМ дефлятори ва жисмоний ҳажм индекси. Истеъмол баҳолари индексини тузиш тартиби. Миллий ҳисобламалар тизими (МХТ) - макроиқтисодий статистиканинг асосий услуги. МХТ моҳияти, аҳамияти ва функциялари. МХТ нинг асосий категориялари ва тушунчалари. МХТнинг асосий ҳисобламалари ва кўрсаткичлари.

7.5.3.7. Меҳнат иқтисодиёти:

Инсон ва жамият ривожланишида меҳнатнинг ўрни. Меҳнатнинг намоён бўлиш шакллари ва функциялари. Меҳнатни ташкил этиш хусусиятлари. Меҳнат тақсимоли ва кооперацияси. Меҳнат шароитлари ва уларга баҳо бериш. Меҳнат бозорининг асосий

элементлари. Меҳнат бозори конъюнктураси ва унинг ишлаш механизми. Меҳнат бозори моделлари. Демографик жараёнлар ва уларнинг меҳнат бозорига таъсири. Меҳнат бозорида давлат сиёсатининг асосий йўналишлари. Меҳнат ресурслари ва уларнинг таснифланиши. Меҳнат ресурслари балансини тузиш ва ишга жойлаштиришга муҳтож шахслар сонини аниқлаш услубиёти. Аҳолининг иш билан бандлик концепцияси. Иш билан бандлик даражаси ва уни аниқлаш тартиби. Ишсизлик таснифи ва уни камайтириш йўллари. Аҳолини ишсизликдан ҳимоя қилиш бўйича давлат кафолатлари. Меҳнат унумдорлиги ва уни ўлчаш усуллари. Меҳнат унумдорлигини ҳисоблашдаги маҳсулот ҳажми ва меҳнат сарфлари кўрсаткичлари. Меҳнат унумдорлигини ошириш омиллари ва захиралари. Иш ҳақининг шаклланиши ва уни бозор қонунлари асосида ташкил этиш механизмлари. Иш ҳақининг элементлари, уни ташкил этиш тамойиллари ва вазифаларининг ўзаро алоқадорлиги. Асосий иш натижалари учун рағбатлантириш тизимларини ишлаб чиқиш ва уларнинг самарадорлигини аниқлаш. Корхоналарда иш ҳақиға қўшимчалар, устамалар ва бир марта бериладиган мукофотларни қўллаш.

Инсон тараққиётининг асосий унсурлари, мезонлари ва индикаторлари. Инсон тараққиёти индекси ва уни ҳисоблаш услубиёти. Миллий ва минтақавий даражада инсон тараққиётининг интеграл индексларини қўллаш хусусиятлари. Инсон тараққиётида демографик вазиятнинг ўрни ва уни баҳолаш кўрсаткичлари. Саломатлик даражаси ва ҳаёт давомийлиги индексини ҳисоблаш усуллари. Инсон тараққиётига таълимнинг таъсири. Таълимнинг халқаро стандарт таснифи ва жаҳон таълими моделлари ва босқичли тузилмалар таснифи. Таълимнинг ўртача давомийлиги. Моддий неъматлар ва хизматлар бўйича турмуш даражаси кўрсаткичлари ҳамда индикаторлари. Харид қобилияти паритети бўйича ялпи миллий даромад ва реал даромад индекси. Иқтисодий тенгсизлик кўрсаткичлари ва уни ўлчаш усуллари. Гендер омилини ҳисобга олган ҳолда ривожланиш индекси. Таълимнинг гендер жиҳатлари. Инсон тараққиётида ижтимоий ҳимоя қилиш масалалари. Аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича давлат сиёсатининг асосий йўналишлари.

7.5.3.8. Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар:

“Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар” фанининг предмети, мазмуни ва моҳияти. Жаҳон ҳўжалиги ва халқаро иқтисодий муносабатлар тизими, унинг замонавий хусусиятлари. Халқаро иқтисодий муносабатлар тизимида халқаро савдо. Халқаро савдонинг классик назариялари. Халқаро савдони давлат томонидан тартибга солиш. Халқаро савдони давлат томонидан тартибга солишда тарифли ва нотариф усуллар. Жаҳон ишчи кучи бозорининг моҳияти ва пайдо бўлиш сабаблари. Меҳнат миграциясининг асосий йўналишлари ва марказлари. Миграция жараёнларининг мамлакатлар иқтисодиётига таъсири. Капитал олиб чиқишнинг моҳияти ва кўринишлари. Капитал экспорти географик тузилмасидаги ўзгаришлар. Жаҳон иқтисодиётини трансмиллий корпорациялар (ТМК). Жаҳон иқтисодиётини эркин иқтисодий ҳудудлар, уларнинг функциялари, туркумланиши ва асосий кўринишлари. Миллий ва халқаро валюта тизими. Валюта бозорлари, уларнинг функцияси, турлари. Халқаро кредит муносабатларининг моҳияти, мазмуни. Халқаро молиявий кредит ташкилотлар. Ривожланган давлатлар гуруҳининг жаҳон ҳўжалиги ва сиёсатида тутган ўрни. Ривожланган давлатлар иқтисодиётининг ҳозирги давр тузилиши. Ривожланган мамлакатларнинг ташқи иқтисодий стратегияси. Ривожланаётган мамлакатларнинг асосий белгилари, хусусиятлари. Янги индустриал мамлакатларнинг иқтисодий ривожланиш моделлари. Ўтиш давридаги мамлакатларнинг иқтисодий ривожланиш хусусиятлари. Халқаро иқтисодий интеграциянинг моҳияти, кўринишлари. Ғарбий Европа, Шимолий Америка, Осиё мамлакатлари доирасидаги интеграцион жараёнлар. Жаҳон иқтисодиётини тартибга солишда халқаро ташкилотларнинг роли. Халқаро ташкилотларнинг таснифланиши. Жаҳон ҳўжалигининг глобаллашув жараёнларида Ўзбекистоннинг иштироки. Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан олиб бораётган ташқи иқтисодий муносабатлари.

7.5.3.9. Менежмент:

Менежментнинг ривожланиш тарихи ва замонавий концепциялари. Менежментнинг фан сифатида шаклланиш шарт-шароитлари. Менежментнинг илмий мактаблари. Ўзбекистонда бошқарувнинг ривожланиши. Менежментнинг хорижий моделлари. Менежментнинг назарий асослари. Бошқарув ва менежмент. Бошқарувнинг моҳияти ва тизими. Менежментнинг илмий ёндашувлари ва тамойиллари. Бошқарув усуллари. Меҳнатни бошқариш характери. Меҳнатни бошқариш турлари. Ф.Тейлорнинг меҳнатни бошқариш усуллари. Меҳнатни технократик бошқариш. Менежмент технологияси. Бошқарув жараёни ва вазифалари. Режалаштириш. Ташкил этиш. Мотивация. Мувофиқлаштириш. Бошқарувда ахборот ва коммуникациялар. Бошқарув қарорлари. Ташкилотлар тушунчаси ва уларнинг тавсифи. Ташкилотлар ва уларни бошқариш. Ташкилотларнинг ички ва ташқи муҳити. Ташкилотлар фаолиятини туркумлаштириш. Ташкилий тузилмаларнинг турлари. Асосий ташкилий-ҳуқуқий шакллари. Ташкилотлар ривожланишидаги замонавий тенденциялар. Ташкилотларнинг янги турлари. Ташкилотларни стратегик бошқариш. Ташкилий ўзгаришларни бошқариш. Бошқарув самарадорлиги. Замонавий менежер сифатлари. Менежер тушунчаси, шахсий ва ишга доир сифатлари, вазифалари. Менежер ва етакчи. Менежернинг услуги ва имиджи. Ишга доир этика ва этикет. Бошқарув меҳнатини ташкил этиш. Бошқарув меҳнати: таърифи, хусусиятлари, турлари. Бошқарув меҳнатини илмий ташкил этиш. Раҳбарни ўзини ўзи бошқариши. Менежер фаолиятини режалаштириш ва ташкил этиш. Меҳнат жамоаларида ходимларни бошқариш. Жамоа тушунчаси, турлари, шаклланиш босқичлари. Таъсир ўтказиш ва ҳукмронлик. Низоларни бошқариш. Ходимларни бошқариш. Корхона салоҳиятини бошқариш. Корхона салоҳиятини бошқариш технологияси. Корхона салоҳиятининг рақобатбардошлигини баҳолаш усуллари.

7.5.3.10. Маркетинг:

Маркетинг тушунчаси ва унинг моҳияти. Маркетингни вужудга келиши ва ривожланиш босқичлари. Маркетинг назарияси концепцияси ва унинг эволюцияси. Замонавий маркетинг тушунчаси. Маркетинг тамойиллари, вазифалари ва функциялари. Маркетинг фаолиятини ахборот билан таъминлаш. Ахборот турлари ва уларни туркумлаш. Ички ва ташқи ахборот. Бирламчи ва иккиламчи ахборот. Ахборот тўплаш услублари. Маркетингнинг таркибий тузилиши. Тармоқ маркетинги. Товар ва хизматлар маркетинги. Ишлаб чиқариш воситалари маркетинги. Микромаркетинг ва макромаркетинг. Халқаро маркетинг. Маркетинг дастури ва унинг асосий бўлимлари. Маркетингда стратегик ва тактик режалаштириш, унинг мақсади ва вазифалари. Маркетинг назорати турлари. Бозор конъюнктурасини тадқиқ этиш ва башорат қилиш. Бозор сегментацияси ва унинг турлари. Бозорни сегментлашнинг асосий тамойиллари. Мақсадли сегментни танлаш. Маркетингда товар ва товар сиёсати. Товарлар рақобатбардошлигини баҳолаш услублари. Товарларнинг ҳаётийлик даври ва уларнинг асосий бўгинлари. Товарнинг рақобатбардошлигини ошириш йўллари. Маркетингда нарх ва нарх сиёсати. Нархни таҳлил этиш ва башорат қилиш услублари. Нарх даражасини ҳисоблаш услублари. Товарларнинг "ҳаётийлик даври" мобайнида нархларнинг ўзгариши. Янги товарларга нарх ўрнатиш. Маркетингда сотиш сиёсати. Чакана савдо, улгуржи савдо. Воситачини танлаш. Таксимот каналлари. Сотишнинг янги турлари ва шакллари. Сотиш харажатлари таҳлили. Маркетингда коммуникация сиёсати, унинг моҳияти, мазмуни ва мақсади. Талабни шакллантириш ва сотишни рағбатлантириш. Маркетинг коммуникацияси комплекси. Маркетинг коммуникацияси воситаларидан самарали фойдаланиш.

7.5.3.11. Пул, кредит ва банклар:

Пулнинг асосий хусусиятлари ва уларнинг такрор ишлаб чиқаришдаги ўрни. Пулнинг функциялари. Пул муомаласи қонунлари. Кредит пуллар ва уларнинг замонавий шакллари. Пул тизими тушунчаси, унинг элементлари ва турлари. Пул агрегатлари. Пул назариялари. Пулнинг металл назарияси. Пулнинг номинал назарияси. Пулнинг микродорий

назарияси. Замонавий монетаризм. Ссуда капитали ва кредитнинг иқтисодий асослари. Кредит функциялари, шакллари ва турлари. Кредит тизими: моҳияти, тузилиши, турлари. Кредит назариясининг асосий йўналишлари. Молия: моҳияти ва функциялари. Молия тизими ва унинг бўғинлари. Давлат бюджети тизими, функциялари ва тузилиши. Корхона молиясини ташкил қилиш асослари. Солиқлар ва солиқ тизими. Банк тизими турлари, операциялари ва функциялари. Марказий банк. Пул - кредит сиёсати ва инструментлари. Инфляция: моҳияти, пайдо бўлиш шакллари. Инфляция турлари. Пул ислохотлари. Қимматли қоғозлар: умумий тушунчаси ва турлари. Қимматли қоғозлар бозори. Фонд биржалари ва уларнинг функциялари. "Тошкент РФБ" ва унинг функциялари. Валюта муносабатлари ва валюта тизими. Халқаро ҳисоб-китоблар. Халқаро кредитлар. Тўлов баланси. Суғурта: иқтисодий моҳияти, функциялари, шакллари. Ўзбекистон Республикаси суғурта қонунчилиги.

7.5.2.12. Бухгалтерия ҳисоби:

Ўзбекистон Республикаси ҳисоб тизими тўғрисида тушунча; ҳисобнинг турлари; бухгалтерия ҳисобнинг предмети, объекти ва вазифалари; бухгалтерия ҳисобнинг усуллари; бухгалтерия баланснинг тузилиши; хўжалик операциялари таъсирида балансда содир бўладиган ўзгаришлар; пул маблағлари ва хўжалик юритувчи субъектлар ўртасида ҳисоб-китоблар ҳисоби; касса операцияларининг ҳисоби; банкдаги ҳисоб-китоб, валюта счёти ва махсус счёتلарнинг ҳисоби; материаллар ҳисоби, уларни туркумлаш ва баҳолаш усуллари; материаллар инвентаризацияси; асосий воситаларни тан олиш, туркумлаш ва баҳолаш тартиби; асосий воситалар ҳаракатини ҳисобга олиш; асосий воситаларнинг аналитик ҳисоби; асосий воситаларга амортизация ҳисоблаш тартиби ва усуллари; асосий воситаларни таъмирлаш харажатлари ҳисоби; асосий воситаларни ҳисобдан чиқариш ҳисоби; номоддий активлар ҳисоби; номоддий активларни баҳолаш; номоддий активларнинг аналитик ҳисоби; меҳнатга ҳақ тўлашнинг шакллари ва турлари; меҳнат ва иш ҳақини дастлабки ҳужжатларда расмийлаштириш; иш ҳақидан ушлаб қолинган ва чегириладиган суммалар ҳисоби; меҳнат таътили заҳиралари ва тўловлари ҳисоби; харажатларни тан олиш ва туркумлаш; ишлаб чиқариш харажатлари ва уларни тақсимлаш; маҳсулот таннархи таркиби ва турлари; таннархни меъёрий, жараёнли, бўлинмали, буюртмали, оддий ҳисоблаш усуллари; ҳақиқий таннархни ҳисоблаш; давр харажатлари ҳисоби ва уларнинг тақсимлаш усуллари; тайёр маҳсулотлар ҳисоби; маҳсулотни сотишда баҳо ўрнатиш тартиби; маҳсулот сотишни ҳисобга олиш; хусусий капитал, унинг таркиби (устав, қўшилган, резерв); капитал ҳаракатини ҳисобга олиш; тақсимланмаган фойда ҳисоби; мажбуриятлар ҳисоби; молиявий натижаларни аниқлаш тартиби; асосий фаолиятдан олинган молиявий натижалар ҳисоби; умумхўжалик фаолиятдан олинган молиявий натижалар ҳисоби; солиқ тўлагунга қадар фойдани аниқлаш ҳисоби; соф фойдани аниқлаш ва тақсимлаш ҳисоби; фойда ва зарарлар ҳисобини юритиш тартиби; молиявий ҳисобот ва унинг таркиби, бухгалтерия баланси; молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот; пул маблағлари ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот; хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот; молиявий ҳисоботдан фойдаланувчилар; молиявий ҳисобот маълумотлари ва унга таъсир этувчи омиллар.

7.5.2.13. Иқтисодий таҳлил ва аудит:

Иқтисодий таҳлилнинг ривожланиш тарихи ва фан сифатида шаклланиши. Иқтисодий таҳлилнинг предмети, вазифалари ва мазуни. Иқтисодий таҳлилнинг методи ва унда қўлланиладиган анъанавий усуллар. Иқтисодий таҳлилнинг турлари, ахборот манбалари ва иқтисодий таҳлил ишларини ташкил этиш. Корхоналарнинг ишлаб чиқариш фаолиятини ифодаловчи кўрсаткичларни таҳлил қилиш усуллари. Корхоналар молиявий фаолиятини таҳлил қилиш усуллари. Аудитнинг моҳияти, зарурлиги ва аҳамияти. Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолияти ва уни тартибга солиш. Аудиторлик стандартлари ва аудитнинг услубияти. Аудиторлик текширувини тайёрлаш. Аудиторлик текширувининг стратегияси. Аудитнинг технологияси. Товламачилик ва хато. Аудиторлик текширувини яқунланиши, аудиторлик ҳисоботи ва ҳудудаси.

7.5.3.14. Молия:

Молия ва соликка оид муносабатларнинг юзага келиши ва уларга оид илмий-назарий қарашлар. Молиянинг моҳияти, унинг турлари ва функциялари. Давлат молияси, хўжалик юритувчи субъектлар молияси, уй хўжаликлари молияси ва уларнинг ўзаро боғлиқлиги. Марказлашган ва марказлашмаган пул фондларини шакллантириш ва тақсимлаш тартиби. Давлат бюджети ва унинг таркиби. Бюджет жараёни: тузиш, тасдиқлаш, ижро этиш ва ҳисоботни тасдиқлаш. Бюджетдан маблағ олувчиларнинг харажатлар лойиҳасини тузиш ва уни молиялаштириш тартиби. Бюджет ва бюджетдан ташқари фондларнинг даромад манбалари ва харажат йўналишлари. Бюджет сиёсати ва уни амалга ошириш босқичлари. Молиявий назорат ва уни ўтказиш тартиблари. Халқаро молия муносабатларининг ташкилий-ҳуқуқий асослари. Ўзбекистонда халқаро молия институтлари билан ўзаро ҳамкорликнинг асосий йўналишлари ва истиқболлари.

Солиқларнинг вужудга келиш шарт-шароитлари. Солиқларнинг иқтисодий моҳияти ва объектив зарурлиги. Солиқларнинг функциялари ва вазифалари, уларнинг ўзаро фарқли жиҳатлари. Солиққа тортиш тамойиллари ва элементлари. Солиққа тортиш тартиблари ва усуллари. Солиқ механизми. Солиқ сиёсати: стратегияси, тактикаси ва концепцияси, уларнинг ўзаро боғлиқлиги. Солиқ сиёсатини ишлаб чиқиш тамойиллари ва амалга ошириш тартиби. Солиқ тизими: умумдавлат ва маҳаллий солиқлар; эгри ва тўғри солиқлар; ресурс солиқлари. Солиқлар ва мажбурий тўловларни ҳисоблаш ва бюджетга ўтказиш тартиби. Солиқ ҳисоботи шакллари ва уларни тақдим этиш муддат ва қоидалари. Солиқ текширувлари ва уларни амалга ошириш тартиблари. Солиқ ва молия тизими амалиётида қўлланиладиган дастурий маҳсулотлар ва махсус компьютер дастурларини қўллаш тартиби. Халқаро солиққа тортиш муносабатлари. Ўзбекистоннинг бошқа давлатлар билан иккиёқлама солиққа тортишни бартараф этиш бўйича дипломатик муносабатлари. Солиқ тўловлари ва бюджет харажатларини тақсимлаш бўйича маҳаллий ҳокимиятлар, статистика, солиқ ва молия органлари ўртасида юзага келадиган иқтисодий-ҳуқуқий муносабатлар ва уларни мувофиқлаштириш тартиби.

7.5.3.15. Инвестицияларни баҳолаш:

Инвестицияларнинг моҳияти ва мазмуни. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози шароитида инвестицияларни баҳолашнинг моҳияти. Ишлаб чиқаришнинг ривожланиши ва иқтисодий ўсиш. Инвестицияларнинг турлари. Инвестиция фаолиятига тегишли ҳуқуқий муносабатларнинг объекти ва субъекти. Молиявий инвестициялар ва уларни баҳолаш усуллари. Реал инвестициялар. Тўғридан-тўғри инвестициялар ва уларнинг хусусиятлари. Портфель инвестициялар ва уларни баҳолаш тизими. Глобаллашув ҳамда иқтисодий интеграциялашувнинг кучайиб боришида инвестиция жараёнлари. Инвестиция жараёнининг асосий категориялари таснифи ва иқтисодий моҳияти. Протекционизм сиёсати билан ҳимоя қилинган иқтисодиётни эркинлаштириш шароитида инвестиция жараёнлари: ижобий ва салбий томонлари. Инвестиция жараёнларини бошқариш моделлари. Хорижий инвесторлар ҳуқуқий ҳолатининг ўзига хос хусусиятлари. Ўзбекистон Республикасида инвестицияларни жалб этиш бўйича ишлаб чиқилган меъёрий-ҳуқуқий асослар. Кўп томонлама халқаро конвенциялар ва келишувлар. Эркин иқтисодий ҳудудларни ташкил этиш. Инвестицияларни жалб қилишни рағбатлантириш стратегияси. Инвестицияларни баҳолашнинг чет эл тажрибаси. Инвестицияларни жалб қилишнинг стратегик ва тактик усуллари. Лизинг ва франчайзинг. Инвестицияларни жалб қилиш ҳолатини таҳлил қилиш. Инвестиция лойиҳалари ва уларни баҳолаш. Инвестицияларни жалб қилишда банкларнинг роли. Инвестицияларни сугурталашнинг моҳияти. Инвестицияларни сиёсий ва бошқа хавф-хатарлардан сугурталаш. Инвестицияларни сугурталаш билан шуғулланувчи ташкилотлар. Инвестицияларни бошқаришда таваккалчилик. Сиёсий ва валюта айирбошлаш таваккалчилиги. Инвестицияларни жалб қилиш, йўналтириш ҳамда ўзлаштиришда таваккалчиликни камайтириш ёки олдини олиш. Таваккалчиликни ҳисоблаш усуллари. Инвестицияларнинг иқтисодий самарадорлигини аниқлаш. Кичик бизнес ва ^{бу хусусий тадбиркорлик соҳасига}

инвестицияларни жалб этиш йўналишлари.

7.5.3.16. Ишлаб чиқариш технологиялари:

Саноат ишлаб чиқариши ва унинг жараёнлари. Технологик жараён элементлари. Технологик жараённи ташкил этиш ва унинг тузилмаси. Илмий-техника тараққиётининг моҳияти, аҳамияти ва асосий йўналишлари. Илмий-техника тараққиёти ва технология. Иқтисодий кимёлаштириш – ИТТ нинг асосий йўналиши. Саноат материаллари ишлаб чиқариш саноатида ИТТ. Меҳнат воситалари, ишлаб чиқаришни механизациялаш, автоматлаштириш ва роботлаштириш саноатида илмий техник-тараққиёт. Илмий-техник тараққиётнинг экологик муаммолари. Ҳозирги замон технологиясида саноат хом-ашёлари, уларнинг роли ва турлари. Хомашёларни бойитиш, бойитиш усуллари. Халқ хўжалигида хом ашёдан оқилона фойдаланиш. Технологик жараёнларда энергиянинг роли ва аҳамияти. Энергия турлари, саноатда энергиядан рационал фойдаланиш. Технологик жараёнларни оптималлаштиришнинг умумий қоидалари ва тушунчалари. Технологик жараёнларни оптималлаштиришнинг пасив усуллари. Технологик жараёнларни оптималлаштиришнинг актив усуллари. Машинасозлик технологиясининг предмети ва вазифалари. Машина ва буюмларнинг асосий техник-иқтисодий характеристикаси. Ишлов бериш аниқлиги ҳақида тушунча. Қуймақорлик саноатининг моҳияти ва унинг аҳамияти. Иқтисодий ривожлантиришда озиқ-овқат саноатининг аҳамияти ва тутган ўрни. Озиқ-овқат ишлаб чиқариш саноатининг хомашё базаси. Дон-ун маҳсулотларини ишлаб чиқариш жараёнлари. Нон ишлаб чиқариш технологиялари. Ёт-мой ишлаб чиқариш саноатининг технологияси асослари. Тўқимачилик саноатида ишлатиладиган асосий хомашёлар. Тўқимачилик толалари. Пахта хом ашёсига бирламчи ишлов бериш. Табиий ва сунъий толаларга ишлов бериш технологиялари. Газламаларни ишлаб чиқариш, ишлов бериш. Газламани пардозлаш. Нотўқима материалларини ишлаб чиқариш. Нотўқима материаллар ишлаб чиқариш саноатининг асосий техник-иқтисодий кўрсаткичлари ва илмий техник-тараққиёт. Полимерлар ва мономерлар. Полимерлар ва пластмассаларнинг асосий хоссалари. Қурилишни давлатнинг моддий-техника базасини жадаллаштиришга бўлган таъсири, қурилишнинг роли. Қурилиш материалларининг таснифи ва асосий хоссалари. Қурилиш материаллари ишлаб чиқариш саноатида илмий-техник тараққиёт ва техник иқтисодий кўрсаткичлар. Қурилиш материаллари учун давлат стандартлари ва техник шартлари. Қурилиш ишларини ташкил этиш, қурилиш ишларини техник-иқтисодий асослаш.

7.5.3.17. Стратегик менежмент:

“Стратегик менежмент” фанининг предмети ва бошқарув жараёни. Стратегия тушунчаси, унинг мазмуни. Стратегиянинг режадан фарқи. Фирма ишлари вазифалари, уларнинг асосий турлари. Компания миссияси ва стратегик қарорларини белгилаш. Компания стратегиясининг асосий саволлари. Стратегик бошқариш мақсади. Стратегияга аниқликлар, ўзгартиришлар киритиш. Стратегия яратишнинг вазифалари. Фирма фаолияти йўналишларини белгилаш омиллари. Компания миссияси, стратегик кўра билиш, фаолият йўналишини танлаш ўртасидаги боғлиқлик. Стратегияни ишлаб чиқишга ёндашув турлари. Бош стратегик ёндашув. Ваколатларни бошқаларга ўтказиш. Биргаликда қоллаб-қўллаш ёндашув. Ташаббускор ёндашув. Стратегия яратишда миссия, мақсадлар, стратегиялар бирлиги. Ҳолиб стратегия мезонлари. Мувофиқ келиш даражаси. Рақобат қурашида устунлик. Ишларнинг жадаллашуви. Стратегик менежментни жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози шароитида ишлаб чиқиш. Тармоқдаги умумий вазият ва ундаги рақобатнинг таҳлили. Тармоқлар ва уларнинг иқтисодий тавсифлари. Тармоқдаги рақобат ва ривожланиш истикболлари. Технологик тараққиёт суръатлари. Талабнинг ошиши ёки пасайиши. Компания аҳволининг таҳлили. Стратегия ва рақобатчилик устунлиги. Компаниянинг рақобат стратегиясини белгиловчи омиллар. Рақобат стратегиясининг бошқа стратегиялар билан боғлиқлиги. Рақобат қурашига ёндашувлар. Харажатлар бўйича илғорлик стратегияси. Кенг табақалаштириш стратегияси. Оптимал харажатлар стратегияси. Фокусланиш стратегияси. Ифодаланган стратегия. Маркетинг

стратегиясини мавжуд вазиятга мослаштириш. Диверсиялашнинг корпоратив стратегиялари. Диверсияланган компанияларнинг стратегик таҳлили. Компаниянинг мавжуд стратегияси ва фаолиятини баҳолаш. Диверсияланиш даражаси ва фирма портфели. Компания фаолиятининг микёси. Корпоратив бошқарув самарадорлиги. Диверсияланган компания фаолиятини баҳолаш. Хўжалик фаолияти матричаси. Тармоқ жозибadorлигини баҳолаш йўналишлари. Хўжалик бўлималарининг компания бизнесига мос келиш даражаси. Компания портфелининг корхоналар, тармоқлар бўйича таҳлили. Таҳлил натижаларига кўра ташкилий хулосалар ясаш. Компания хўжалик портфелини қайта кўриб чиқиш.

7.5.3.18. Қурилишни режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш:

“Қурилишни режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш” фанининг мақсади ва вазифалари. Қурилиш ташкилотлари ва уларнинг буюртмачи хизмати. Қурилиш ташкилотларини бошқариш шакллари. Қурилишда муҳандислик тайёргарлигининг асосий мазмуни ҳамда унинг буюртмачи ва лойиҳаловчи томонидан уюштирилиши. Лойиҳавий ва қидирув ишларини уюштириш. Қурилиш ишлаб чиқаришнинг тайёрлаш. Қурилиш бошқарувинининг ташкилий шакли ва қурилишда шартномалар тизими. Қурилиш корпорацияси, концерни ва акциядорлик жамиятлари. Қурилиш ишлаб чиқарувини андозалаш (моделлаш). Қурилиш оқими тушунчаси, элементлари, турлари ва хусусиятлари. Қурилиш оқимининг параметрларини ҳисоблаш. Қурилишда тақвимий режалаш, унинг мазмуни ва қўлланилиши. Алоҳида бино ва иншоотларни қуриш услуги ва тақвимий режаси. Қурилиш майдонида қурилиш бош тархи (ҚБТ)ни ва вақтинча мосламаларни лойиҳалаш. Қурилишда тўрсимон режалаштириш. ҚБТ белгиланиши ва лойиҳалашнинг асосий тамойиллари. ҚБТни лойиҳалаш услуги ва ресурсларга бўлган талабни ҳисоблаш. Алоҳида объектнинг ҚБТ ва омбор хўжалигини ташкил қилиш. Қурилишнинг моддий-техник базаси. Қурилишда логистика асослари, мақсади ва вазифалари. Қурилишнинг моддий-техник таъминотини уюштириш. Қурилишда транспортни уюштириш. Юқлар оқимини ҳисоблаш. Қурилиш машиналари парки(саройи)ни уюштириш. Механизациялашган ишлар кўрсаткичи. Қурилиш техника билан таъминлаш кўрсаткичлари. Қурилишда меҳнатни ташкил этиш. Қурилиш корхоналарида меҳнат жараёнини ташкил этиш. Иш жойларини таснифлаш. Қурилиш бошқариш усуллари ва тамойиллари. Қурилиш ишларини интенсив ривожлантириш ва самарадорлигини оширишнинг асосий йўналишлари.

7.5.3.19. Инновацион менежмент:

Инновацион менежментнинг асосий тушунчалари, мақсадлари ва вазифалари. Инновацион менежментнинг мақсадлари. Инновацион менежментнинг тарихи ва ривожланиш тенденциялари. Бозор иқтисодиёти шароитида илмий-техникавий ривожланишнинг аҳамияти. Инновацион менежментнинг усуллари ва вазифалари. Инновацион менежмент вазифалари ва усулларининг хусусиятлари. Инновацион менежментнинг вазифалари. Инновацион менежментни ташкил қилиш. Инновацион менежментда коммуникациялар жараёни. Инновацион менежментда назорат. Инновацион менежментда қарорлар қабул қилиниши. Инновацион фаолиятнинг ташкилий шакллари. Янги турдаги ташкилотлардаги интеграциялашиш ва ҳар томонлама ривожланиш жараёнари. Компаниянинг ҳар томонлама ривожланиши стратегияси. Инновацион фаолиятнинг янги ташкилий шакллари. Инновацион марказлар. Инновацион менежментнинг методологияси. Инновацион менежментга илмий ёндашишлар. Инновацион менежментга тизимли ёндашиш. Янгиликларнинг яшаш даври концепциясининг моҳияти. Инновацион менежментдаги концепциялар ва ёндашишларнинг таснифи. Корхоналарда инновацион фаолиятни ташкил этиш. Корхонадаги инновацион стратегияни танлаш. Корхоналардаги ҳақиқий инвестициялар, янгиликлар ва инновациялар портфелининг шаклланиши. ИТТИР ни ташкил этиш ва лойиҳалаштириш. Корхоналарда янгиликларни ишлаб чиқиш, татбиқ этиш ва яратишни бошқариш. Корхоналарда янгилик ишлаб чиқаришнинг ташкилий – технологик тайёрлаш

асослари. Ходимларни инновацион бошқариш. Инновацион ташкилотларда ходимларни бошқариш хусусиятлари. Корхоналардаги инновациялар маркетинги. Инновацион маркетингнинг турлари. Инновацион фаолиятни молиялаштириш. Инновацияларни молиялаштиришнинг манбалари ва шакллари. Инновацион лойиҳалар ва самарадорликни баҳолаш усуллари. Инновацион лойиҳа самарадорлигининг таҳлили. Инновациялар тизими ва инновацион фаолиятни давлат томонидан тартибга солиш. Инновацион фаолиятни давлат томонидан тартибга солинишининг асослари. Инновацияларни молиявий тартибга солинишни амалга ошириш. Инвестициялар ва инновацияларнинг хўжалик фаолияти самарадорлиги таъсирининг таҳлили. Ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлиги кўрсаткичларининг тизими. Корхона молиявий фаолияти самарадорлиги кўрсаткичлари.

7.5.4. Иқтисодий фаолари

7.5.4.1. Қурилиш индустрияси корхоналарида ишлаб чиқаришни ташкил этиши:

Миллий иқтисодиётда қурилиш индустриясининг тутган ўрни. Қурилиш индустриясининг техник-иқтисодий хусусиятлари. Қурилиш мажмуаси ва унинг бўлимлари. Қурилиш индустрияси корхоналарида ишлаб чиқаришнинг асосий аломатлари. Қурилиш маҳсулотлари ва конструкциялари саноатини уюштириш ва бошқариш масалалари. Ишлаб чиқарув бирлашмалари, корхоналари ва уларнинг вазибалари. Қурилиш ташкилотлари ва корхоналари тизими ҳақида маълумот. Қурилиш индустриясини корхоналари ишлаб чиқариш жараёнлари тузилмаси. Асосий ишлаб чиқариш жараёнларининг ташкил этилиши. Қурилиш индустрияси саноати маҳсулоти ва унинг технологик таҳлили. Қурилиш маҳсулотининг технологиялиги. Қурилиш индустрияси корхоналари таркиби ва уларнинг жойлаштирилиши. Мамлакат иқтисодий ҳудудлари бўйича меҳнатнинг рационал тақсимланиши. Тармоқ ресурслари ва асосий фондлар, уларнинг ишлаб чиқариш жараёнидаги ўрни. Корхонанинг бошқарув вазибалари, тартиби ва қонунийлиги. Меҳнатни бошқариш хусусиятлари. Корхона раҳбарининг ваколатлари ва ташкилий моҳияти. Корхона раҳбарларининг ташкилий идора қилиш усуллари. Қурилиш индустрияси корхоналари бошқарувининг мазмуни ва усуллари. Корхонада хизмат ҳужжатларининг мазмуни ва уларни тузиш тартиби. Корхона харажатлари ва унинг иқтисодий фойдаси. Молиявий режалаштиришнинг корхона фаолиятидаги ўрни ва унинг кўрсаткичлари. Корхоналарда мотивация. Қурилишда кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолияти, унинг тараққиёти омиллари.

7.5.4.2. Халқаро менежмент:

“Халқаро (глобал) менежмент” курсининг назарий асослари. “Халқаро менежмент” категорияси. Хорижий тадбиркорлик шароитларида юқори қалтислик. Жаҳон бозорида рақобатбардошликка эришишда халқаро менежментнинг ўрни. Қабул қилувчи мамлакатда хорижий фирмаларнинг фаолият юритиш шароитларига мослашуви. Хўжалик фаолиятини байналминлаштиришни мотивациялаш. Хорижда атроф-муҳитга мослашиш омиллари. Хорижий технологиялар ва усқуналарни қабул қилувчи мамлакатнинг шароитларига мослаштириш бўйича чора-тадбирлар. Халқаро ва ТМК ҳамда уларни бошқариш тизими. Миллий компаниянинг халқаро компания даражасига ўтиш эволюцияси. ТМК – халқаро тадбиркорликнинг энг самарали шакли. ТМК миллатини аниқлаш. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида ТМК лар фаолияти. Ташқи иқтисодий фаолият соҳасига чиқиш шароитларини танлаш услубияти. Ташқи бозорда фаолият соҳасини танлаш. Қабул қилувчи мамлакатни танлаш. Хорижий шерикни танлаш. Халқаро компанияларнинг давлат билан муносабатлари. Давлатнинг ўз ҳудудида халқаро компаниялар фаолиятига ёндашиш принциплари. Халқаро компаниялар фаолиятини давлат томонидан тартибга солиниши. Миллий капитал экспортини рағбатлантириш. Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётига ТМК ларни жалб қилиш сиёсати. Хорижий тадбиркорлик ривожланишига халқаро иқтисодий интеграция таъсири. Халқаро иқтисодий интеграция ёрдамида ТМК имкониятларини кенгайтириш. Европа Иттифоқи

шароитларида халқаро компанияларнинг имкониятлари. НАФТАда халқаро компанияларнинг имкониятлари. АСЕАН да халқаро компанияларнинг имкониятлари. МЕРКОСУРда халқаро компанияларнинг имкониятлари. Ўзбекистоннинг минтақавий интеграция жараёнларидаги иштироки ва ТМК ларнинг имкониятлари. Компания фаолият юритаётган мамлакатларда менежмент услубининг хусусиятлари. Менежмент услуби. Гарбий менежмент услуби. Осие менежмент услуби. Менежмент услубидан қатъий назар ишга доир этикет. Халқаро бизнесда кадрлар сиёсати. Халқаро жамоани бошқариш хусусиятлари. Қабул қилувчи мамлакатда маҳаллий ходимларни халқаро компания менежмент услубига ўқитиш усуллари. Халқаро компанияларнинг хорижий филиалларида раҳбарларни тайинлаш стратегияси ва ходимларни чет элда ишлашга тайёрлаш. Хорижий филиал штатида маҳаллий фуқаролар ва мухожирлар. Халқаро менежмент тизимида инсон ресурсларини бошқариш. Халқаро фирмада инсон ресурсларини бошқариш хусусиятлари. Хорижий корхоналарни бошқариш шакллари. Хорижга ишга юбориладиган ходимларнинг баъзи шахсий тавсифлари. Меҳнат бозоридаги фарқлар. Халқаро бизнес этикаси ва халқаро алоқалар менежерига қўйиладиган талаблар. Глобал менежер учун этиканинг аҳамияти. Халқаро бизнесни ахлоқий юретишнинг асосий белгилари.

7.5.4.3. Ишлаб чиқариш менежменти:

“Ишлаб чиқариш менежменти” курсининг мазмуни, мақсади ва вазифалари. Ишлаб чиқариш менежменти тушунчаси. Ташкилотни бошқариш тизимининг тузилиши ва мазмуни. Ташкилотни бошқариш тизими тузилмаси. Ташкилотни бошқариш тизимини ташқи ва ички мухити. Ташкилотни бошқариш тизимининг илмий асосланганлиги. Ташкилотни бошқариш тизимининг мақсадли тизимчалари. Ташкилотни бошқариш тизими сифат даражасини баҳолаш. Ишлаб чиқаришни режалаштириш. Режалаштириш жараёнларини моҳияти ва тамойиллари. Режалар сифатига талаблар. Стратегик режалаштиришда SWOT таҳлил. Ишлаб чиқариш корхоналарида ресурсларни бошқариш. Ресурс таъминоти стратегиясининг асослари. Ишлаб чиқаришни ташкил этиш асослари. Ташкилий тузилмалар. Ишлаб чиқариш жараёнларини кўринишлари. Ишлаб чиқариш корхонасининг инновацион фаолияти асослари. Янгиликлар, инновацияларнинг моҳияти, таснифи ва кодлаштирилиши. ИТТКИни ташкил қилиш. Ишлаб чиқариш корхоналарида маҳсулот сифатини бошқариш. Маҳсулот сифат кўрсаткичларининг моҳияти ва тизими. Ишлаб чиқариш корхонасининг оқилона ташкилий структурасини шакллантириш. Ишлаб чиқариш турлари. Ишлаб чиқариш харажатларини бошқариш. Ишлаб чиқаришда харажатлар турлари. Харажатларни бошқаришнинг жаҳон тажрибаси. Ишлаб чиқариш корхоналарида товар истеъмолчилари ва ташкилот хизматлари сервиси. Ишлаб чиқаришда сервис хизматининг моҳияти ва кўринишлари. Ишлаб чиқариш корхоналарида жамоани шакллантириш асослари ва меҳнат жараёнларини ташкил этиш. Ходимларни режалаштириш. Ишлаб чиқариш корхоналарида меҳнатни меъёрлаштириш ва иш ҳақининг ташкилий-психологик асослари. Меҳнатни меъёрлаштириш асослари. Иш ҳақини ташкил қилиш. Молиявий менежмент асослари. Иқтисодийтни модернизациялаш шароитида молиявий менежмент функциялари. Молиявий менежмент объеклари ва субъектлари.

7.5.5. Танлов фанлари

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанлари рўйхати ва уларнинг дастурлари ОТМ Кенгаши томонидан белгиланиб, талабалар уларнинг ичидан қизиқиш ва мойилликларига мос келадиганларини танлаб ўқийдилар.

7.5.6. Малака амалиёти

Ишлаб чиқариш амалиёти

Талабалар амалиёт вақтида қурилиш тармоғидаги ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналари ва ташкилотлари ҳамда илмий-тадқиқот ва лойиҳа-қидирув ташкилотлари тузилишини, техникавий таъминланганлиги ва уларнинг ишлаб чиқариш технология жараёнларини ўрганадилар; корхона ва ташкилотларни бошқаришни ташкил

этиш; замонавий техника ва технологиялар билан танишадилар ва ўрганадилар; молиявий-иктисодий ва ишлаб чиқариш кўрсаткичларини ўрганадилар; технологик жиҳозлардан фойдаланиш даражасини кўтариш бўйича ишлаб чиқилган ташкилий ва илмий-техникавий ҳамда техника хавфсизлигини таъминлашга йўналтирилган тадбирларни ўрганадилар.

Битирув олди амалиёти

Битирувчи амалиёт вақтида бевосита стандарт талабларига мувофиқ мустақил ишлашга тайёрланади; ўзлаштирган назарий билимларини чуқурлаштиради ва мустаҳкамлайди; жамоада ташкилотчилик ва тарбиявий ишлар олиб бориш бўйича тажриба ҳосил қилади, шу билан биргаликда қурилиш тармоғидаги турли мулкчилик шаклидаги корхона ва ташкилотларнинг бошқарув тузилмасини, молиявий-иктисодий ҳамда ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти кўрсаткичларини таҳлил этиш; маркетинг тадқиқотларини ўтказиш; корхоналарнинг менежмент ва маркетинг стратегияларидан фойдаланиш имкониятларини таҳлил этган ҳолда стратегик бошқарув қарорларини қабул қилиш бўйича бўйича амалий кўникмаларни эгаллайдилар.

7.5.7. Битирув иши

Битирув иши мавзулари соҳанинг ривожланиш истикболи ва фан, таълим, техника, технология, иктисодиётдаги замонавий ютуқлар ҳамда кадрлар буюртмачиларининг талабларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасасининг бакалаврлар тайёрловчи кафедраси томонидан белгиланади.

Битирув иши мавзулари назарий ёки илмий-тадқиқот йўналишида бўлиши ҳам мумкин.

Битирув иши топшириғи, одатда талабаларга учинчи курсни тугатганидан кейин берилади. Битирув иши умумқасбий ва ихтисослик фанларини ўзлаштирганлик даражаси бўйича тўртинчи курсда, шунингдек унинг бажарилиши учун ушбу стандарт томонидан белгиланган вақт давомида бажарилади.

Битирув ишининг ҳажми бакалаврлар тайёрловчи кафедра томонидан белгиланади.

8. Бакалавриятнинг таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар

8.1. Бакалавриятнинг таълим дастурлари ўзлаштирилишига белгиланган умумий талаблар

8.1.1. Таълим дастурини ишлаб чиқишдан олдин ОТМ асосий таълим дастурининг ҳам тарбиявий жабҳадаги ва ҳам ўқитиш жабҳасидаги асосий мақсадини аниқлай олиши керак, у тайёрлаш спецификаси, йўналиши ва профилини ҳамда илмий мактаблар хусусиятларини, меҳнат бозори эҳтиёжини ҳисобга олиши керак.

ОТМлар таълим дастурини фан, таълим, техника, маданият, санъат, иктисодиёт, технология ва ижтимоий соҳа ривожланишини ҳисобга олган ҳолда мунтазам равишда янгилаб туришга мажбур.

8.1.2. Бакалаврият дастурини ишлаб чиқишда ОТМнинг битирувчиларнинг умуммаданий компетенцияларини (ижтимоий ўзаро таъсир, ўз-ўзини ташкил қилиш ва бошқариш, тизимий-фаолият тавсифидаги компетенцияларни) шакллантиришдаги имкониятлари аниқланган бўлиши керак. ОТМ ўзининг ижтимоий-маданий муҳитини шакллантиришга, шахснинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур бўлган шароитларни яратишга мажбур.

ОТМ ўқув жараёнини ижтимоий-тарбиявий ривожлантиришга, талабаларнинг ижтимоий ташкилотлар ишида, спорт ва ижодий тўғарақларда, магистрларнинг илмий жамиятларида иштирокига кўмаклашишга мажбур.

8.1.3. Ўқув жараёнининг машғулотларини ташкил этишда фаол ва интерфаол (компьютер стимуляторлари, ишбилармонлар ўйини, муайян вазиятларни кўриб чиқиш ва

ж.к.) шакллари ўтказишни, талабаларнинг касбий кўникмаларини шакллантириш ва

ривожлантириш мақсадида аудиториядан ташқари иш билан биргаликда жаҳон педагогик амалиётида қўлланиладиган замонавий педагогик технологиялар, ўқитишнинг самарали стратегиялари, усул ва услубларини кенг қўллашни назарда тутиши керак.

Фаол ва интерфаол шаклларда ўтказиладиган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талаба контингент хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 55,5 фоиздан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 44,5 фоизи мустақил таълим тарзида ўзлаштирилиши лозим.

8.1.4. Талабалар ўқув юқмасининг максимал ҳажми таълим дастурига ОТМ томонидан қўшимча белгиланадиган факультатив фанларни ўзлаштириш бўйича аудитория ва аудиториядан ташқари (мустақил) таълим билан биргаликда ҳафтасига 54 академик соатдан ошмаслиги керак.

8.1.5. ОТМ талабалар учун ўқиш дастурини бўлиши мумкин бўлган индивидуал таълим дастурларини ишлаб чиқишни инобатга олган ҳолда, шакллантиришда реал иштирок этиш имкониятини таъминлашга масъул.

8.1.6. Ўқув дастурини шакллантиришда ОТМ талабаларни уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништириши, талабалар учун танлов фан(модул, курс)лари мажбурий эканлигини тушунтириши керак.

8.1.7. Талабаларда билим, амалий малака ва кўникмаларни тўлиқ шакллантириш учун ОТМ таълим дастури ўқув фанлари (модуллари) бўйича лаборатория ишлари ва амалий машғулотларни қамраб олиши керак.

8.2. Таълим дастурларининг татбиқ этилиши

5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури аккредитацияланган олий таълим муассасаларида ривожланаётган таълим технологияларидан, ахборот-коммуникация технологияларидан ва таълимнинг замонавий техника воситаларидан фойдаланиб тайёрлашда амалга оширилади.

Хорижий тилларни талабалар томонидан ўзлаштирилишига ҳамда педагоглар томонидан ўқитилишига эътибор устувор бўлмоғи ва шароит яратилиши лозим.

Малака амалиёти замонавий корхоналарда, ташкилотларда ва ИТИларида ўтказилади, улар талабаларни амалиёт дастурларида кўзда тутилган иш жойлари билан таъминлашлари керак.

Ўқиш даврида талаба камида иккита Давлат аттестацияларини (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий ва чет тили фанларидан) топширади ва битирув ишини ҳамон қилади. Давлат аттестацияси мос интеграллашган курслар бўйича ўқув жараёни тугаллангандан кейин топширилади.

8.3. Малака амалиётини ташкил этиш талаблари

Амалиётлар бакалаврият таълим дастурининг мажбурий бўлаги ҳисобланади. У ўқув ва (ёки) ўқув-ишлаб чиқариш машғулотлари кўринишида бўлиб, талабаларнинг касбий-амалий тайёрлигига бевосита йўналтирилган бўлади. Бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури – ишлаб чиқариш ва битирув олди амалиётларини ўз ичига олади.

Ишлаб чиқариш амалиёти талабаларни қурилиш тармоғидаги турли мулкчилик шаклидаги ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналари ва ташкилотларининг молиявий ва иқтисодий фаолиятини ўрганиш, корхоналар фаолиятини ташкил этиш ва бошқариш; бошқарув фаолиятини режалаштириш, менежмент тадқиқотларини ташкил этиш, корхоналарнинг рақобатбардошлигини таҳлил этиш *кўникмаларини эгаллашга мўлжалланган.*

Амалиётни ўтказиш муддатлари ўқув режаси билан аниқланади. Амалиёт тугагандан сўнг талабалар комиссия олдида ҳисобот беришади. Баҳолаш шакли ўқув режасида белгиланади.

Битирув олди амалиётида битирувчини бевосита стандарт талабларига мувофиқ мустақил ишлашга тайёрлаш; ўзлаштирган назарий билимларини чуқурлаштириш ва

мустаҳкамлаш; жамоада ташкилотчилик ва тарбиявий ишлар олиб бориш бўйича тажриба хосил қилиш; қурилиш тармоғидаги турли мулкчилик шаклидаги корхона ва ташкилотларнинг бошқарув тузилмасини, молиявий-иқтисодий ҳамда ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти кўрсаткичларини таҳлил этиш; маркетинг тадқиқотларини ўтказиш; корхоналарнинг менежмент ва маркетинг стратегияларидан фойдаланиш имкониятларини таҳлил этган ҳолда стратегик бошқарув қарорларини қабул қилиш бўйича **кўникмаларини эгаллашга мўлжалланган.**

Битирув олди амалиётида талабалар битирув иши учун материаллар тўплайдилар ва зарур изланишларни амалга оширадилар.

Талабанинг илмий-тадқиқот иши амалиётнинг бир бўлагини ташкил этиши мумкин. Илмий тадқиқот иши битирувчиларда касбий компетенцияларни шакллантириш ва мустаҳкамлашга кўмаклашади. У битирувчини 6-семестрдан кафедранинг илмий ишида албатта иштирок этишини, курс ишларини назарий ёки илмий-тадқиқот мавзулар бўйича бажарилиши ва ҳимоя қилинишини, талабанинг талабалар илмий жамияти йўналиши бўйича илмий ишда иштирок этишини ва битирув ишини кафедранинг илмий мавзуси бўйича бажарилишини назарда тутди.

Талабалар илмий-тадқиқот ишининг ташкил қилинишида ОТМ томонидан қуйидагилар билан таъминланиши керак:

- курс ишларининг ҳар йили янгиланадиган мавзулари ҳақида талабаларни ўз вақтида хабардор қилиш;
- мутахассис чиқарувчи факультет (кафедра)нинг илмий мавзуси бўйича илмий-тадқиқот ишларини бажаришлари учун лабораторияларда иш жойлари билан таъминлаш;
- ОТМнинг АРМда мустақил илмий-тадқиқот ишини олиб бориш имкониятини яратиш;
- талабалар илмий жамиятининг конференцияларини ташкил этиш;
- талабалар илмий конференцияси голибларига мамлакатнинг бошқа ОТМларига маърузалар билан чиқиш имкониятларини яратиш.

8.4. Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш бўйича талаблар

Бакалаврият таълим дастурини амалга оширишда ўқитилаётган фан бўйича таянч маълумотга эга бўлган, билим, малака ва кўникмага эга бўлган юқори малакали ўқитувчилар, фан номзоди ва доцентлар, фан доктори ва профессорлар, шунингдек, тажрибага эга бўлган юқори малакали мутахассис ва амалиётчилар жалб этилиши керак.

Бакалаврият ўқув жараёнини ташкил этишда илмий-педагогик, илмий ёки илмий-методик фаолият билан шуғулланаётган кадрлар билан узлуксиз таъминланиши керак.

Таълим жараёнига амалдаги тегишли тармоқ ташкилотлари, корхоналари ва муассасаларининг раҳбарлари ва етакчи мутахассислари ўқитувчиликка жалб этилиши мумкин.

Бакалаврият таълим дастурини амалга оширишга жалб этиладиган профессор-ўқитувчилар ҳар 3 йилда малакаларини ошириб боришлари лозим.

8.5. Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари

Таълим дастури таълим дастурининг ҳамма ўқув курслари, фанлари (модуллари) бўйича ўқув-методик ҳужжатлар ва материаллар билан таъминланиши керак.

Таълим дастурининг амалга оширилиши ҳар бир талаба таълим дастуридаги фан (модул)ларининг тўлиқ рўйхати бўйича шаклланадиган маълумотлар базаси ва кутубхона фондидан фойдаланиш ҳуқуқи билан таъминланиши керак.

Таълим дастури бўйича ҳар бир талаба ўрнатилган меъёрларга мос равишда таълим дастурига кирувчи касбий циклнинг ҳар бир фани бўйича ўқув ва ўқув-методик чоп этилган ёки электрон нашрлар билан таъминланиши керак.

АРМнинг асосий фонди охириги 10 йилда (гуманитар, ижтимоий ва иқтисодий циклнинг базавий фанлари учун – охириги 5 йилда) чоп этилган ҳамма циклларнинг асосий

қисми фанлари бўйича ўқув адабиётининг чоп этилган ёки электрон нашрлари билан тўлдирилган бўлиши керак.

Ўқув адабиётидан ташқари қўшимча адабиёт фонди расмий маълумотнома-библиографик ва даврий нашрларни ўз ичига олиши керак.

Таълим дастурини тўлиқ амалга ошириш учун ОТМнинг АРМда таълим йўналишининг ўқув режасида келтирилган фанлар бўйича яратилган адабиётлар, ўқув-методик қўлланмалар (камида ҳар 6 нафар талабага 1 та адабиёт) бўлиши лозим.

Ўзбекистон Республикасидаги ва хорижий давлатлардаги олий таълим муассасалари, корхоналари ва ташкилотлари билан оператив равишда ахборот алмашиш, замонавий касбий маълумотлар базалари, ахборотлар ва кидирув тизимларидан фойдаланиш имконияти билан таъминланган бўлиши керак..

5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича бакалаврни тайёрлаш жараёнида асосан қуйидаги педагогик технологиялар ва ўқитиш методларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ:

- ўқитишнинг интерфаол методи;
- муаммоли ўқитиш технологияси;
- ўйинли технологиялар;
- танқидий фикрлаш ривожланишининг педагогик стратегиялари;
- шахсий йўналганлик асосидаги педагогик технологиялар;
- ўқув жараёнини самарали бошқариш ва ташкил қилиш асосидаги педагогик технологиялар;

- ўқитишни дифференциациялаш;
- ўқитишни индивидуаллаштириш технологияси;
- дастурий ўқитиш технологияси;
- ўқитишнинг комплекс методлари (лойиҳавий метод, тармоқли режалаштириш методи, ақлий ҳужум, ассоциограммалар методи ва ҳ.к.).

8.6. Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар

Бакалавр тайёрлашнинг таълим дастурини амалга оширувчи ОТМ ўқув дастурида назарда тутилган маъруза, амалий, семинар, лаборатория машғулоти хамда курс иши, амалий ва илмий тадқиқот ишларини бажариш учун санитария-гигиена, ёнгина қарши қондалар ва меъёрларга мос келадиган моддий-техника базасига эга бўлиши керак.

Бакалавр таълим дастурини амалга ошириш учун ОТМнинг минимал зарур бўлган моддий-техник базаси:

- маъруза (поток ёки гуруҳлар) аудиториялари билан;
- семинар ва амалий машғулоти учун аудиториялар билан;
- илмий тадқиқот ишини ўтказиш учун лабораториялар билан;
- ўқув машғулотида кўргазмалар материалларни намойиш қилиш учун турли хил аппаратуралар билан;
- амалий машғулотлар ва лаборатория ишларини ўтказиш учун ўқув дастурига мос асбоб-ускуна ва жиҳозлар билан;
- илмий тадқиқот ишларини амалга ошириш учун зарур лаборатория жиҳозлари билан;
- интернет тармоғидан фойдаланиш учун глобал тармоққа уланган компьютер сифлари билан;
- семинар машғулотларини ўтказиш хамда чет тилини ўрганиш бўйича лингафон сифлари билан таъминланган бўлиши лозим.

9. Бакалавр тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш

9.1. Бакалаврият йўналишлари бўйича кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш қуйидагилардан иборат:

ички назорат ОТМ томонидан амалга оширилади. Ички назорат олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланган назоратнинг рейтинг тизими тўғрисидаги Низом асосида ўтказилади;

якуний давлат назорати давлат таълим стандартига мувофиқ фанлар бўйича якуний давлат аттестацияси ва бакалавр битирув иши химоясини ўз ичига олиб, ўрнатилган тартибларда амалга оширилади;

давлат-жамоат назорати олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи, жамоат ташкилотлари ва кадрлар буюртмачилари томонидан белгиланган тартибда ўтказилади;

ташқи назорат Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

9.2. Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 10 февралдаги 21 – сонли қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби тўғрисида Низом”га мувофиқ тартибга солинади.

9.3. ОТМ томонидан талабалар компетентлигини баҳолаш ва назорат қилиш тизими уларнинг бўлажак касбий фаолиятига максимал яқин бўлиши учун шароитлар яратилиши керак. Бунинг учун муайян фан ўқитувчиларидан ташқари ташқи экспертлар сифатида иш берувчилар, турдош фанлардан дарс берувчилар ва бошқалар бу жараёнга фаол жалб этилиши лозим.

9.4. Якуний давлат аттестацияси бакалавр битирув иши химоясини ўз ичига олади. Битирув ишининг мазмуни, ҳажми ва тузилмасига бўлган талаблар битирувчиларнинг якуний давлат аттестацияси ўтказиш ҳақидаги Низом асосида белгиланади.

9.5. Олий таълим муассасаси:

- ушбу стандартдаги талабларга риоя қилиниши;
- профессор-ўқитувчилар таркиби ва ўқув-ёрдамчи ходимлар малакавий талабларга тўла мос келиши;
- ҳар бир фан дастурида назарда тутилган ўқув-методик адабиётлар, ўқув-услубий мажмуалар, шунингдек, мустақил таълим ва мустақил тайёргарлик учун материаллар билан таъминланганлиги;
- ўқув жараёнининг моддий-техникавий таъминланганлиги учун тўла масъулдир.

10. Эслатма

10.1. Олий таълим муассасасига:

- ушбу стандартда назарда тутилган минимал мазмунни таъминлаган ҳолда талабанинг ҳафталик максимал юкламасини оширмасдан ўқув материални ўзлаштиришга ажратилган соатлар ҳажмини ўқув фанлари блоклари учун 5% оралиғида, блокка кирувчи ўқув фанлари учун 10% оралиғида ўзгартириш;
- ўқув фанлари мазмунига фан, техника ва технологияларнинг ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўзгартиришлар киритиш ҳуқуқи берилади.

Талабанинг битирув иши мавзуси ОТМ буйруғи билан расмийлаштирилади.

10.2. Курс ишлари муайян ўқув фаолиятининг бир тури сифатида кўрилади ва ушбу ўқув фанини ўзлаштириш учун ажратилган соатлар чегарасида бажарилади.

10.3. ДТСни билиш профессор-ўқитувчилар таркибини танлов асосида саралаш шартларидан бири ҳисобланади.

10.4. 5230200 – *Менежмент (қурилиш)* бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ҳафталик аудитория ўқув юкламаси – 32 соат бўлган структура асосида ишлаб чиқилади.

11. Davlat ta'lim standartining amal qiliش muddati

11.1. DTS urnatilgan tartibda tasdiqlanib, "Uzstandart" agentligida davlat ruyxatidan utgandan keyin amal qiliش muddati – kamida 5 yil.

11.2. Davlat boshqaruvining vakolatli organlari tomonidan davlat ta'lim standartlarini ishlab chikiш, takomillashtiriш va joriy etiш tug'risida yangi tartib-koidalar kabul qilinса, DTSning amal qiliш muddati uzgariши mumkin.

№	Standart nomi	Amal qilish muddati (yil)
1.01	...	5
1.02	...	5
1.03	...	5
1.04	...	5
1.05	...	5
1.06	...	5
1.07	...	5
1.08	...	5
1.09	...	5
1.10	...	5
1.11	...	5
1.12	...	5
1.13	...	5
1.14	...	5
1.15	...	5
1.16	...	5
1.17	...	5
1.18	...	5
1.19	...	5
1.20	...	5
1.21	...	5
1.22	...	5
1.23	...	5
1.24	...	5
1.25	...	5
1.26	...	5
1.27	...	5
1.28	...	5
1.29	...	5
1.30	...	5
1.31	...	5
1.32	...	5
1.33	...	5
1.34	...	5
1.35	...	5
1.36	...	5
1.37	...	5
1.38	...	5
1.39	...	5
1.40	...	5
1.41	...	5
1.42	...	5
1.43	...	5
1.44	...	5
1.45	...	5
1.46	...	5
1.47	...	5
1.48	...	5
1.49	...	5
1.50	...	5
1.51	...	5
1.52	...	5
1.53	...	5
1.54	...	5
1.55	...	5
1.56	...	5
1.57	...	5
1.58	...	5
1.59	...	5
1.60	...	5
1.61	...	5
1.62	...	5
1.63	...	5
1.64	...	5
1.65	...	5
1.66	...	5
1.67	...	5
1.68	...	5
1.69	...	5
1.70	...	5
1.71	...	5
1.72	...	5
1.73	...	5
1.74	...	5
1.75	...	5
1.76	...	5
1.77	...	5
1.78	...	5
1.79	...	5
1.80	...	5
1.81	...	5
1.82	...	5
1.83	...	5
1.84	...	5
1.85	...	5
1.86	...	5
1.87	...	5
1.88	...	5
1.89	...	5
1.90	...	5
1.91	...	5
1.92	...	5
1.93	...	5
1.94	...	5
1.95	...	5
1.96	...	5
1.97	...	5
1.98	...	5
1.99	...	5
1.100	...	5
JAMMOTI		500

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши бўйича
таълим дастурининг тузилиши

Т.р.	Ўқув блоклари, фанлар ва фаолият турларининг номлари	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда
1	2	3
1.00	Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар	1704
2.00	Математик ва табиий-илмий фанлар	898
2.01	Олий математика	450
2.02	Иқтисодий-математик усуллар ва моделлар	128
2.03	Информатика ва ахборот технологиялари	320
3.00	Умумқасбий фанлар	3552
3.01	Иқтисодий таълимотлар тарихи	116
3.02	Иқтисодиёт назарияси (давоми)	128
3.03	Микроиқтисодиёт	128
3.04	Макроиқтисодиёт	128
3.05	Минтакавий иқтисодиёт	98
3.06	Статистика	196
3.07	Меҳнат иқтисодиёти.	128
3.08	Жаҳон иқтисодиёти ва халқаро иқтисодий муносабатлар	152
3.09	Менежмент	128
3.10	Маркетинг	128
3.11	Пул, кредит ва банклар	128
3.12	Бухгалтерия ҳисоби	128
3.13	Иқтисодий таҳлил ва аудит	128
3.14	Молия	256
3.15	Инвестицияларни баҳолаш	128
3.16	Ишлаб чиқариш технологиялари	128
3.17	Стратегик менежмент	335
3.18	Қурилишни режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш	335
3.19	Инновацион менежмент	401
3.20	Танлов фанлари	255
4.00	Ихтисослик фанлари	740
4.01	Қурилиш индустрияси корхоналарида ишлаб чиқаришни ташкил этиш	91
4.02	Халқаро менежмент	258
4.03	Ишлаб чиқариш менежменти	300
4.04	Танлов фанлари	91
5.00	Қўшимча фанлар	450
	Жами	7344
	Малака амалиёти	702
	Битирув иши	270
	Аттестациялар	1026
	Жами	1998
	ҲАММАСИ	9342

Эслатма: Ушбу таълим дастурининг фанлар таркибига ва уларнинг умумий юкламалар ҳажмига Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши мумкин.

Библиографик маълумотлар

УДК: 002:651.1/7

Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

менежмент, менежер, касбий фаолият тури, менежмент концепцияси, компетенция, объект, субъект, касбий фаолият объекти, касбий фаолият жабҳаси, илмий мактаблар, қарор қабул қилиш, ташкилий структура, бошқарув ахбороти, ваколат, коммуникация, диверсификация, қурилишни режалаштириш, қурилишни ташкил этиш, қурилишни бошқариш, стратегик менежмент, инновацион менежмент, биржа ва ярмарка фаолияти, қурилиш индустрияси, ишлаб чиқариш технологиялари, халқаро менежмент, инсон ресурсларини бошқариш, ишлаб чиқариш менежменти, менежмент технологияси, меҳнат жамоасини бошқариш, низо ва стрессларни бошқариш, бошқарув самарадорлиги, ташкилот, рақобатбардошлик, корхона қудрати.

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта масус таълим вазирлиги хузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази

Директор [Signature] проф. Б.Х. Рахимов

2014 йил « 30 » сентябрь

Тошкент давлат иқтисодиёт университети

Ректор [Signature] А.В. Вахобов

2014 йил « 25 » сентябрь

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раиси ўринбосари

Рахбар [Signature] Ш. Хошимов

2014 йил « 28 » сентябрь

Тошкент архитектура қурилиш институти

Ректор [Signature] Т.А. Низомов

2014 йил « 28 » сентябрь

“КСММО ва ҚТ Маркази”

Директор [Signature] М. Абдувасикова

2014 йил « 27 » сентябрь

Ижодий гуруҳ раиси ва аъзолари
Ижодий гуруҳ раиси ва ўринбосари

Ижодий гуруҳ раиси	Б. Усмонов	ТДИУ ўқув ишлари бўйича проректор
	А. Тўлаганов	ТАҚИ ўқув ишлари бўйича проректор
Ижодий гуруҳ раиси ўринбосари	Н. Йўлдошев	ТДИУ "Менежмент" кафедраси мудири
	И. Давлетов	ТАҚИ "Менежмент" кафедраси мудири

Ижодий гуруҳ аъзолари

T/p	Ўқув фанлари (курслар)нинг номи	Таянч ОТМдан		Турдош ОТМдан	
		Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо	Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо
1.	Ишлаб чиқариш технологиялари	катта ўқитувчи Кадирходжаева Н.Р.		катта ўқитувчи Халилова А.Р.	
2.	Стратегик менежмент	и.ф.н., доцент Адилова Г.А.		катта ўқитувчи Рахимов Қ.Э.	
3.	Қурилиш режалаштириш, ташкил этиш ва бошқариш	и.ф.н., доцент Қувноқов Х.Қ.		и.ф.н., доц. Шомирзаев Э.А.	
4.	Инновацион менежмент	и.ф.н. Толибжонов В.И.		катта ўқитувчи Ғиёсов И.Қ.	
5.	Қурилиш индустрияси корхоналарида ишлаб чиқаришни ташкил этиш	и.ф.н., доцент Қувноқов Х.Қ.		катта ўқитувчи Рахимов Қ.Э.	
6.	Халқаро менежмент	и.ф.н., доцент Умарходжаева М.Ғ.		катта ўқитувчи Махмудова Л.Л.	
7.	Ишлаб чиқариш менежменти	катта ўқитувчи Яхъяева И.Қ.		катта ўқитувчи Мирганиева Р.Ш.	

ИМЗОНИ ТАСДИҚЛАЙДИ
 ТДИУ ХОД. БО'Л. БО'ЛИ

ИМЗО

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши давлат таълим стандарти

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
хузуридаги Давлат тест марказида
экспертизадан ўтказилди

Директор Б.М.Исмаилов

2014 йил « 19 » феврал

М.Ў.

Эксперт гуруҳи аъзолари:

Ф.И.Ш.	Лавозими	Имзо
Атаниёзов Б.	ДТМ бош эксперти	
Юлдашев С.Н.	ТТЕСИ “Менежмент” кафедраси муdiri, и.ф.н.	
Абдурахмонов А.К.	ТКТИ “Саноат иқтисодиёти ва менежменти” кафедраси муdiri, т.ф.н., доцент	

ЎЗСТАНДАРТ АГЕНТЛИГА
СТАНДАРТЛАШТИРИШ, ДАВЛАТ
НАЗОРАТИНИ КУВЧИЛАШТИРИШ ВА
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ
ЎРГАТТИШ БЎЛИМИ

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг
2014 йил 25 январдаги 32-сонли буйруғи асосида Тошкент архитектура-
қурилиш институтида қайта ишлаб чиқилган давлат таълим
стандартлари ва ўқув режаларининг турдош ОТМлари билан
КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш.

“28” январь 2014 йил

Қатнашдилар: Т.А. Низомов–ТАҚИ ректори, Ғ.Кудратов – СамИСИ ректори, А.А.Тўлаганов–ТАҚИ ўқув ишлари бўйича проректори, А. Қўлдошев – СамДАҚИ ўқув ишлари бўйича проректори, Ш.Қ. Авчиев–ТАҚИ ЎУБ бошлиғи, О. Ахмедов – “Узкоммунхизмат” агентлиги раис ўринбосари, А. Кравченко – Молия вазирлиги қошидаги “Ўқув маркази” доценти, Х. Рашидов – Ўзбекистон педагогика фанлари илмий тадқиқот институти директори, Р.И. Нурибетов – “Қурилишни бошқариш” факультети декани, Б. Ғиёсов – СамДАҚИ “Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш” кафедраси мудири, Б. Абдуллаева – ТДПУ “Бошланғич таълим методикаси” кафедраси мудири, Н. Сатторов – СамДАҚИ “Био ва иншоотлар” кафедраси доценти, Х. Қувноқов – ТДИУ “Менежмент” кафедраси доценти, В. Ёдгоров – “Иқтисодиёт ва кўчмас мулкни бошқариш” кафедраси мудири, И. Давлетов – “Менежмент” кафедраси мудири.

Кун тартиби:

Тошкент архитектура-қурилиш институти томонидан тайёрланган бакалаврият таълим йўналишлари давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари муҳокамаси:

1. 5340900- Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш
2. 5610100- Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)
3. 5111000- Касб таълими (5610100-Хизматлар соҳаси (уй–жой ва коммунал, маиший хизматлар))
4. 5230200- Менежмент (қурилиш).

Т. НИЗОМОВ – Маълумки, ЎзР ОЎМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32-сонли буйруғига биноан Тошкент архитектура-қурилиш институтига 5340900- Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш, 5610100- Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар), 5111000- Касб таълими (5610100-Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)), 5230200- Менежмент (қурилиш) ва бошқа таълим йўналишлари бўйича давлат таълим стандарти ва ўқув режаларини тайёрлаш юкланган эди. Шу жараён қай тарзда кетмоқда, танишиб чиқсак.

А.А. ТЎЛАГАНОВ – Хурматли кенгаш қатнашчилари, ЎЗР ОЎМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32-сонли буйруғига асосан, 5340900-Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш, 5610100-Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар), 5111000-Касб таълими (5610100-Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)) ва 5230200-Менежмент (қурилиш) таълим йўналишлари учун давлат таълим стандартлари ва намунавий ўқув режалари Тошкент архитектура-қурилиш институти, Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, Самарқанд давлат архитектура-қурилиш институти ва Тошкент давлат иқтисодиёт университетларининг ижодий ишчи гуруҳлари томонидан ишлаб чиқилди.

Ш.Қ. АВЧИЕВ – Мазкур давлат таълим стандартларини тайёрлаш учун Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси, “Узкоммунхизмат” агентлигининг етакчи мутахассислари таклифлари инобатга олинди.

А. ҚЎЛДОШЕВ – Ҳамкорликда қайта ишлаб чиқилган давлат таълим стандарти ва ўқув режаси Германия, Россия ва АҚШ сингари ривожланган хорижий олий ўқув юр்தларининг давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари билан солиштириб чиқилган бўлиб у ҳозирги замон талабларига тўлиқ жавоб беради.

О. АХМЕДОВ – 5610100-Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар), 5111000-Касб таълими (5610100-Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)), таълим йўналишлари учун ҳамкорликда ишлаб чиқилган давлат таълим стандартлари ва намунавий ўқув режалари зарур ва ҳозирги талабларга мос келади ҳамда уларнинг ЎЗР ОЎМТВ томонидан тасдиқланишини тавсия қиламан.

Б. ҒИЁСОВ – Тавсия қилинаётган таълим стандартларида давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари; қўлланиш соҳаси; атамалар, таърифлар, қисқартмалар; мутахассисликларнинг тавсифи; йўналиш касбий фаолиятлари тавсифи; талабанинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар; йўналиш таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари; бакалавр тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш ва бошқалар берилган.

Ўқув режаларида фанларни ўқитишнинг узлуксизлиги ва ўзаро боғлиқлиги таъминланган бўлиб бакалаврлар тайёрлаш учун зарур бўлган барча фанлар киритилган. Тавсия қилинаётган ўқув режаларида назарий таълим муддатлари, зарур фанларнинг сонлари ва соатдаги меъёрлари етарли даражада берилган.

А. КРАВЧЕНКО – Ушбу давлат таълим стандартлари мазмун-моҳияти жихатидан ўқув, илмий-тадқиқот ва илмий-педагогик фаолият жараёнига мос келиши билан фарқланиб мукамал структурага эга эканлиги билан бакалаврлар тайёрлашдаги кўзланган мақсад ва вазифаларга мос келади.

Ҳ. КУВНОҚОВ – 5230200-Менежмент (қурилиш) таълим йўналишининг давлат таълим стандартида бакалаврлар тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар, бакалавр асосий таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари, бакалавриятнинг асосий таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган

талаблар, бакалаврлар тайёрлаш сифатини баҳолаш каби масалалар етарлича ёритилган деб ҳисоблайман ва унинг тасдиқланишини тавсия қиламан.

В. ЁДГОРОВ – Ушбу таълим стандарти аввалгисидан мазмун-моҳияти жиҳатидан, шунингдек ўқув жараёнини ташкил қилиш ва унинг тузилиши, бакалаврлар тайёрлашдаги бугунги кун талаблари ва мақсадларни ифода этганлиги билан фарқ қилади.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалиётга татбиқ этиш борасида муҳим вазифалардан бири сифатида давлат таълим стандартларини юқори даражада тайёрлашни тақозо этади. Шу сабабли 5340900- *Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартлари 5610100 - Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар), 5111000 - Касб таълими (5610100–Хизматлар соҳаси (уй–жой ва коммунал, маиший хизматлар)), 5230200- Менежмент (қурилиш) таълим йўналишлари бўйича тайёрлаган таълим стандартлари етук ва рақобатбардош бакалаврлар тайёрлаш учун мос келади деб ўйлайман.*

Т.А. НИЗОМОВ – институтимизда қайта ишлаб чиқилган давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари ўқув жараёнига мос келади ҳамда уларни тасдиқлаш учун ЎзР ОЎМТВ ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб–ҳунар таълимини ривожлантириш Марказига тақдим этиш мумкин деб ҳисоблайман.

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. Тошкент архитектура-қурилиш институти томонидан СамИСИ, СамДАҚИ ва ТДИУ билан ҳамкорликда қайта тайёрланган қуйидаги 5340900- *Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартлари 5610100- Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар), 5111000- Касб таълими (5610100–Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)), 5230200- Менежмент (қурилиш) таълим йўналишларининг ДТСлари ва ўқув режалари ЎзР ОЎМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғи асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йилдаги 343-сонли қарори меъёрларига қатъий амал қилинган ҳолда ишлаб чиқилди ҳамда асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган вазирлик, идоралар ва Фанлар Академиясининг тармоқ ИТИ ларида экспертизадан ўтказилсин.*
2. Қайта ишлаб чиқилган ДТСлари ва ўқув режаларида турдош ОТМларининг таклиф ва эътирозлари инобатга олинсин.
3. Ишлаб чиқилган ДТСлари ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиқланиши учун ОЎМТВ ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб–ҳунар таълимини ривожлантириш Марказига топширилсин.

Мажлис раиси

Котиб

Т.А. НИЗОМОВ

И.Х. Давлетов

Тошкент архитектура қурилиш институти бакалавр таълим йўналишлари бўйича ДТС
ва ўқув режаларининг ишлаб чиқарувчилар ва асосий кадрлар истеъмолчилари
ўртасида келишув
ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

“28” сентябрь 2014 йил

Биз қуйида имзо қўювчилар, ТАҚИ ректори Т.А. Низомов, СамДАҚИ ректори С.И. Аҳмедов, ТИМИ ректори М.Х. Ҳамидов, Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура қурилиш қўмитаси раисининг ўринбосари Ш.Р. Хошимов, Тошиссиқликқуввати ИИЧБ раҳбари А.А. Нурмухамедов, “Ўзоғирсаноатлойиҳа” ОАЖ директори О.М. Юлдашев, “Сувсоз” ДУК директори И.Р. Маҳжамов, “Ўзкоммунхизмат” Агентлиги бош директор ўринбосари О.А. Аҳмедовлар ТАҚИда ишлаб чиқилган қуйидаги 19 та таълим йўналишларининг такомиллаштирилган ДТС лари билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатномани туздик:

1. 5111000 – Касб таълими (5340200 – Бино ва иншоотлар қурилиши)
2. 5111000 – Касб таълими (5340400 – Муҳандислик коммуникациялари қурилиши ва монтажи)
3. 5111000 – Касб таълими (5340500 – Қурилиш материаллари, буюмлари ва конструкцияларини ишлаб чиқиш)
4. 5111000 – Касб таълими (5340300 – Шаҳар қурилиши ва хўжалиги)
5. 5111000 – Касб таълими (5610100 – Хизматлар соҳаси)
6. 5150900 – Дизайн (интерьер)
7. 5150900 – Дизайн (ландшафт)
8. 5230200 – Менежмент (қурилиш)
9. 5311500 – Геодезия, картография ва кадастр (геодезия)
10. 5340100 – Архитектура (бино ва иншоотлар)
11. 5340200 – Бино ва иншоотлар қурилиши (саноат ва фуқаро бинолари)
12. 5340300 – Шаҳар қурилиши ва хўжалиги
13. 5340400 – Муҳандислик коммуникациялари қурилиши ва монтажи (сув таъминоти ва канализация)
14. 5340400 – Муҳандислик коммуникациялари қурилиши ва монтажи (иссиқлик – газ таъминоти ва канализация)
15. 5340500 – Қурилиш материаллари, буюмлари ва конструкцияларини ишлаб чиқиш
16. 5340700 – Гидротехника қурилиши (дарё иншоотлари ва гидроэлектростанциялар)
17. 5340900 – Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш
18. 5341000 – Қишлоқ ҳудудларини архитектура – лойиҳавий ташкил этиш
19. 5610100 – Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)

Юқоридаги бакалаврият таълим йўналишлари бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган.

ДТСларнинг қайта ишлаб чиқилишида: фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий, лаборатория машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги ҳамда малакавий амалиётларни ўтказиш муддатлари тўғри шакллантирилган.

Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Республикаси давлат архитектура қурилиш қўмитаси

раисининг ўринбосари

Ш. Хошимов

“Ўзкоммунхизмат” агентлиги бош директори ўринбосари

О. Аҳмедов

ТАКИ ректори

Т. Низомов

СамДАКИ ректори

С. Аҳмедов

ТИМИ ректори

М. Ҳамидов

Тошиссиклик суваги ИИЧБ раҳбари

А. Нурмухамедов

“Ўзоғирсаноатлобна” ДАЖ директори

О. Юлдашев

“Сувсоз” ДУК директори

И. Маҳкамов

Тошкент архитектура – қурилиш институти
томонидан ишлаб чиқилган 5230200 – *Менежмент (қурилиш)* таълим
йўналиши бўйича такомиллаштирилган давлат таълим стандартига

ТАҚРИЗ

Ҳозирги пайтда қурилиш соҳасида юқори малакали менежерларга бўлган талаб ошиб бормоқда. Шу боисдан қурилиш соҳасидаги менежер мутахассисларнинг замонавий билим ва амалий кўникмаларга эга бўлишларида Олий таълимнинг давлат таълим стандартида белгиланган таълим дастурларининг мазмуни ва уларни ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талабларнинг тўлиқ бажарилиши муҳим аҳамият касб этади.

Мазкур 5230200 – *Менежмент (қурилиш)* таълим йўналиши бўйича бакалавр тайёрлаш таълим дастурининг ўзлаштирилишини амалга оширишда олий таълим муассасаси учун талаблар мажмуасини ифодалайди.

Ушбу 5230200 - *Менежмент(қурилиш)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва билимлар мазмуни бўйича Олий таълимнинг давлат таълим стандартига институтнинг етакчи профессор-ўқитувчилари томонидан тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиб, такомиллаштирилган тарзда ишлаб чиқилган.

Шунинг билан биргаликда мазкур Олий таълимнинг давлат таълим стандартида таълим йўналишининг касбий фаолияти тавсифи, бакалавриятнинг таълим дастурлари мазмуни ва компонентлари, ҳамда таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар, бакалавр тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш, шунингдек таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг тузилиши ҳамда ўқув юкламасидаги ўзгаришлар ўз аксини топган.

Юқоридагилардан келиб чиқиб ушбу Олий таълимнинг 5230200 – *Менежмент (қурилиш)* таълим йўналишининг давлат таълим стандартини Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланишини тавсия этаман.

Тошкент давлат иқтисодиёт университети
“Менежмент” кафедраси доценти,
иқтисод фанлари номзоди

X. Кувноков

Тошкент архитектура-қурилиш институти
томонидан ишлаб чиқилган 5230200 - “Менежмент (қурилиш)”
бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандартига

ТАҚРИЗ

Ҳозирги глобал ўзгаришлар шароитида, капитал қурилиш соҳасида турли хил қурилиш материаллари, буюмлар ва конструкциялар, жиҳоз ва ускуналар, шунингдек қисқа муддатларда кўп қаватли бино ва мураккаб конструкцияли иншоотларни барпо этишнинг замонавий технологиялари пайдо бўлаётганлиги, бу ўз навбатида қурилиш соҳаси мутахассислари, жумладан қурилишни бошқариш билан шуғулланувчи мутахассис кадрлардан замон талабларига тез мослашишни ҳамда юқори билим ва амалий кўникмаларга эга бўлишини тақозо этмоқда.

Шу боисдан, Тошкент архитектура-қурилиш институти етакчи профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган 5230200 - “Менежмент (қурилиш)” таълим йўналишининг давлат таълим стандартида таълим йўналиши ва бакалаврлар касбий фаолиятлари тавсифи, бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар, таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари, шунингдек таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар, уларнинг татбиқ этилиши, таълим жараёнини педагогик кадрлар, ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш ҳамда ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар, бакалаврлар тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш бўйича бўлим ва бандлари батафсил ҳамда тушунарли тарзда баён этилган.

Шу билан биргаликда, давлат таълим стандартининг 6- ва 7- мос равишда “Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар” ва “Таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари” номли бўлимларида, гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий, математик ва табиий-илмий, умумкасбий ва мутахассислик фанларининг ҳар бири бўйича бакалаврлар нималар ҳақида тасаввурга эга бўлиши, нималарни билиши ва улардан фойдалана олиши, қандай кўникмаларга эга бўлишлиги кераклиги ҳамда таълим дастурларининг зарурий мазмуни ва компонентлари тўғрисида таъкидлаб ўтилганлиги муҳим аҳамият касб этади.

Шу нуқтаи назардан, 5230200 - “Менежмент (қурилиш)” бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандартидаги ихтисослик фанлари блокига “Замонавий қурилиш менежменти” фанининг киритилишини мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Умуман хулоса қилиб айтганимизда, ушбу давлат таълим стандартида қурилиш соҳасидаги замонавий менежер кадрларни тайёрлаш учун минимум талаблар келтирилган ҳамда мазкур давлат таълим стандарти бўйича таълим олган бакаврлар эса келажакда давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси ва унинг жойлардаги бошқармаларида, қурилиш тармоғидаги турли мулк шаклидаги корхоналарда ҳамда вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликларидаги капитал қурилиш бошқармалари ва ягона буюртмачи инженерлик компаниялари, шунингдек соҳа учун кадрлар тайёрловчи олий ҳамда ўрта махсус, касб-хунар таълим муассасаларида фаолият кўрсатишлари мумкин.

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, Тошкент архитектура-қурилиш институти томонидан ишлаб чиқилган 5230200 - "Менежмент (қурилиш)" таълим йўналишининг давлат таълим стандартини Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланишини тавсия этаман.

**"33-СОҢЛИ ҚУРИЛИШ
БОШҚАРМАСИ" МЧЖ директори**

А. Ризаев

Тошкент архитектура – қурилиш институти
томонидан ишлаб чиқилган 5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим
йўналиши бўйича такомиллаштирилган давлат таълим стандартига
ТАҚРИЗ

Миллий иқтисодийнинг асосий тармоқларидан бири ҳисобланган қурилиш тармоғида иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш, замонавий менежмент ва маркетинг тамойиллари асосида ишлаб чиқариш жараёнини ташкил этиш, шунингдек тармоқда раҳбар ходимларнинг иш юритиш услубларини ўзгартириши ва келажакни кўзлаб тўғри асосланган қарорларни қабул қилишда бозор конъюнктураси, хусусан ресурслар нархи ва истеъмолчилар талабларининг ўзгарувчанлигини инобатга олган ҳолда амалга оширилиши кўп жиҳатдан соҳадаги менежер мутахассисларнинг касб маҳорати ва уларнинг амалий кўникмаларга эга бўлишлари билан чамбарчас боғлиқдир.

Шу боисдан, мазкур 5230200-Менежмент(қурилиш) таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандарти Тошкент архитектура – қурилиш институти етакчи профессор-ўқитувчилари томонидан кадрлар истеъмолчилари билан келишилган ҳолда тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиб, такомиллаштирилган тарзда ишлаб чиқилган.

Шу билан биргаликда таъкидлаб ўтиш жоизки, юқорида қайд этилган таълим йўналиши бўйича битирувчи талабалар “Стратегик менежмент” ва “Инновацион менежмент” каби ихтисослик фанлари бўйича қурилишда илмий-техник тараққиётнинг стратегик ривожланиш йўналишлари, қурилишда инновацион фаолиятни жадаллаштириш, қурилиш тизимларининг яратилиши, янги самарали материаллар ва технологиялар, қурилишни бошқариш ва объектларни лойиҳалаштиришда ахборот-коммуникацион тизимларнинг ривожланиши ҳақида тасаввурга эга бўлиши;

Қурилишда ресурсларни тежаш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш; қурилишда ресурсларни тежаш усуллари ва йўлларини билиши ва улардан фойдалана олиши;

Қурилиш ишлаб чиқаришда замонавий менежмент ва маркетинг усуллари кўллаш; илғор хориж тажрибаларидан фойдалана олиш; қурилиш учун зарур бўлган хомашё, конструкция, буюм, машина ва механизмларни аниқлаш; қурилишни бошқариш ва объектларни лойиҳалаштиришда ахборот коммуникация тизимларидан фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлиши керак.

Умуман олганда ушбу Олий таълимнинг давлат таълим стандартида битирувчи талабаларнинг чуқур назарий билимга эга бўлишлари ҳамда

уларнинг амалий кўникмаларини кучайтиришга қаратилган ўқув юкламасидаги ўзгаришлар ҳам ўз аксини топган.

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, **5230200 - Менежмент (қурилиш)** таълим йўналиши бўйича такомиллаштирилган Олий таълимнинг давлат стандарти Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланишини тавсия этаман.

“Қурилиш соҳасидаги менежерларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш Маркази” директори

М. Абдувасиқова

ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМИ ЙЎНАЛИШЛАРИ БЎЙИЧА
МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ КЕНГАШ
Архитектура ва қурилиш тармоқлари билим соҳаси бўйича
ўқув - услубий бирлашмасининг йиғилиши
БАЁННОМАСИ ,

“ 6 ” *феврал* 2014 йил

Тошкент шаҳри

Қатнашдилар: Бирлашма раиси – Т.Низамов

Аъзолари: С.И. Ахмедов (СамДАҚИ), А.А. Тўлаганов (ТАҚИ), А. Қўлдошев (СамДАҚИ), Ўролов А.С.(СамДАҚИ), Ш.К.Авчиев (ТАҚИ), С.А. Тошпўлатов (ТАҚИ), Р.Пирматов (ТАҚИ), Ш.А.Низамов (ТАҚИ), Ш. Рейимбоев (ТАҚИ), С.Сайфиддинов (ТАҚИ)

КУН ТАРТИБИ:

1. Ўзбекистон Республикаси ОЎМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида, Тошкент архитектура қурилиш институти профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган таянч таълим йўналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва ўқув режаларини муҳокама этиш ҳамда уларни тасдиқлаш учун тавсия этиш.

ЭШИТИЛДИ:

Ш. Авчиев - Ўқув бўлими бошлиғи, доцент. Ўзбекистон Республикаси ОЎМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида институтда ишчи гуруҳ тузилди. Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан, институт 19 та бакалаврият таълим йўналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари (ўзбек тилида 5 нусхадан) ва ўқув режалари (соати кўрсатилган ҳолда 1 нусхадан, “+” ҳолатда 1 нусхадан) ишлаб чиқилди. Уларга ишлаб чиқариш корхоналари ва “Ўздавархитектқурилиш” кўмитаси мутахассисларидан тақризлар олинди. Кадрлар истеъмолчилари ҳамда турдош олий таълим муассасаси СамДАҚИ ва ТИМИ билан келишув мажлиси ўтказилиб, баённома ёзилиб, тасдиқланди.

Сизлардан тайёрланган 19 та бакалаврият таълим йўналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва ўқув режаларини муҳокама қилиб, ўз фикр-мулоҳазаларингизни билдиришларингизни сўрайман.

СЎЗГА ЧИҚДИЛАР:

1. **Профессор. А.А. Тўлаганов** – институтимиз профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган барча такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари қўйилган талабларни ўзида тўлиғича акс эттирган ва меъёр талабларига тўлиқ жавоб беради.

Улар олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига мос равишда қурилиш соҳасида олиб борилаётган ислохотлардан келиб чиқиб, архитектура ва қурилишда замонавий инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларни бажаришга мўлжалланган. Шунинг учун ишлаб чиқилган барча ДТСлари ва ўқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этаман.

2. **Шўъба аъзоларидан: А.С. Ўролов, Ш.А.Низамов, С. Тошпўлатов, С.Сайфиддиновлар** ҳам сўзга чиқиб, ишлаб чиқилган такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари замонавий талаблар асосида ёзиб тайёрланган, уларда архитектура ва қурилишнинг барча соҳаларидаги ислохотлар инobatта олинган деб таъкидлашдилар.

Шунингдек, улар ишлаб чиқилган барча ДТСлари ва ўқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этишдилар.

3. **Шўъба раиси, А. Қўлдошев** – Тошкент архитектура қурилиш институти профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган барча такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари олий таълим талаблари асосида тузилган, уларда республикамизда қурилишнинг барча соҳаларини ривожлантиришда рўй бераётган иқтисодий ислохотлар тўлиғича ўз аксини топган деб ўйлайман.

Шунинг учун муҳокамага қўйилган барча ДТСлари ҳамда ўқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этиш керак деб ҳисоблайман.

Юқоридагиларни инобатга олиб, қуйидаги такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда ўқув режаларини инжиниринг, ишлаб чиқариш ва қурилиш тармоқлари билим соҳаси бўйича ўқув методик бирлашмасида кўриб чиқиб, тасдиқлаш учун тавсия этишларингизни сўрайман:

1. 5111000 – Касб таълими (5340200 – Бино ва иншоотлар қурилиши)
2. 5111000 – Касб таълими (5340400 – Муҳандислик коммуникациялари қурилиши ва монтажи)
3. 5111000 – Касб таълими (5340500 – Қурилиш материаллари, буюмлари ва конструкцияларини ишлаб чиқиш)
4. 5111000 – Касб таълими (5340300 – Шаҳар қурилиши ва хўжалиги)
5. 5111000 – Касб таълими (5610100 – Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар))
6. 5150900 – Дизайн (интерьер)
7. 5150900 – Дизайн (ландшафт)
8. 5230200 – Менежмент (қурилиш)
9. 5311500 – Геодезия, картография ва кадастр (қурилиш)
10. 5340100 – Архитектура (бино ва иншоотлар)
11. 5340200 – Бино ва иншоотлар қурилиши (саноат ва фуқаро бинолари)
12. 5340300 – Шаҳар қурилиши ва хўжалиги
13. 5340400 – Муҳандислик коммуникациялари қурилиши ва монтажи (сув таъминоти ва оқова сувларини оқизиш)
14. 5340400 – Муҳандислик коммуникациялари қурилиши ва монтажи (иссиқлик – газ таъминоти ва вентиляция)
15. 5340500 – Қурилиш материаллари, буюмлари ва конструкцияларини ишлаб чиқиш
16. 5340700 – Гидротехника қурилиши (дарё иншоотлари ва гидроэлектростанциялар)
17. 5340900 – Кўчмас мулк экспертизаси ва уни бошқариш
18. 5341000 – Қишлоқ ҳудудларини архитектура – лойиҳавий ташкил этиш
19. 5610100 – Хизматлар соҳаси (уй – жой ва коммунал, маиший хизматлар)

ЙИГИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Турдош ОТМлари вакиллари ҳамда институт профессор-ўқитувчиларини жалб этг ҳолда Тошкент архитектура қурилиш институтида ташкил этилган Ижодий ишчи гуруҳ томонидан қайта ишлаб чиқилган 19 та бакалаврият таълим йўналишларининг ДТСлари ҳамда ўқ режалари Ўзбекистон Республикаси ОўМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғи Вазирлик томонидан тасдиқланган тамойиллар асосида ишлаб чиқилганлиги инобатга олинсин.

2. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларининг лойиҳаларини ўрнатилган тартибда тасдиқлаш учун турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар Фанлар академиясининг тармоқ илмий - тадқиқот институтларида экспертизадан ўтказилган ("Келишув баённомалари", "Келишув далолатномалари" ҳамда мутахассислар "Тақризлари" билан расмийлаштирилган ва ДТСларига илова этилган).

3. Экспертиза натижасида мутахассислар томонидан аниқланган камчилик ва таклифлар ДТС ва ўқув режаларининг охириги лойиҳаларини ишлаб чиқишда инобатга олинган.

4. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этиш учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаши муҳокамасига тақдим этилсин.

Ўқув-ушбу билим бирлашмаси раиси

Бирлашма котиби

Т. Низамов

С. Тошпўлатов

“Менежмент (қурилиш)” бакалавриат таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартининг халқаро миқёсдаги бошқа таълим стандартлари билан қиёсий таққослаш

Бакалавриатда таълим жараёнининг умумий кўрсаткичлари

№	Таълим жараёни	Ўзбекистон Республикаси (бакалавриат)	Россия Федерацияси (Ломоносов номидаги Москва давлат университети)	Америка Қўшма Штатлари (Пенсильвания университети)	Ҳиндистон (Ҳиндистон менежмент институти)
1.	Бошланиши	Касб-хунар коллежлари ва академик лицейлардан сўнг	Мақтаб, коллеж ва лицейдан сўнг	Коллеж ва лицейдан сўнг	Коллеж ва лицейдан сўнг
2.	Давомийлиги	4 йил	4 йил	4 йил	4 йил
3.	Таълим олувчилар сони	25 ва ундан ортиқ	200 ва ундан ортиқ	600 та	170 ва ундан ортиқ
4.	Ўқиш жойлари	Олий таълим муассасалари	Университет ва институтлар қошидаги иқтисодиёт факультетлари	Университет, коллежлар ва иқтисодиёт мактаблари қошидаги менежмент факультетлари	Университетдаги мавжуд 20 та кафедра, 100 дан ортиқ илмий-тадқиқот марказлари ва институтларда
5.	Таълим берувчилар	ОТМлари “Менежмент” магистратура мутахассислиги дипломига эга профессор-ўқитувчилар, ма-лака ошириш курсини тугатган олий маълумотга эга бўлган-профессор-ўқитувчилар, амалий кўникмаларни ўргатиш бўйича бошқа тор доирадаги мутахассислар –тренерлар	Университет ва институтлар қошидаги иқтисодиёт факультетлари профессор-ўқитувчилари, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш ташкилотларининг етук мутахассислари	Университет, коллежлар ва иқтисодиёт мактаблари қошидаги менежмент факультетлари профессор-ўқитувчилари, бошқарув соҳасидаги етук мутахассислари	Машгулотлар ОТМнинг профессор-ўқитувчилари ҳамда бошқа ОТМлардан таклиф қилинган етакчи профессор-ўқитувчи ва мутахассислар
6.	Таълим жараёнининг кузатиш ва	Қуйидаги тартибда амалга	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: Факультет деканати-	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: Мутахассислик	Қуйидаги тартибда амалга оширилади: Мутахассислик

назорат қилиш	оширилади: Факультет деканати-мутахассислик кафедраси муdiri-бевосита таълим берувчи ўқитувчи-бакалавр	мутахассислик кафедраси муdiri-бевосита таълим берувчи ўқитувчи-бакалавр	кафедраси муdiri-бевосита таълим берувчи профессор ўқитувчи ва бакалавр	кафедраси муdiri-бевосита таълим берувчи профессор ўқитувчи ва бакалавр

Бакалавриатурада таълим жараёнининг таркиби

№	Таълим жараёни	Ўзбекистон Республикаси	Россия Федерацияси	Америка Қўшма Штатлари	Ҳиндистон
1.	Назарий таълим	Асосий қисми маъруза ва семинар машғулотлари кўринишида асосий базада ва қисман амалиёт ўтилаётган муассасаларда ўтказилади.	Асосан маъруза ва семинар машғулотлари кўринишида асосий базада ва қисман амалиёт ўтилаётган муассасаларда ўтказилади. Шунингдек масофавий таълим бериш жараёнида интернет тармоғидан фойдаланилади	Асосан маъруза ва семинар машғулотлари кўринишида асосий базада ва қисман амалиёт ўтилаётган муассасаларда ўтказилади. Шунингдек, Online тизимида таълим берилади	Асосан маъруза ва семинар машғулотлари кўринишида илмий-тадқиқот марказлари ва институтларда ўтказилади. Шунингдек, Online тизимида таълим берилади
2.	Амалий таълим	Ўқув дастурида кўрсатилган "Давархитектурилиш" кўмитаси, унинг жойлардаги бошқармалари, лойиҳа қилиш ва илмий-тадқиқот муассасалари ҳамда турли мулк шаклидаги қурилиш ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналари ва ташкилотларида амалга оширилади	Ўқув дастурида кўрсатилган циклар кўринишида университет ва институтлар, уларнинг филиалларида ҳамда ишлаб чиқариш корхоналарида амалга оширилади	Ўқув дастурида кўрсатилган циклар кўринишида университет, коллежлар, институтлар, мақтабларида ва ишлаб чиқариш корхоналарида амалга оширилади	Ўқув дастурида кўрсатилган циклар кўринишида университет, коллежлар, бизнес мақтабларида, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш ташкилотларида амалга оширилади
3.	Битирув малакавий ишлари	Бакалавриатда таълим олувчилар танлаган мавзуси бўйича битирув малакавий ишлари асосан ўқув жараёни ва ишлаб чиқариш шароитида амалга оширилади. Кафедра профессор-ўқитувчилари ёки	Мутахассислик кафедралари билан ишлаб чиқариш корхоналари ўртасида тузилган ҳамкорлик шартномаларида мутахассисларни диплом ишларига	Диплом ишлари бизнес – вазият ва режалар ишлаб чиқариш жараёнини баҳолаш тўғрисида талабалар билимини ривожлантириш учун мўлжалланган бўлиб, шу билан	Диплом ишлари талабаларнинг бизнес-тақдирот материалларини қўллаган ҳолда бошқарув тўғрисида ҳисобот ёзади ва уни расмийлаштирилади. Мутахассислик

		қурилиш ташкилотлари етакчи мутахассислардан илмий раҳбарлар ва маслаҳатчилар тайинланади.	раҳбар ёки маслаҳатчи сифатида жалб этилади.	бир вақтда реал бизнес-жараёнларда талабаларнинг аналитик лаёқатларини ривожлантиришнинг муҳим имкониятлари таъминланади. Мутахассислик кафедраси ёки бошқа олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари (маслаҳатчи) илмий раҳбар этиб тайинланади.	кафедра ёки бошқа олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари (маслаҳатчи) илмий раҳбар этиб тайинланади.
4.	Мустақил таълим	Бакалавриятда назарий машғулотлар, амалий кўникмалар ва битирув малакавий ишлари бўйича асосий база ва бошқа кафедра филиаллари, ишлаб чиқариш корхоналарида яратилган шароитлардан (тарқатма материаллар, ҳисобот хужжатлари, кутубхона, интернет тармоғи, лаборатория, ва бошқа асбоб-ускуналар) фойдаланган ҳолда ўз билимларини оширишлари мумкин	Бакалавриятда университет ва институтлар ҳамда уларнинг филиалларида яратилган шароитлардан (электрон кутубхоналар, ҳисобот хужжатлари, интернет тармоғи, масофавий ўқитиш тизими воситалари ва бошқалар) фойдаланадилар	Бакалавриятда университет коллежлар ва иқтисодий мактабларида яратилган шароитлардан (электрон кутубхоналар, ҳисобот хужжатлари, интернет тармоғи, Online тизимида таълим бериш воситалари ва бошқалар) фойдаланадилар	Бакалаврлар ҳафтада маъруза ва семинар машғулотларга ажратилган 30-40 соатдан ташқари ушбу дарс машғулотларига ҳамда гуруҳда тематик тадқиқот ишлари бўйича мустақил тайёргарлик кўрадилар, мустақил таълим жараёни яратилган шароитлардан (электрон кутубхоналар, ҳисобот хужжатлари, интернет тармоғи, Online тизимида таълим бериш воситалари ва бошқалар) фойдаланадилар
5.	Таълим жараёнида баҳолаш	Бакалаврларнинг назарий ва амалий кўникмалари, битирув малакавий ишлари бўйича билимларини баҳолаш, рейтинг тизими асосида жорий, оралик ва якуний назоратлар шаклида ҳар бир семестрда рейтинг ҳафталарида амалга оширилади. Якуний давлат	Бакалаврларнинг назарий билимлари мавзулар бўйича берилган топшириқларни бажарганликларини ёзма ва оғзаки баҳолаш орқали амалга оширилади. Амалий кўникмалари ҳар ойда ва ярим йилликда цикл давомида	Бакалаврларнинг назарий билимлари мавзулар бўйича берилган топшириқларни бажарганликларини баҳолаш орқали амалга оширилади, тест саволлари ва эссе орқали баҳоланади. Амалий кўникмалари ҳар ойда ва ярим	Баҳолаш гуруҳда ишлаш, эссе ва ёзма имтиҳонлар натижаларига асосланади. Якуний натижа 12 ойда 180 кредитни ташкил этиши керак

	аттестация саволлари оғзаки, тест ҳамда амалий кўникмаларни намойиш этиш(презентация) шаклида талаб қилинади.	кузатиш ҳамда мустақил намойиш этиш орқали баҳоланади. Якуний давлат имтихон ёзма кўринишида амалга оширилади	йилликда цикл давомида кузатиш ҳамда мустақил намойиш этиш орқали баҳоланади. Якуний натижа 12 ойда 180 кредитни ташкил этиши керак	

Бакалавриатурада таълим жараёнининг мазмуни ва давомийлиги

№	Ўзбекистон Республикаси	Муддати, соат	Россия Федерацияси	Муддати, соат	Америка Қўшма Штатлари	Муддати, соат	Ҳиндистон	Муддати, соат
1.	Микроиктисодиёт	128	Микроиктисодиёт, Макроиктисодиёт	190	Микроиктисодиёт, Макроиктисодиёт	2 ой	Микроиктисодиёт, Макроиктисодиёт	2 ой
2.	Макроиктисодиёт	128						
3.	Статистика	116	Статистика	310	Статистика	3 ой	Статистика	3 ой
4.	Молия	152	Компания молияси ва молиявий институтларни бошқариш	100	Бухгалтерия ҳисоби	2 ой	Бухгалтерия ҳисоби ва молиявий менежмент	2 ой
5.	Менежмент	76	Менежмент	300	Менежмент	2 ой	Менежмент	2 ой
6.	Маркетинг	76	Маркетинг	110	Маркетинг	1 ой	Маркетинг	1 ой
7.	Инвестицияларни бошқарув	76	Компания молиявий менежменти	224	Молиявий менежмент	2 ой	Ахборот тизимларини бошқариш	1 ой
8.	Бухгалтерия ҳисоби, иктисодий таҳлил ва аудит	152	Иктисодий таҳлил	240	Компания иктисодий таҳлили	2 ой	Халқаро бизнес-муҳитни бошқариш	1 ой
			Аудит	108	Аудит	1 ой	Аудит	1 ой
9.	Ишлаб чиқариш менежменти	216	Ишлаб чиқариш менежменти	160	Корпорацияларда ишлаб чиқариш менежменти	2 ой	Ишлаб чиқариш менежменти	2 ой
10.	Стратегик менежмент	190	Стратегик менежмент	226	Компанияларни стратегик менежменти	3 ой	Стратегик менежмент	3 ой
11.	Инновацион менежмент	240	Инновацион менежмент	216	Инновацион ва	2 ой	Инновацион ва	2 ой

					инвестицион менежмент		инвестицион менежмент	
12.	Халқаро менежмент	152	Халқаро бизнес	160	Халқаро бизнес	2 ой	Халқаро менежмент	2 ой

Изоҳ: “Менежмент (қурилиш)” бақлаврият таълим йўналиши бўйича кадрларни тайёрлаш ҳозирги вақтда долзарб ҳисобланиб, бу нафақат Ўзбекистон Республикасида балки Америка, Европа, Яқин Шарқ, Осиё ва МДХ давлатларида ҳам ушбу таълим йўналиши доимий изланишни, таҳлил қилиш ва такомиллаштиришни талаб этмоқда. Шу билан биргаликда, бакалавриятнинг мазкур таълим йўналиши давлат таълим стандарти жаҳондаги ривожланган давлатлар таълим стандартларига мос келади, шунингдек ўзига хос жиҳатлари ва ўхшаш томонлари билан ажралиб туради.

5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартининг ишлаб чиқилишига тушунтириш хати

5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қўйидаги меъерий-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури». Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида»ги 5 – сонли Қарори.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли Қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги «Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги «Янгиланган «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш тўғрисида»ги 302-сонли буйруғи.

7. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 190-сонли буйруғи.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 281-сонли буйруғи.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 446-сонли буйруғи.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 158-сонли буйруғи.

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалавриат таълим йўналишининг Давлат таълим стандарти «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг мақсади ва вазифаларини, шунингдек таълим-тарбияга йўналтирилган Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарор ва фармонларини мукамал амалга оширишга қаратилди;

ДТС дастурида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, тарихий хотира, халқнинг интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний кадрятлар тамойиллари ҳисобга олинди;

ДТС асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий малакавий кўникма шаклланиши таъминланди;

Ушбу стандарт халқаро тажриба, техника, технологиялар, фан ривожланиши даражаси ва ютуқлари, иқтисодиёт устуворлиги шароитларида кадрларга нисбатан ишлаб чиқаришда, амалиётда қўйиладиган талаблар ҳисобга олинган ҳолда илмий асосланди;

Таълим турлари ва босқичлари бўйича мазкур таълим йўналиши стандарти турдош олий таълим муассасалари, илмий-тадқиқот институтлари билан келишилганлиги ва изчиллиги таъминланди;

Ўқув юкмаси оддийдан мураккабга қараб тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига боғлиқ равишда таълимнинг табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди;

Таълим олувчилар ва битирувчиларни тайёрлаш, таълим фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари ва тартиботи белгиланган меъёр-қоидаларга мослигига эришилди;

ДТСга тажрибада текширувдан ўтган таълим, ҳамда ишлаб чиқариш амалиёти фаолиятларининг илғор меъёрлари киритилди;

Стандартнинг технологиклиги – унинг бажарилишини назорат қилиш, унинг меъёрлари ва талаблари бузилишининг олдини олиш имкониятлари инобатга олинганлиги ДТСнинг ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этди;

5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалавриат таълим йўналиши давлат таълим стандарти Ўзбекистон Республикаси Давлат стандартлаш тизими қоидалари талабларини тўлиқ қониктиради.

Ўқув ишлар бўйича
проректор

А. Тўлаганов

5230200–Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандартини амалдаги ва қайта ишлаб чиқилган ҳамда ривожланган хорижий давлатларнинг ДТС ва ўқув режалари билан солиштирма таҳлили

1-жадвал

5230200–Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши ДТСларида кадрларнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйилган талаблардаги янгиликлар

Т/р	Амалдаги ДТС	Қайта ишлаб чиқилган ДТС
1.	Амалда белгиланган мезонлар асосида ишлаб чиқилган.	Таълим йўналиши бўйича малакавий талаблар мамлакатда ва хорижда мавжуд тажрибаларни инобатга олган ҳолда қайта ишлаб чиқилди ҳамда турдош олий таълим муассасалари ва тегишли соҳалар бўйича амалиётчи мутахассислар билан муҳокамадан ўтказилди.
2.	Хорижий мамлакатлар олий таълим муассасалари давлат таълим стандартларида белгиланган талаблар киритилмаган.	Ўқув режаларига киритилган фанлар сонини бир семестрда 5-7 талдан ортмаслик шarti инобатга олинди. Ажратилган аудитория ўқув юктамаларини семестр ҳафталарига самарали (қолдиқсиз) тақсимланишига риоя этилди. Кичик ҳажмли фан аудитория соатларини бир семестр давомида мумкин қадар ҳафтасига камида уч академик соатдан белгиланди.
3.	Умумқасбий ва ихтисослик фанлари бўйича компетентлик талаблари берилган.	Бакалаврият ДТСидаги блоклар бўйича фанлар таркиби, уларнинг ўзаро нисбатлари талабаларнинг танлаган ихтисослиги бўйича олган назарий билимларини амалиётда қўллай олиш кўникмасини кучайтириш нуқтани назаридан қайта кўриб чиқилди.
4.	Касбий фаолият соҳалари, объектлари ва турлари кенг ёритилмаган.	Бакалаврларнинг касбий фаолият соҳалари, объектлари ва турлари қайта кўриб чиқилди.

5230200–Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналишининг
ДТСларида фанларнинг самарасиз такрорланишларининг бартараф
этилганлиги

Т/р	Бакалаврият фани	Магистратура фани	Сунъий киритилган фанлар
1.	Менежмент	Тизимли менежмент назарияси	Атамалар мутаносиб, такрорланган ва сунъий киритилган фанлар йўқ
2.	Ишлаб чиқариш технологиялари	Ижтимоий-иқтисодий жараёнларни моделлаштириш ва прогнозлаш	
3.	Халқаро менежмент	Қурилишда менежмент	
4.	Қурилишни режлаштириш, ташкил этиш ва бошқариш	Корпоратив бошқарув	
5.	Инновацион менежмент	Лойиҳалар таҳлили ва уларни бошқариш	
6.	Стратегик менежмент		
7.	Ишлаб чиқариш менежменти		

5230200 – Менежмент (қурилиш) таълим йўналиши негизидаги
5A230201 – Менежмент (қурилиш) мутахассислигининг ДТСларида
фанлар блоки нисбатларининг меъёрларига амал қилиниши

Т/р	Фанлар блоки, %	Бакалавриятда, %	Магистратурада, %
		Менежмент (қурилиш)	Менежмент (қурилиш)
1.	1-блок 23-25	24	35
2.	2-блок 8-25	12	50
3.	3-блок 35-50	48	15
4.	4-блок 9-10	10	-
5.	5-блок 5-7	6	-

Ўқитиладиган фанлар сони ва ҳажмининг тамойиллар талабига жавоб бериши

T/p	Фанлар сони (талаб бўйича)	Бакалавриатда	Магистратурада
1.	Бир семестрда 5-7 та фан	7	6
2.	Бир ўқув йилида 10-14 та фан	13	12
3.	Ўқув муддатида 4 йил 40-56 та	42	18
4.	40 соатдан кам фанлар	-	-

5-жадвал

**5230200 – Менежмент (қурилиш) бакалавриат таълим йўналиши бўйича
ДТСларида амалий кўникмаларни кучайтиришга қаратилган
ўзгаришлар**

T/p	Амалдаги ДТС (бак.)	Такомиллашган ДТС (бак.)	Такомиллаштирилган ДТС (маг.)
1.	Маъруза		
	1-блок 262 соат, 16,0%	262 соат, 13,5 %	130 соат, 31,7 %
	2-блок 266 соат, 16,2 %	266 соат, 13,7 %	220 соат, 52,7 %
	3-блок 828 соат, 50,5 %	1004 соат, 51,8 %	60 соат, 15,6 %
	4-блок 170 соат, 10,4 %	220 соат, 11,4%	-
	5-блок, 112 соат, 6,9 %	148 соат, 7,6%	-
2.	Амалий машғулотлар		
	1-блок 492 соат, 25,5 %	492 соат, 23,8 %	220 соат, 44 %
	2-блок 210 соат, 10,8%	192 соат, 9,3 %	280 соат, 56 %
	3-блок 962 соат, 49,8 %	1008 соат, 48,8%	-
	4-блок 152 соат, 7,9 %	220 соат, 10,6%	-
	5-блок 116 соат, 6,0 %	116 соат, 5,6%	-
3.	Семинар машғулотлар		
	1-блок 296 соат, 100%	296 соат, 100%	-
	2-блок -	-	-
	3-блок -	-	-
	4-блок -	-	-
	5-блок -	-	-
4.	Лабор. машғулотлари		
	1-блок -	-	10 соат, 100%
	2-блок 56 соат, 59,6 %	56 соат, 100%	-
	3-блок 18 соат, 40,4 %	-	-
	4-блок -	-	-
	5-блок, -	-	-
5.	Амалиёт 16 ҳафта	13 ҳафта	8 ҳафта
6.	Курс иши 4 та	3 та	2 та
7.	Курс лойиҳаси -	-	-

5230200–Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши
ДТСларида минтақавий ОТМлари таклифларининг инобатга
олинганлиги

Т/р	Минтақавий ОТМ номи	Берилган таклиф мазмуни	Инобатга олинган банди, бўлими
1.	ТДИУ, ТТЕСИ	Ихтисослик фанларини турдош олий таълим муассасалари ихтиёрида қолдириш лозим.	Таклифлар инобатга олинди.

5230200–Менежмент (қурилиш) бакалаврият таълим йўналиши бўйича
ДТСларининг иш берувчилар билан келишилганлиги

Т/р	ДТС яратилган таянч ОТМ	Келишилган иш берувчилар корхона номи ва имзоланган раҳбар лавозими, фамилияси
1.	ТДИУ	Ўзбекистон Республикаси давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раиси ўринбосари Ш. Хошимов “ҚСММО ва ҚТ Маркази” директори М. Абдувасилова

ТАСДИҚЛАЙМАН:
Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг
биринчи ўринбосари, "Узлуксиз таълим
tizими стандартлари"ни стандартлаштириш
бўйича техник қўмита раиси

201 4 йил феврал

**О'z DSt __:201__ "5230200 – Менежмент (қурилиш)" бакалавриат таълим
йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳасини "Узлуксиз таълим тизими
стандартлари"ни стандартлаштириш бўйича техник
қўмитада экспертизадан ўтказиш бўйича
Хулоса**

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги,
Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими вазирликларининг 2012 йил 7 сентябрдаги
"Узлуксиз таълим тизими стандартлари"ни стандартлаштириш бўйича техник қўмитасини
ташқил этиш тўғрисида"ги 387, 10, 266 - сонли қўшма буйруғига асосан тайёрланган
О'z DSt __:201__ "5230200 – Менежмент (қурилиш)" бакалавриат таълим
йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси "Ўзстандарт" агентлиги билан
келишилган шакл асосида техник экспертизадан ўтказилди.

О'z DSt __:201__ "5230200 – Менежмент (қурилиш)" бакалавриат таълим
йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Республикадаги кадрлар
тайёрловчилари ва истеъмолчилари билан ўзаро келишилган.

Техник экспертизадан ўтказилган О'z DSt __:201__ "5230200 – Менежмент
(қурилиш)" бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси
Ўзбекистон Республикаси Қонунчилигига, стандартлаштириш Давлат тизими, ўлчов
бирликларини таъминлаш Давлат тизими, сертификатлаштиришнинг миллий тизими,
стандартлаштиришнинг тармоқлараро тизими талабларига мос келади ва "Ўзстандарт"
агентлигида Давлат рўйхатидан ўтказишга тавсия этилади.

Техник қўмита раиси
ўринбосари

З.Ахмедов

Техник қўмита масъул котиби

А.Ходжаев

Олий таълим стандартларини
стандартлаштириш бўйича
кичик қўмита котиби

А.Умаров

Ишчи гуруҳ:

Б.Атаниязов

Б.Усмонов

С.Умарова